

**ČTVRTÁ PERIODICKÁ ZPRÁVA O PLNĚNÍ ZÁVAZKŮ VYPLÝVAJÍCÍCH
Z EVROPSKÉ CHARTY REGIONÁLNÍCH ČI MENŠINOVÝCH JAZYKŮ
V ČESKÉ REPUBLICE**

Obsah

Úvod	4
Část I.	6
I. 1. Podpora regionálních či menšinových jazyků jako součásti kulturního dědictví ČR	6
I. 1.1. Ministerstvo kultury	6
I. 1.2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	8
I. 1.3. Úřad vlády	9
I. 1.4. Podpora na lokální a regionální úrovni	10
I. 2. Rada, legislativa ve vztahu k Chartě, vzdělávání, dvojjazyčné názvy	13
I. 2.1. Rada vlády pro národnostní menšiny	13
I. 2.2. Novelizace zákona o obcích (zákon č. 128/2000 Sb. - §§ 29 a 117)	14
I. 2.3. Vzdělávání a romská menšina	15
I. 2.4. Dvojjazyčné názvy	23
I. 3. Ochrana a podpora německého, romského a chorvatského jazyka, včetně podmínek pro jejich užívání ve veřejném životě	24
I. 3.1. Německý jazyk	24
I. 3.2. Romský jazyk	25
I. 3.3. Chorvatský jazyk	26
I. 4. K doporučením z třetího monitorovacího cyklu	27
Část II.	30
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	30
a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství	30
b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků	30
c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků	30
d) Podpora užívání menšinových jazyků	30
e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků	30
f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků	30
g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	31
i) Mezistátní výměny	34
Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami	34
Konzultační mechanismy	35
Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	35
Část III.	37
Článek 8 – Vzdělávání	37
Předškolní vzdělávání	37
Základní vzdělávání	38
Střední vzdělávání a technické a odborné vzdělávání	39
Vzdělávání na vysokých školách	40
Vzdělávání dospělých a další vzdělávání	40
Výuka historie a kultury	41
Vzdělávání učitelů	41
Povinnost dozoru a podávání zpráv	42
Článek 9 – Soudní orgány	42
Užívání menšinových jazyků v trestním řízení	43
Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech	44
Platnost právních listin	44
Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby	44
Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků	44
Užívání tradičních místopisných názvů	44
Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách	45
Překlady a tlumočení	45
Užívání nebo přijímání příjmení v regionálních či menšinových jazycích	45
Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky	46
Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi	46
Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích	51
Podpora vydávání tiskovin	51
Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí	53
Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení	53
Podpora zpřístupňování děl a podpora akcí v menšinových jazycích	53
Účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností	58
Shromažďování a archivování děl v regionálních nebo menšinových jazycích	60
Kulturní aktivity v dalších regionech	60
Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí	60

Článek 13 – Hospodářský a společenský život	62
Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků	62
Článek 14 – Přeshraniční výměny	62
Podpora přeshraniční spolupráce.....	62

Seznam tabulek

Tab. 1 Výše dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za období 2014-2016.....	6
Tab. 2 Výše dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za období 2014-2016.....	7
Tab. 3 Výše dotace na vzdělávání v jazycích menšin a multikulturní vzdělávání (2014-2016)	8
Tab. 4 Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy).....	9
Tab. 5 Dotační program implementace Charty ve sledovaném období	10
Tab. 6 Přehled škol s vyšším počtem romských dětí, žáků a studentů podle krajů.....	18
Tab. 7 Výše dotace na podporu romských žáků středních škol za sledované období	21
Tab. 8 Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích, celkem po dobu existence programu)	23
Tab. 9 Seznam základních škol, kde se vyučují některé předměty v německém jazyce na základě povolení ministerstva	24
Tab. 10 Gymnázia, kde se vyučují některé předměty v německém jazyce na základě povolení ministerstva	24
Tab. 11 Seznam škol, kde se vyučuje v bilingvním programu v německém jazyce	24
Tab. 12 Studijní obory na vysokých školách (menšinové jazyky)	31
Tab. 13 Podpora vydávání vybraných periodik	53
Tab. 14 Podpora kulturních aktivit – projekty vztahující se k vybraným menšinovým jazykům	54
Tab. 15 Podpora knihoven	57
Tab. 16 Dotace na nákupy knih v německém a polském jazyce za sledované období	58
Tab. 17 Podpora zahraničních aktivit prostřednictvím Ministerstva kultury (za sledované období).....	61

Seznam grafů

Graf 1 Dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2014-2016.....	6
Graf 2 Dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2014-2016.....	7
Graf 3 Dotace na vzdělávání v jazycích menšin a multikulturní vzdělávání (2014-2016)	8
Graf 4 Podpora jazyků podle programu implementace Charty (2014-2016).....	10
Graf 5 Počty projektů podle tematických okruhů (2014-2016)	10
Graf 6 Podpora národnostních menšin v obcích (2014-2016)	11
Graf 7 Podpora národnostních menšin ve statutárních městech (2014-2016).....	11
Graf 8 Podpora národnostních menšin v krajích (2014-2016).....	12
Graf 9 Podpora národnostních menšin na lokální a regionální úrovni úhrnem (2014-2016).....	12
Graf 10 Podpora národnostních menšin en bloc (2014-2016)	13
Graf 11 Počty dětí v mateřských školách s polským jazykem vyučovacím ve školních rocích 2014-2016	37
Graf 12 Počty žáků ve školách s polským jazykem vyučovacím (dlouhodobý přehled)	38
Graf 13 Počty žáků v základních školách s polským jazykem vyučovacím (2014-2016)	39
Graf 14 Počty žáků ve středních školách s polským jazykem vyučovacím (2014-2016).....	39
Graf 15 Vstupy po menšinách (od počátku vysílání do konce roku 2016)	48
Graf 16 Vstupy po tématech (od počátku vysílání do konce roku 2016).....	48

Seznam obrázků

Obr. 1 Banner pořadu Mezi námi	47
Obr. 2 Banner pořadu ČT Sousedé	51

Úvod

Česká republika ratifikovala Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“) dne 15. listopadu 2006. Při ratifikaci bylo učiněno prohlášení, kterým se ČR zavazuje aplikovat v souladu s čl. 2 odst. 2 a 3 odst. 1 Charty vybraná ustanovení její části III. Pro ČR vstoupila Charta v platnost podle čl. 19 odst. 2 dne 1. března 2007. Téhož dne byla také zveřejněna ve Sbírce mezinárodních smluv ČR pod č. 15/2007.

Článek 15 Charty stanoví, že smluvní strana bude pravidelně předkládat generálnímu tajemníkovi Rady Evropy periodické zprávy o plnění přijatých závazků. ČR předložila dne 30. dubna 2008 ve Štrasburku První periodickou zprávu,¹ poté, co ji schválila vláda dne 25. února 2008 usnesením č. 172.² Výbor expertů Charty posléze spolu se sekretariátem Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“) uspořádal v rámci monitorovacího procesu k Chartě v prosinci 2008 monitorovací návštěvu ČR, během níž absolvoval slyšení zástupců národnostních menšin, samospráv a příslušných úřadů státní správy. Na základě První periodické zprávy a informací obdržených v průběhu monitorovací návštěvy výbor expertů Charty připravil pro Výbor ministrů Rady Evropy vlastní hodnotící zprávu a zveřejnil ji dne 9. prosince 2009.³ Zpráva obsahuje hodnocení, jakým způsobem Česká republika plní závazky dané Chartou.

Podle článku 16 Charty sekretariát Rady předložil vládě dne 26. srpna 2009 návrh Komentáře České republiky k hodnotící zprávě Výboru expertů.⁴ Komentář byl zpracován sekretariátem Rady a připomínkován jejími členy, tj. zástupci orgánů veřejné správy i zástupci národnostních menšin. Posléze, po schválení vládou, která k němu přijala dne 26. srpna 2009 usnesení č. 1060,⁵ byl Ministerstvem zahraničních věcí předán Radě Evropy. Výbor ministrů nato adresoval vládě ČR pět doporučení stran plnění závazků vyplývajících z Charty.⁶ Ta obsahují požadavek na podporu informovanosti a tolerance vůči příslušným regionálním či menšinovým jazykům a kulturám, a to jak v obecných učebních osnovách na všech vzdělávacích stupních, tak i v médiích, přičemž zvláštní péči je zapotřebí věnovat ochraně a rozvoji romštiny a němčiny a vytvářet příznivé podmínky pro jejich používání ve veřejném životě. Zvláštní pozornost Výbor také věnoval výborům pro národnostní menšiny v obcích a jejich pravomocem v otázce vzdělávání a dvojjazyčnosti názvů a označení. Vláda by měla podpořit zpřístupnění výuky ve slovenštině, romštině a němčině a zajistit, aby používání romštiny ve školách nebylo zakazováno či mu nebyly kladeny překážky.

Dle článku 15 Charty předložila Česká republika v předepsaném tříletém intervalu Druhou periodickou zprávu o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v ČR. Zpráva byla zpracována na základě podkladů příslušných ministerstev, do jejichž působnosti spadá výkon národnostně menšinové politiky, orgánů samosprávy, poznatků členů Rady, tj. zástupců orgánů veřejné správy i zástupců národnostních menšin a monitoringu sekretariátu Rady. Zpráva byla projednána Radou dne 22. března 2011. V roce 2012 následovalo sestavení Komentáře ČR ke Druhé zprávě Výboru expertů Charty a jeho schválení vládou.

Ve dnech 16. - 20. ledna 2012 vykonala Komise expertů k Chartě závěrečnou monitorovací návštěvu v ČR, během níž se setkala se zástupci veřejné správy a národnostních menšin. Předmětem jednání byla v první řadě situace ohledně instalace dvojjazyčných označení obcí a jejich částí a veřejných budov, polské národnostní školství, postavení romštiny ve vzdělávacím procesu, sčítání lidu v roce 2011 a novelizace zákona o obcích, resp. otázka zřízení Výborů pro národnostní menšiny (dále jen „Výbor“).

Třetí periodická zpráva o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků byla opět zpracována na základě podkladů příslušných ministerstev, do jejichž

¹ https://web2006.vlada.cz/assets/ppov/rnm/aktuality/iii_periodicka_zpravacharta_1_def_1.pdf

² [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/39909E31305F4009C125756A0061F64C/\\$FILE/172%20uv080225.0172.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/39909E31305F4009C125756A0061F64C/$FILE/172%20uv080225.0172.pdf)

³ http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/CzechECRML1_en.pdf

⁴ https://10.5.0.16/assets/ppov/rnm/aktuality/III_komentar_opravy_msmt_000.pdf

⁵ [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/17B5C1876A77ADE5C125761D0033CA07/\\$FILE/1060%20uv090826.1060.pdf](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/17B5C1876A77ADE5C125761D0033CA07/$FILE/1060%20uv090826.1060.pdf)

⁶ ECRML (2009)7: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/CzechECRML1_en.pdf

působnosti spadá výkon národnostně menšinové politiky, orgánů samosprávy, poznatků členů Rady, tj. zástupců orgánů veřejné správy i zástupců národnostních menšin a monitoringu sekretariátu Rady. Zpráva byla projednána Radou dne 20. května 2014, Rada svým usnesením (č. 145) doporučila svému předsedovi, aby návrh po vypořádání meziresortního připomínkového řízení předložil vládě k projednání.

Následně sekretariát Rady zorganizoval ve dnech 25. - 27. února 2015 monitorovací návštěvu Výboru expertů Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v České republice. Uskutečnila se setkání se zástupci národnostních menšin a veřejné správy na lokální a regionální úrovni a dále slyšení zástupců ministerstva kultury, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva spravedlnosti a ministerstva vnitra, věcně zodpovědných resortů. Bezprostředně před monitorovací návštěvou byly sekretariátem vypracovány odpovědi na otázky předložené orgánům České republiky v souvislosti s třetí periodickou zprávou o uplatňování Charty v České republice.

Výbor expertů následně připravil zprávu pro Výbor ministrů Rady Evropy, hodnotící, jak Česká republika plní závazky dané Chartou. Česká republika využila svého práva reagovat na zprávu dle článku 16 Charty. Na tomto základě byl sestaven Komentář České republiky ke Třetí zprávě Výboru expertů Charty ohledně plnění závazků vyplývajících z Charty Českou republikou. Komentář byl dne 23. září 2015 schválen vládou (usnesení č. 760) a poté předán Výboru ministrů Rady Evropy. Ten pak České republice adresoval dne 1. prosince 2015 doporučení stran plnění závazků vyplývajících z Charty.

Čtvrtá periodická zpráva o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků byla jako obvykle zpracována na základě podkladů příslušných ministerstev, do jejichž působnosti spadá výkon národnostně menšinové politiky, orgánů samosprávy, poznatků členů Rady, tj. zástupců orgánů veřejné správy i zástupců národnostních menšin a monitoringu sekretariátu Rady. Zpráva byla projednána Radou dne 2. listopadu 2017 a schválena usnesením č. 196.

Část I.

I. 1. Podpora regionálních či menšinových jazyků jako součásti kulturního dědictví ČR

I. 1.1. Ministerstvo kultury

Na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo kultury administruje tři následující dotační programy dotýkající se v různé míře menšinových jazyků, na něž jsou každoročně vyčleňovány prostředky ze státního rozpočtu. Podíl dotace zpravidla dosahuje 70 % na celkovém rozpočtu projektu. Tento podíl je v mimořádných případech zvyšován až na 100 %.

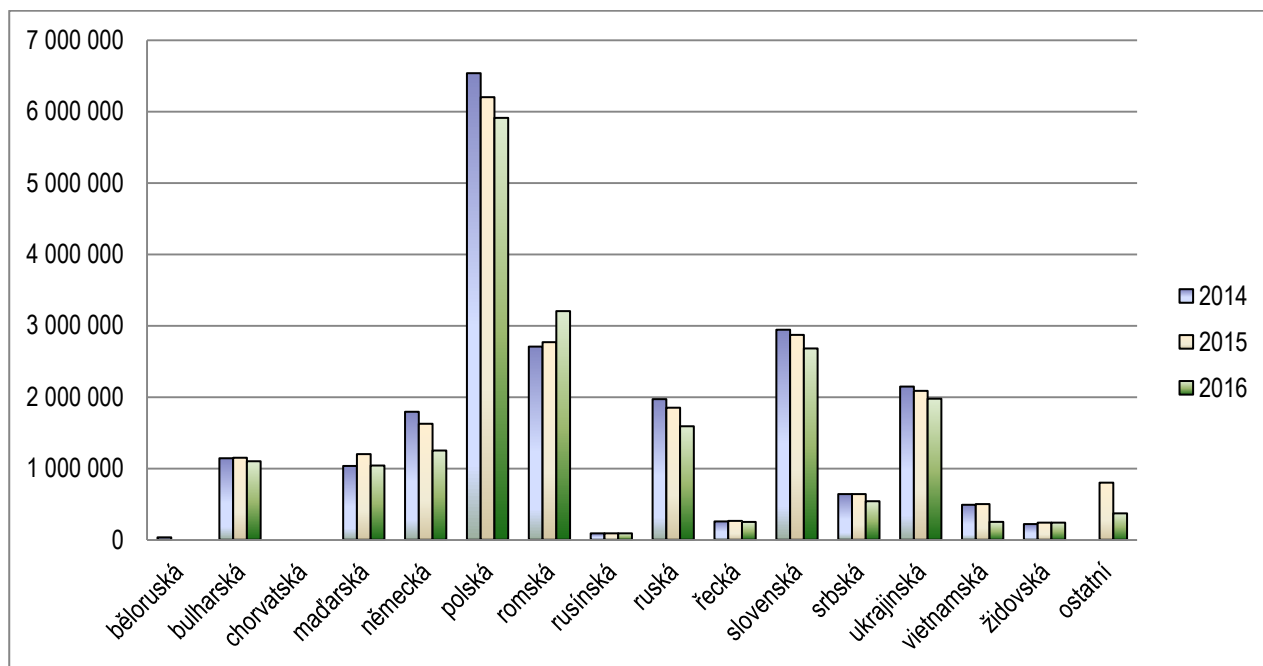
- Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin⁷

V rámci tohoto programu Ministerstva kultury je na základě předložených projektů podporováno vydávání periodického tisku v jazycích národnostních menšin nebo výroba programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin. Ve sledovaném období kolísala celková výše dotace v závislosti na možnostech státního rozpočtu v následujících částkách:

Tab. 1 Výše dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za období 2014-2016

rok	výše dotace (Kč)	počet projektů			
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2014	22 000 000	29	23	6	956 522
2015	22 248 500	34	24	10	927 021
2016	20 760 000	32	24	8	865 000

Graf 1 Dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2014-2016

⁷ Viz též komentáře k čl. 11.

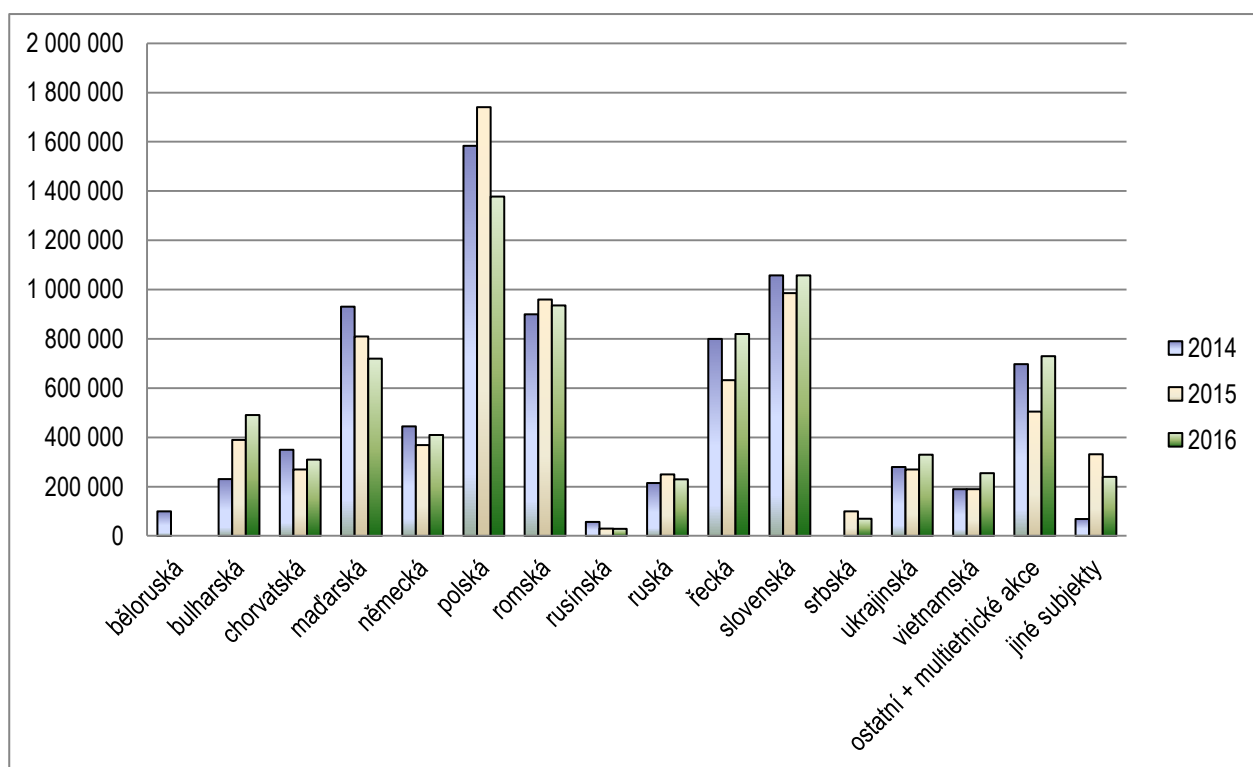
- Program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin

Program resortu kultury je tematicky zaměřen na umělecké aktivity, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium a rozbory národnostní kultury a lidových tradic, multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie), ediční činnost (neperiodické publikace) a dokumentaci národnostní kultury. Ministerstvo vyčleňovalo na tento program v předchozích letech téměř 10 mil. Kč, kvůli finanční krizi docházelo k vázání části finančních prostředků a bylo alokováno necelých 8 mil. Kč. V posledním sledovaném roce se však podařilo finanční podporu navýšit. Výše dotace je následující:

Tab. 2 Výše dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za období 2014-2016

rok	výše dotace (Kč)	projektů			
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2014	7 907 559	69	58	11	136 337
2015	7 835 398	71	60	11	130 590
2016	10 115 289	72	57	15	177 461

Graf 2 Dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2014-2016

- Program podpory integrace romské komunity

V rámci tohoto programu podporuje každoročně Ministerstvo kultury umělecké aktivity (divadla, muzea, galerie, knihovny, koncerty, přehlídky, festivaly), kulturně vzdělávací a výchovné aktivity (např. semináře, přednášky, besedy), vědecká bádání o romské kultuře, tradicích a historii, dokumentace romské kultury, studium a rozbory romské kultury a tradic, ediční činnost (neperiodické publikace), multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie). Na program je každoročně vyčleněna částka 1,5 – 2 mil. Kč.

Tab. 3 Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo kultury)

rok	výše dotace (Kč)	projektů	
		celkem oceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2014	1 481 146	23	64 398
2015	1 515 693	30	50 523
2016	2 000 000	24	83 333

I. 1.2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

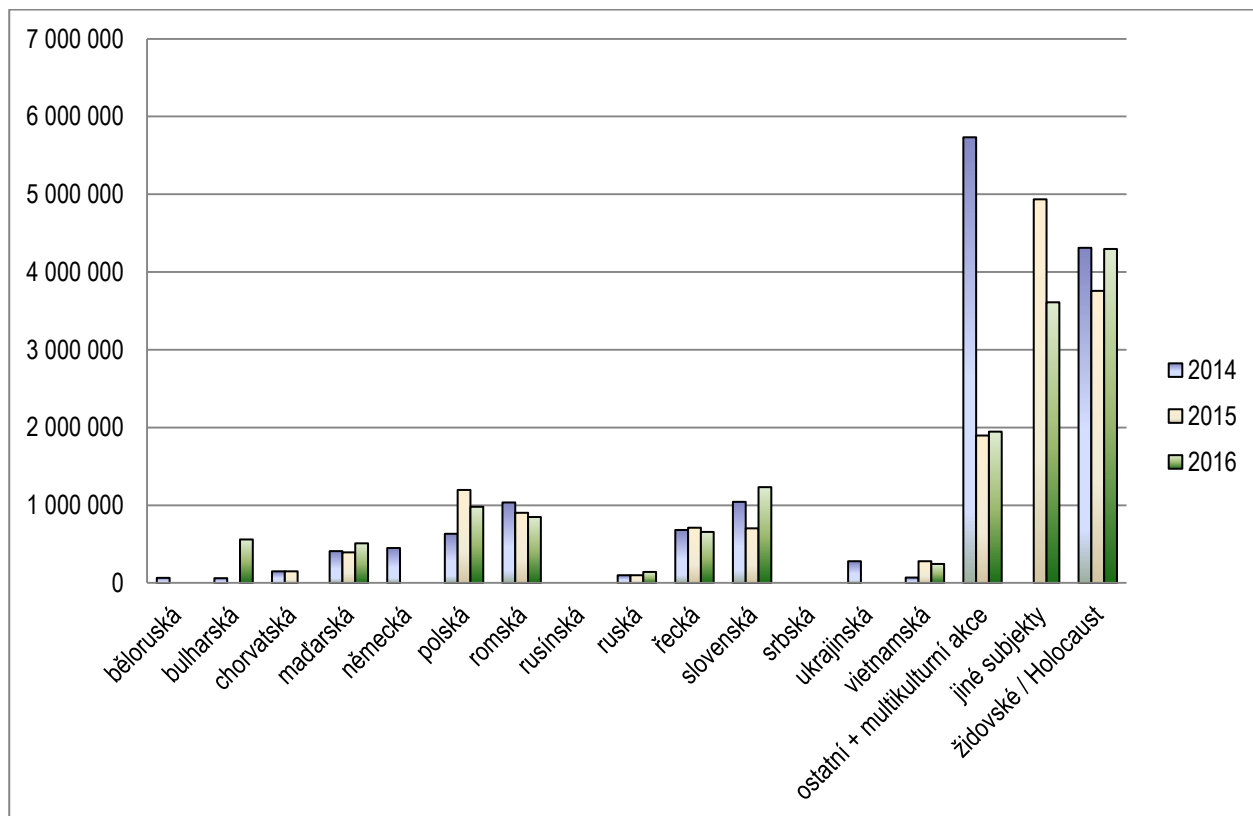
- Program podpory vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy

Tento program podporuje – vedle vzdělávání v jazycích národnostních menšin - také projekty na tvorbu vzdělávacích programů a výukových materiálů v oblasti národnostně menšinového vzdělávání směřující k poznávání historie a kultury jiných národů, k výchově k demokratickému občanství, k vzájemné toleranci, k potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti, xenofobie a antisemitismu, taktéž výzkumy zaměřené na oblast vzdělávání dětí a mládeže z národnostních menšin a etnik žijících v ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na tyto aktivity pamatuje částkou cca 15 mil. Kč ročně:

Tab. 3 Výše dotace na vzdělávání v jazycích menšin a multikulturní vzdělávání (2014-2016)

rok	výše dotace (Kč)	projektů	
		celkem oceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2014	15 029 000	57	263 667
2015	15 029 000	61	246 377
2016	15 032 000	69	217 855

Graf 3 Dotace na vzdělávání v jazycích menšin a multikulturní vzdělávání (2014-2016)

- Program podpory integrace romské komunity

Tab. 4 Výše dotace v Programu podpory integrace romské komunity za sledované období (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

rok	výše dotace (Kč)	projektů	
		celkem oceněných	cca průměr na projekt (Kč)
2014	13 997 700	56	249 959
2015	13 659 987	54	252 963
2016	12 862 446	54	238 193

Program je vyhlášen na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů a dle úkolů pro MŠMT uvedených ve strategických dokumentech v oblasti vzdělávání romské menšiny. Program se vyhláší každý rok.

Podporované aktivity - témata:

A) Předškolní příprava a včasná péče (cílem tematického okruhu je podpora romských dětí pro jejich úspěšný vstup do základního vzdělávání)

B) Podpora školní úspěšnosti žáků/žákyň na základní a střední škole (cílem vyhlášení tematického okruhu je přispět k vyrovnávání jejich vzdělávacích šancí v rámci hlavního vzdělávacího proudu).

C) Vzdělávání a metodická podpora pedagogických pracovníků, pracovníků školských poradenských zařízení a studentů vysokých škol zaměřených na učitelské obory

D) Volnočasové a zájmové aktivity pro romské děti a mládež v návaznosti na jejich sociální vyloučení a kulturní odlišnost (podporovány různé volnočasové kroužky)

Další typ finanční podpory vzdělávání romských žáků je uveden v části III, bodu 8 této Zprávy.

I. 1.3. Úřad vlády

Úřad vlády České republiky na základě ratifikace Charty disponuje finančními prostředky na podporu její implementace. Jedná se o dotační program Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Dotace byla původně poskytnuta na úhradu nákladů na tlumočení a překlady písemných žádostí podaných v polském jazyce do českého jazyka a dále pak na úhradu nákladů vztahujících se k plnění závazku užívání místních názvů (názvů obcí, ulic) a názvů veřejných budov v polském jazyce. Finanční prostředky jsou vždy přiděleny do rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády ČR. Výběr oceněných projektů se odehrává ve formě dotačního výběrového řízení, kdy vlastní výběr zprostředkuje dotační výběrová komise, v níž jsou zastoupeni mluvčí pěti menšinových jazyků, na které byl program vypsán, dále pak zástupci resortů kultury a školství, mládeže a tělovýchovy, Úřadu vlády a Moravskoslezského kraje.

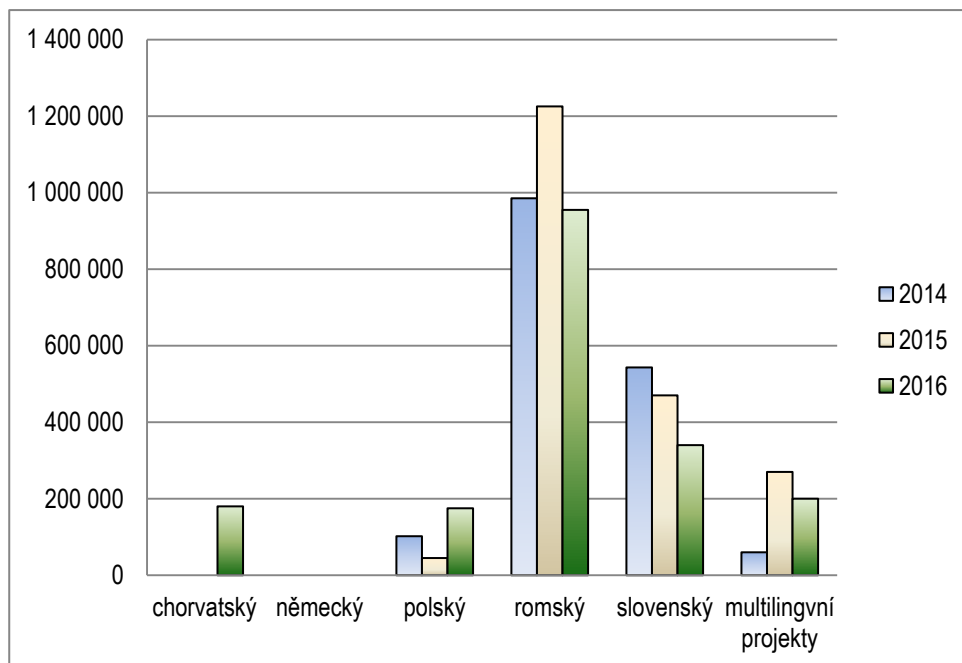
V květnu roku 2014 Rada schválila (usnesením č. 146) rozšíření podpory v rámci programu i na gradišřanskou chorvatštinu, jinak se tematické zaměření programu nezměnilo. V posledních dvou letech také došlo k dalšímu oživení zájmu obcí o tento okruh Charty – týká se především lokalit, ve kterých žijí příslušníci polské národnostní menšiny. Dvojazyčná označení byla v některých obcích technicky modernizována zavedením QR kódů, které umožňují zveřejnění důležitých informací o historii a kultuře menšiny žijící v obci. QR kód uživatele přesměruje na česko/polské webové stránky, které informují o názvu budovy/místa, popisují historii i současnost, obsahují také fotografie a odkaz na oficiální stránky dané budovy/místa.⁸

⁸ Pro zvýšený zájem obcí o tematický okruh C (instalace cedulí) v programu byly v roce 2017 rozpracovány a upřesněny uznatelné nákladové položky v rozpočtu tohoto programu.

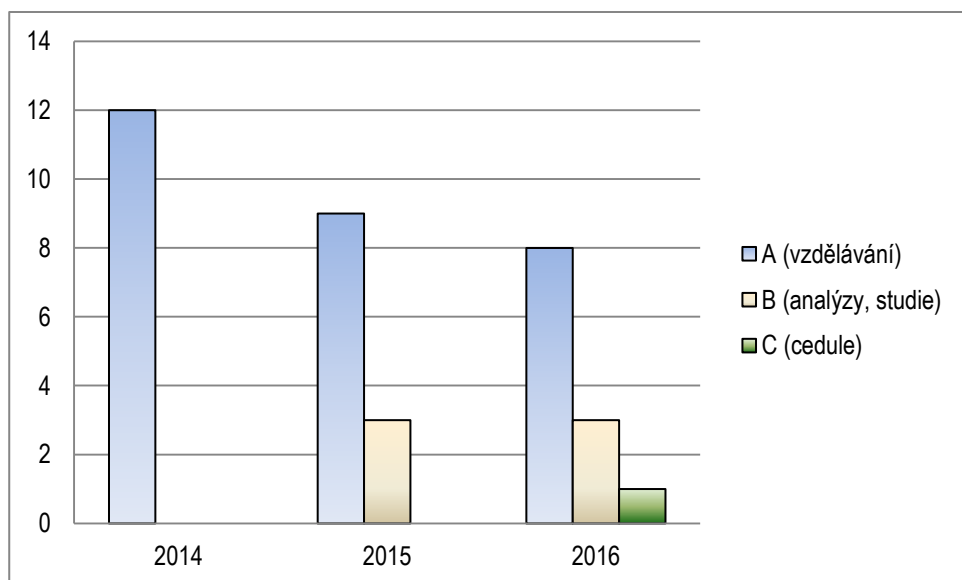
Tab. 5 Dotační program implementace Charty ve sledovaném období

rok	z rozpočtu přiděleno	čerpáno	počet projektů	cca průměr na projekt (Kč)
2014	1 850 000	1 690 000	12	140 833
2015	2 010 000	2 010 000	12	167 500
2016	1 850 000	1 849 645	12	154 137

Graf 4 Podpora jazyků podle programu implementace Charty (2014-2016)

Graf 5 Počty projektů podle tematických okruhů (2014-2016)

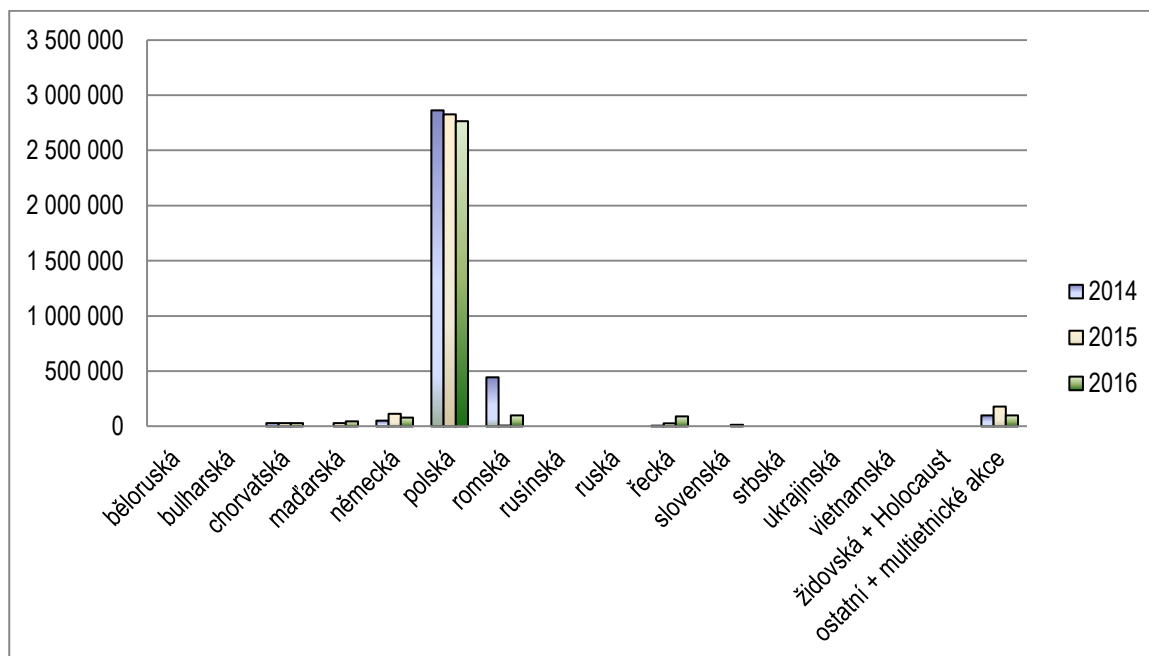
I. 1.4. Podpora na lokální a regionální úrovni

Integrovanou součástí podpory menšinových jazyků a obecně kultury národnostních menšin jsou i rozpočty místních a regionálních samospráv. Níže proto uvádíme přehledy, jak vypadá situace na úrovni obcí, statutárních měst a krajů, a to podle jednotlivých menšinových společenství (nikoliv explicitně podle menšinových jazyků).

Obce

Vysoká podpora polské národnostní menšiny, jak je patrné z grafu, odráží regionální specifikum Moravskoslezského kraje. Polská menšina na tomto teritoriu žije v koncentrovaném osídlení, její spolky jsou aktivní, proto se jí samosprávy více věnují.

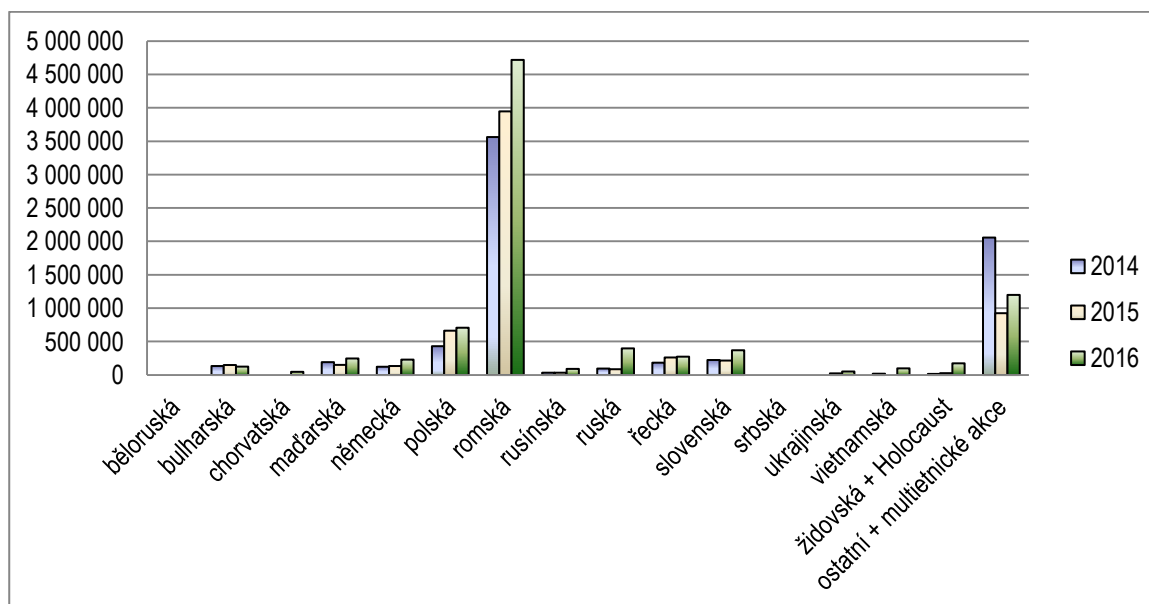
Graf 6 Podpora národnostních menšin v obcích (2014-2016)

o Statutární města

Ve statutárních městech dominuje podpora projektů zaměřených na romskou menšinu, přičemž nelze od sebe jednoznačně oddělit zaměření na sociální práci od vzdělávacích a kulturních projektů.

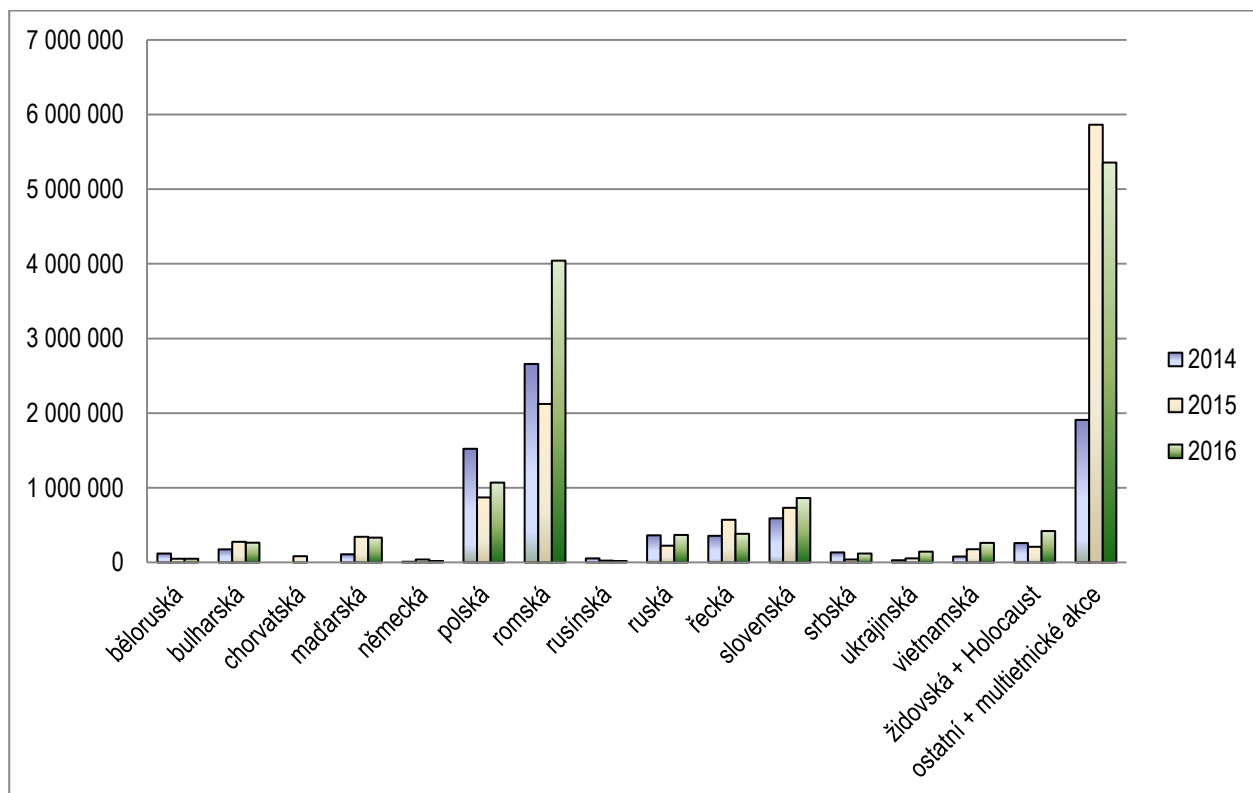
Graf 7 Podpora národnostních menšin ve statutárních městech (2014-2016)

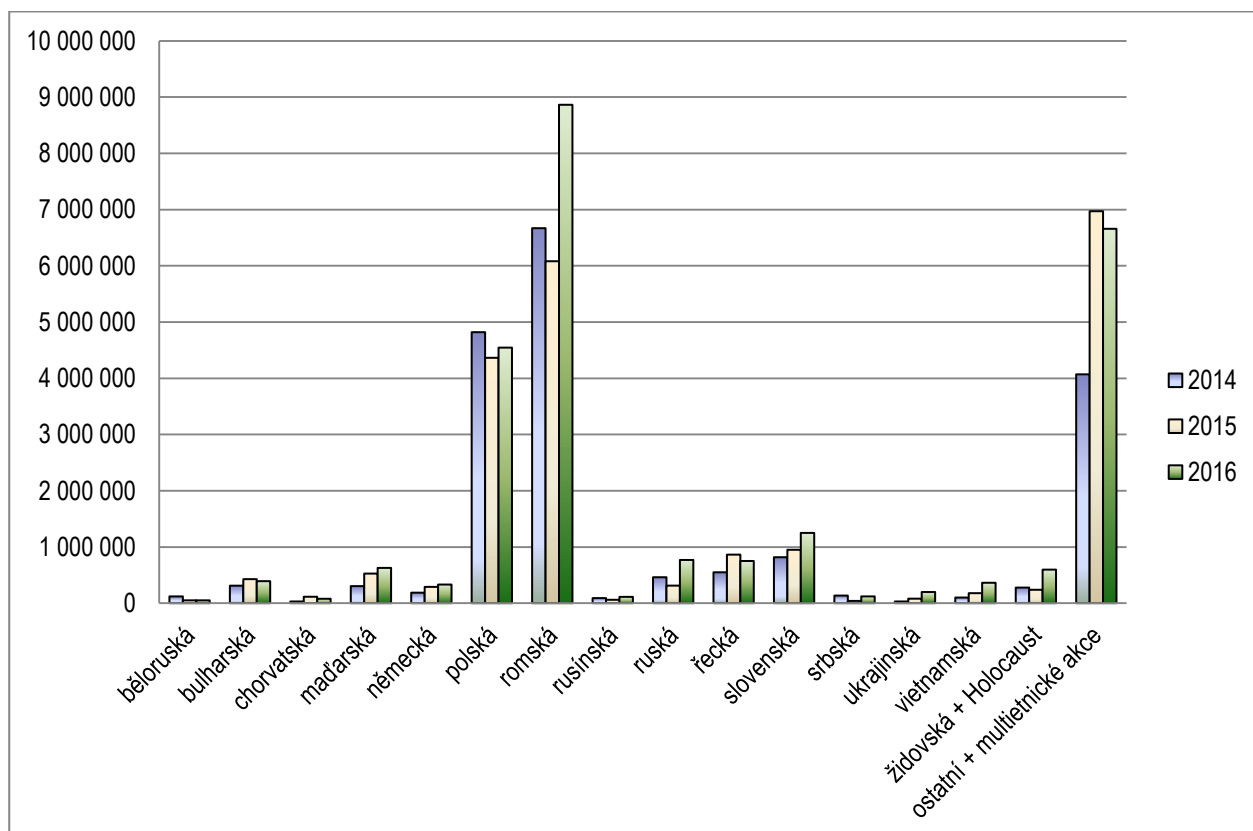
○ Kraje

Na úrovni krajů se projevuje nejvíce podpora multietnických a multikulturních akcí.

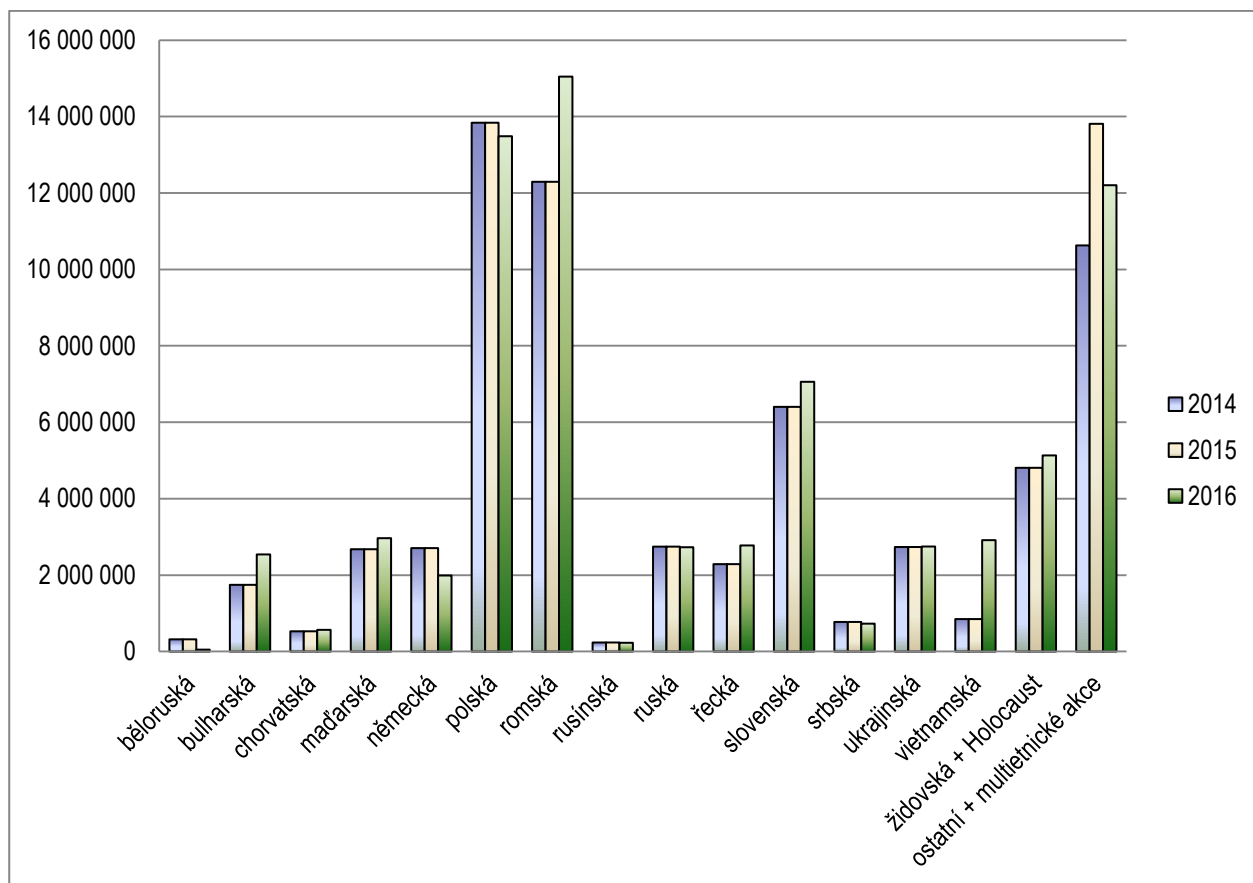
Graf 8 Podpora národnostních menšin v krajích (2014-2016)

Graf 9 Podpora národnostních menšin na lokální a regionální úrovni úhrnem (2014-2016)

Graf 10 Podpora národnostních menšin en bloc (2014-2016)

I. 2. Rada, legislativa ve vztahu k Chartě, vzdělávání, dvojjazyčné názvy

I. 2.1. Rada vlády pro národnostní menšiny

Z podnětu zástupkyně chorvatské menšiny Rada doporučila poskytnutí finančního příspěvku ze státního rozpočtu na rekonstrukci Muzea moravských Chorvatů. Vláda tak skutečně učinila, a to svým usnesením č. 847 ze dne 15. října 2014. Na základě výše citovaného usnesení převedlo ministerstvo financí finanční prostředky na podporu rekonstrukce *Muzea moravských Chorvatů* v obci Jevišovce, a to z kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtové kapitoly ministerstva kultury (dotačního programu 134-D210 Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení). Šlo o částku 8 351 710,- Kč.⁹ V roce 2015 byly navýšeny výdaje kapitoly 334 - ministerstvo kultury o částku 8 mil. Kč na dokončení druhé části I. etapy této akce. Dotace byla poskytnuta spolku *Sdružení občanů chorvatské národnosti v České republice*. Předmětem této akce je vybudování muzea a centra chorvatské menšiny. Muzeum bude mimo jiné dokumentovat historii chorvatské menšiny v ČR a zájemcům o tuto problematiku poskytne potřebné zázemí. Stane se také kulturním a společenským centrem, budou zde probíhat akce na podporu soužití menšiny s českou majoritou. Široké veřejnosti bude také zpřístupněna odborná knihovna. Vzhledem k náročnosti realizace je tato akce rozdělena do dvou samostatných etap, celkové náklady by měly činit cca 24 986 233,- Kč, které jsou alokovány v rozpočtu kapitoly 334 – ministerstvo kultury na realizaci výše uvedené akce.

Z iniciativy zástupců národnostních menšin v Radě došlo ve sledovaném období ke vzniku dvou pořadů veřejnoprávních médií (České televize a Českého rozhlasu) pro menšiny a o menšinách. V těchto pořadech je používán i jazyk národnostních menšin. Díky činnosti Pracovní skupiny pro

⁹ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rmm/aktuality/prevod-financnich-prostredku-na-podporu-rekonstrukce-muzea-moravskych-chorvatu-v-jevisevce--123529/>

národnostně menšinové vysílání vznikl ke konci roku 2015 první pořad. Jde o vysílání magazínu *Mezi námi* na ČRo Plus pro deset národnostních menšin a o nich žijících v ČR. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, srbskou (a ostatní menšiny bývalé Jugoslávie), maďarskou, rusínskou, ruskou, řeckou, ukrajinskou a vietnamskou menšinu, tj. ty, které nemají v ČRo svoji vlastní redakci. Druhým pořadem je měsíčník České televize *Sousedé*, který si klade za cíl poskytnout divákům aktuální pohled do života menšin u nás tak, aby posílil obecné povědomí o ostatních národnostech žijících v této společnosti. Cyklus, který běží od února 2017, mapuje prolínání a vzájemné ovlivňování kulturních i životních zvyklostí, jejich uchovávání členy minorit, ale i případné proměny v českém prostředí, zabývá se obecnými aspekty začleňování do společnosti, dlouhodobými i každodenními problémy soužití. Jeho mottem, ze kterého vzešel i jeho název, je nakouknout za okna svých sousedů.

V prosinci roku 2015 vznesli na jednání Rady zástupci německé menšiny podnět týkající se neuspokojivého stavu německých hrobů na českých hřbitovech, a to zejména v pohraničí. Následně byla na počátku roku 2016 ustavena meziresortní *Ad hoc* Pracovní skupina pro řešení situace německých (a dalších) hrobů na českých hřbitovech v ČR, výsledkem jejíž činnosti byla příručka pro obce *K péči o opuštěné německé a další hroby na hřbitovech v České republice* (Pflege der verlassenen deutschen und anderen Gräber auf Friedhöfen der Tschechischen Republik), která vyšla v roce 2017 v českém a německém jazyce.

Pro zvýšený zájem obcí o tematický okruh C v programu Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků byly na jednání Výboru pro spolupráci s orgány samosprávy v roce 2017 rozpracovány a upřesněny uznatelné nákladové položky v rozpočtu tohoto programu. Následně bylo toto upřesnění nákladových položek vzato na vědomí Radou (usnesením č. 187). Díky tomu bude tematický okruh C, který podporuje užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích, v následujícím roce účinněji ze strany národnostních menšin využíván.

I. 2.2. Novelizace zákona o obcích (zákon č. 128/2000 Sb. - §§ 29 a 117)

Usnesením vlády č. 455 ze dne 16. června 2014 vzala vláda na vědomí Zprávu o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2013 a uložila ministru vnitra „navrhnout při nejbližší novelizaci zákonů o územních samosprávných celcích, kterou bude vládě předkládat, změnu ustanovení § 29 odst. 2 a ustanovení § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a § 78 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zpracovanou v souladu s přílohou 13 zprávy uvedené v bodě I tohoto usnesení“. Dotčená příloha obsahuje konkrétní znění navržených ustanovení. V návaznosti na toto usnesení vlády Ministerstvo vnitra předložilo návrh zákona, kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), jehož součástí byla mimo jiné i úprava činnosti výborů pro národnostní menšiny a označování ulic v jazyce národnostní menšiny.

Navržená změna, vycházející z praktických zkušeností se zřizováním výborů i s označováním veřejných prostranství, byla připravena Výborem pro spolupráci s orgány samosprávy Rady vlády pro národnostní menšiny, který ji schválil na svém jednání již dne 17. února 2009.

Důvodem legislativní změny ustavování výborů pro národnostní menšiny byla potřeba řešit situace, v nichž v obci podle posledního sčítání lidu žije více než 10 % občanů hlásících se k jiné než české národnosti, čímž obci vzniká povinnost výbor pro národnostní menšiny ustavit, avšak o „práci“ ve výboru nemají příslušníci národnostních menšin zájem (srov. stávající znění § 117 odst. 3 obecního zřízení). Nově je výbor ustavován za splnění této zákonné podmínky, přičemž o ustavení výboru

musí současně požádat spolek zastupující zájmy národnostní menšiny (výbor samozřejmě může zastupitelstvo zřídit i dobrovolně, bez této žádosti, to však není jeho povinností).

Novelizována byla rovněž dosavadní právní úprava uvádění názvu obce, ulic a jiných veřejných prostranství a budov státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků v jazyce národnostní menšiny (§ 29 obecního zřízení). Podle předchozí právní úpravy vznikla obci povinnost takové označení provést, jestliže se podle posledního sčítání lidu hlásilo k dané národnosti alespoň 10 % občanů obce, pokud o to požádali zástupci národnostní menšiny prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny a pokud ten svým usnesením návrh zastupitelstvu doporučil. To v praxi umožňovalo, aby výbor takovou žádost bez dalšího odmítl a tím znemožnil označení provést (resp. případné vícejazyčné označení pak ponechává na dobrovolném rozhodnutí obecních orgánů). Nově je možné, aby označení v jazyce národnostní menšiny bylo povinně zaváděno i v případě, že o takové označení požádá spolek zastupující zájmy příslušné národnostní menšiny, které ke dni podání žádosti působí alespoň 5 let na území obce. Tím by měl být zaručen „vztah“ spolku k obci a zamezeno účelovému vytváření spolků. Současně se povinnost vícejazyčného označení omezuje na případy, kdy v obci žilo alespoň 10 % občanů obce dané národnostní menšiny podle posledních dvou sčítání lidu (došlo tak ke zdůraznění aspektu „trvalého usídlení“ dané národnostní menšiny na území obce).“

Výše uvedený návrh zákona byl poslaneckou sněmovnou schválen 10. února 2016, po schválení Senátem a prezidentem republiky byl dne 6. dubna 2016 vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 41 pod číslem 106/2016 Sb. Účinnosti nabyl 1. července 2016.

Již Třetí monitorovací zpráva podrobila do značné míry kritice stanovování procentního kvora. Zmiňovaná novela obecního zřízení kvorum zachovala. Je třeba si uvědomit, že předmětná právní úprava musí dostát ústavním principům práva na samosprávu. Obcím není zákonem zakazováno, aby označovaly vícejazyčně veřejná prostranství či zřizovaly výbory pro národnostní menšiny i v případech, kdy není naplněno procentuální kvorum, pokud ale stát prostřednictvím legislativy takové povinnosti obcím založí, je třeba, aby stanovení zákonných podmínek pro jejich zavedení bylo ústavně konformní. Povinné zakotvení zřízení výborů pro národnostní menšiny (či vícejazyčného označování veřejných prostranství) bez jakýchkoliv korektivů by neobstálo ústavně zakotvenému právu na samosprávu.

I. 2.3. Vzdělávání a romská menšina

Klíčovou událostí roku 2016 v oblasti vzdělávání byla novela školského zákona, která nabyla účinnosti dne 1. září 2016. Tato novela byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 82/2015. Novela zákona přináší následující změny:

- a) upouští od kategorizace dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním, se zdravotním znevýhodněním, se zdravotním postižením;
- b) zavádí nové vymezení pojmu *žák se speciálními vzdělávacími potřebami*, kterým se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje podpůrná opatření. Základem se tak stane vymezení jejich vzdělávacích potřeb a poskytnutí podpůrných opatření, která budou pomáhat v jejich vzdělávání;
- c) stanovuje přednost vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami formou integrace;
- d) zavádí pojem podpůrných opatření nezbytných pro zajištění maximálně dosažitelného plnohodnotného vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro všechny žáky. Podpůrná opatření se člení do stupňů dle jejich organizační a finanční náročnosti, přičemž v případě potřeby mohou být podpůrná opatření kombinována v různých stupních, aby byl naplněn požadavek kvalitního vzdělávání;
- e) stanoví právo žáka se speciálními vzdělávacími potřebami na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou;

f) podpůrná opatření budou volena tak, aby odpovídala žákovu zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám;

g) zavádí možnost vzdělávání v přípravných třídách základních škol pro všechny děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj a kterým byl povolen odklad povinné školní docházky;

h) zavádí *institut revize*, o níž může požádat dítě, žák, student nebo zákonný zástupce do 30 dnů ode dne, kdy obdržel zprávu nebo doporučení školského poradenského zařízení, má-li pochybnosti o komplexním, odborně správném závěru školského poradenského zařízení formulovaném ve zprávě z vyšetření či v doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami; o revizi mohou ze stejného důvodu a ve stejné lhůtě požádat také orgány veřejné moci v případě, že svým rozhodnutím uložily zákonnému zástupci dítěte nebo žáka, dítěti, žákovi nebo studentovi povinnost využít odbornou poradenskou pomoc ve školském poradenském zařízení, a dále i České školní inspekce - revizi zpráv a doporučení školských poradenských zařízení byl pověřen Národní ústav pro vzdělávání, kde bylo zřízeno specializované revizní pracoviště pro oblast školských poradenských služeb, na něž je možné se v případě potřeby obrátit;¹⁰

i) zavádí pravidlo, že doporučení poradenského zařízení pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami navrhuje konkrétní podpůrná opatření a úpravy v jeho vzdělávání. Doporučení obdrží nejen žák či jeho zákonný zástupce, ale i škola, kterou žák navštěvuje. V poradenském zařízení se rodič seznámí s obsahem doporučení ke vzdělávání žáka, společně se zprávou z vyšetření, a udělí souhlas s předáním doporučení škole. Informace o seznámení rodiče s obsahem doporučení a jeho souhlas s předáním škole jsou nezbytné, protože doporučení obsahuje citlivé údaje o diagnóze žáka. Vzniká tak komunikační trojúhelník školské poradenské zařízení, škola a rodiče jako základ pro realizaci podpůrných opatření v praxi.

V souvislosti s touto novelou byl změněn i rámcový vzdělávací program pro základní školy, kterým byla zrušena příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Zároveň byla opatřením ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ředitelům škol uložena povinnost zajistit informovaný souhlas rodiče s informací, že žáci mohou přestoupit do běžné základní školy. Z tohoto vyplývá možnost žáků přestoupit do běžného vzdělávacího proudu. Vzdělávání žáků podle školních vzdělávacích programů vytvořených na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením však může ještě dobíhat na 2. stupni základní školy v případě žáků diagnostikovaných školským poradenským zařízením před 1. zářím 2016.

o Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je důležitým nástrojem pro úspěšnou integraci romských dětí, pro jejich následnou úspěšnost ve škole i v dalším životě. V České republice je zajišťováno buď prostřednictvím mateřských škol, nebo přípravných tříd základních škol. Na rozdíl od základního vzdělávání nebylo předškolní vzdělávání až dosud povinné. V dubnu 2016 schválil Parlament České republiky novelu školského zákona (č. 178/2016 Sb.), která od školního roku 2017/2018 zavádí bezplatný povinný rok předškolního vzdělávání před zahájením povinné školní docházky.

Povinný rok předškolního vzdělávání se bude týkat všech dětí, které před začátkem příslušného školního roku dosáhnou pěti let věku; výjimkou jsou pouze děti s hlubokým mentálním postižením. Povinný rok předškolního vzdělávání před tím, než dítě zahájí povinnou školní docházku, může dítě plnit jak formou docházky do mateřské školy zapsané v rejstříku škol a školských zařízení a vzdělávací podle rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, tak i jinými způsoby. Může se jednat o individuální vzdělávání, vzdělávání v přípravných třídách základních škol a ve třídách přípravného stupně základní školy speciální, či o vzdělávání v zahraniční škole na území České republiky, ve které ministerstvo školství povolilo plnění povinné školní docházky.

¹⁰ <http://www.nuv.cz/kontakty/revize>

V mateřských školách veřejných zřizovatelů je tento poslední rok poskytován bezplatně. V případě škol zřizovaných obcemi či dobrovolnými svazky obcí jsou zároveň nově zřizovány spádové obvody mateřských škol, a to obdobným způsobem jako spádové obvody základních škol. Spádové obvody mateřských škol se týkají pouze těch dětí, které mají nárok na předškolní přijetí podle § 34 odst. 3 školského zákona, tedy nejen těch, pro které je předškolní vzdělávání povinné, ale od září 2017 dětí starších čtyř let, od září 2018 dětí starších tří let a od září 2020 dětí od dvou let věku.

Se zavedením povinného roku předškolního vzdělávání souvisí řada dalších dílčích opatření. Jedná se především o vytvoření dostatečných kapacit předškolního vzdělávání, ale také o zajištění jeho vymahatelnosti v případě, že rodič nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání anebo bude zanedbávat péči o povinné předškolní vzdělávání dítěte. Je třeba zajistit spolupráci mateřské školy s rodiči, stejně jako zvýšení finančních prostředků pro školy.

V případě, že rodič nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání anebo bude zanedbávat péči o povinné předškolní vzdělávání dítěte, bude se jednat v první řadě o přestupek podle § 182a odst. 1 písm. a) bodu 2 nebo 3 školského zákona. Fakticky tedy pokud rodič nepřihlásí své dítě vůbec k předškolnímu vzdělávání, anebo jej přihlásí, ale následně dítě nebude mateřskou školu navštěvovat nebo ji bude navštěvovat nepravidelně, a to neomluveně a bez zjevného důvodu, rodič se v první řadě vystavuje možnosti uložení pokuty až do výše 5 000 Kč, v závažnějších případech pak bude na místě, aby věc řešil orgán sociálně právní ochrany dítěte. Podle novely školského zákona provedené zákonem č. 178/2016 Sb. stanoví rozsah povinného předškolního vzdělávání prováděcí právní předpis – jde o vyhlášku č. 280/2016 Sb., kterou se novelizuje vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. S účinností od 1. ledna 2017 stanovila rozsah povinného předškolního vzdělávání na 4 hodiny souvislého vzdělávání denně.

U romských rodičů jsou preferovanější formou předškolního vzdělávání přípravné třídy základní školy. Na základě informací, které jako podklad pro zpracování tohoto dokumentu každoročně poskytují kraje formou Zpráv o stavu romské menšiny v jednotlivých krajích, je mezi důvody, proč romští rodiče nepošílají děti do mateřské školy, uváděn tradiční způsob pospolitého života, ale také nezaměstnanost rodičů, nedocení předškolní přípravy dětí pro jejich budoucí vzdělanostní a profesní dráhu, náklady spojené se školným, stravným a dopravou – mezi důvody, proč ji nepřijímají romské děti, je uváděn nedostatek volných míst, neochota vyhledávat a pracovat s romskými rodiči v místech, kde volná místa jsou, obavy z vyššího počtu romských dětí v mateřských školách a s tím související nepřipravenost pedagogických pracovníků pro práci s nimi.

Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. s účinností od 1. ledna 2015 zavedla možnost vzdělávání v přípravných třídách pro všechny děti. Původně bylo v přípravných třídách vzdělávání umožněno pouze sociálně znevýhodněným dětem. Jedním z očekávaných účinků tohoto opatření je i vyloučení rizika segregace romských žáků v rámci předškolního vzdělávání. Nově od 1. září 2017 budou přípravné třídy pouze pro děti s uděleným odkladem školní docházky.

Předpokladem zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání v mateřských školách je vytvoření dostatečných kapacit pro realizaci tohoto opatření. Tomuto kroku proto předcházelo rozšíření kapacit mateřských škol a zpřístupnění přípravných tříd základních škol tak, aby se do předškolního vzdělávání dostaly všechny děti co nejdříve. Za tímto účelem ministerstvo zřídilo v roce 2014 Fond na rozvoj kapacit mateřských škol a základních škol, z něhož mohou žádat o dotaci obce a svazky obcí tyto školy zřizující. Cílem je dosáhnout k 1. září 2020 stavu, kdy kapacity předškolního vzdělávání budou umožňovat přijímat i děti od věku 2 let. Od roku 2014 bylo realizováno nebo je v realizaci 54 akcí mateřských škol v celkové výši poskytnuté dotace přesahující 395 mil. Kč, z toho v roce 2014 bylo poskytnuto 34,597 mil. Kč, v roce 2015 bylo poskytnuto 156,374 mil. Kč a v roce 2016 bylo poskytnuto 204,393 mil. Kč.

S cílem zajistit odborné vedení, vzdělávání a podporu pro všechny pracovníky školy pro začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání a zvýšit odbornou podporu pro pedagogické pracovníky školy při začleňování romských dětí do předškolního vzdělávání ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy od dubna do června 2016 ve všech krajských městech České republiky realizovalo ve

spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání a Národním ústavem pro vzdělávání informační semináře zaměřené na společné vzdělávání a Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Uskutečnilo se tak 28 seminářů, při kterých bylo proškoleno téměř tři tisíce ředitelů a ředitelky mateřských škol a základních škol a pracovníků školských poradenských zařízení. Obsah seminářů byl zaměřen na informace o legislativních změnách, změny v poradenské práci škol a školních poradenských zařízeních, informace o podpůrných opatřeních, zařazování žáků a komunikaci mezi zákonnými zástupci žáků, školním poradenským zařízením a školou. Součástí semináře byly také informace o využívání finančních zdrojů a o možnostech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Při zavedení povinného předškolního vzdělávání je dále zapotřebí učinit nezbytné praktické kroky, a to zejména co se týče zvyšování informovanosti rodičů. Neméně důležité je zajistit nastavení systému tak, aby nebyl segregací, např. nastavením spádových oblastí.

o Základní vzdělávání

Základní vzdělávání je nejdůležitější etapou vzdělávacího procesu v ČR, a proto je dle ustanovení § 36 školského zákona účast na něm povinná. Úspěšnost v základním vzdělávání je předpokladem pro další vzdělávání, které rozšiřuje možnosti při pozdějším hledání zaměstnání. Romští žáci se však často v procesu vzdělávání setkávají s diskriminací, segregací a v mnohých případech bývají vyučováni mimo hlavní vzdělávací proud podle vzdělávacího programu s nižší vzdělávací ambicí.

Z údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy plyne, že v České republice existuje 75 základních škol, v nichž je více než polovina žáků romského původu. Na dalších 67 školách je více než třetina a méně než polovina žáků romského původu. V základních školách s 50 a více procentním podílem romských žáků bylo ve školním roce 2016/17 podle odhadů vzděláváno 21,8 % všech romských žáků.

Na základě údajů ze zpráv o situaci romské menšiny v krajích za rok 2016 se nejvíce škol, v nichž celkový počet romských dětí, žáků a studentů přesahuje 30 %, nachází v Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Celkově se 26 z 85 škol, které mají vyšší než 30% zastoupení romských žáků, nachází v sociálně vyloučených lokalitách. Tabulka níže zobrazuje přehled škol s vyšším počtem romských dětí, žáků a studentů dle jednotlivých krajů.

Tab. 6 Přehled škol s vyšším počtem romských dětí, žáků a studentů podle krajů

<i>kraj</i>	<i>celkový počet škol s procentem romských žáků vyšším 30 %</i>	<i>z toho počet škol v sociálně vyloučených lokalitách</i>
hl. m. Praha	4	0
Jihočeský	3	0
Jihomoravský	3	3
Karlovarský	0	0
Královéhradecký	3	0
Liberecký	6	0
Moravskoslezský	22	12
Olomoucký	15	10
Pardubický	0	0
Plzeňský	-	-
Středočeský	4	0
Ústecký	20	0
Vysočina	3	1
Zlínský	2	0

Na problém segregace romských dětí na základních školách upozornila ve výroční zprávě za rok 2016 i Veřejná ochránkyně práv. Ze zprávy vyplývá, že romské děti jsou často školským zařízením

odmítány neoficiálně, ředitelé a ředitelky nevyhotoví písemné rozhodnutí a pouze sdělí, že přijetí žáka jim neumožňuje naplněná kapacita školy. K takovému odmítání dochází i v mateřských školách.

Již v roce 2007 rozsudek Evropského soudu pro lidská práva poukázal na nadměrné zařazování romských žáků do škol nebo tříd pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na základě doporučení pedagogicko-psychologických poraden přisuzujícího diagnózu lehkého mentálního postižení. Na základě rozsudku D. H. a ostatní proti České republice byla Česká republika opakovaně vyzvána k provedení systémových změn, především k nastavení kontrolního mechanismu a záruk, aby romští žáci měli stejné právo na vzdělávání jako žáci patřící k většinové společnosti, a k úpravě diagnostických nástrojů, které nezohledňovaly specifika žáků z odlišného sociokulturního prostředí reagujících při testech na jiné podněty než žáci z většinové společnosti.

V rámci plnění *Revidovaného Akčního plánu pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti ČR* byla v roce 2015 schválena novela školského zákona, jejímž účelem byla změna ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a posílení inkluzivního prostředí na školách. V návaznosti na schválení novely školského zákona byla v lednu 2016 schválena vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných č. 27/2016 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. září 2016. Vyhláška definuje postupy implementace změn pro posílení společného vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách za podpory nárokových podpůrných opatření. Rovněž došlo ke změně rámcového vzdělávacího programu pro základní školy, kterým byla zrušena příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Odstraněná příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením byla využita při konstrukci sjednocujícího kurikula.

Ke dni 1. března 2016 vstoupil v platnost nový Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Nově upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání sjednocuje vzdělávací nabídku, a tím vytváří podmínky pro zajištění rovného přístupu ke vzdělávacím obsahům pro všechny žáky. Příloha upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením byla z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání odstraněna, v ní uvedené očekávané výstupy učení žáků byly transformovány do očekávaných výstupů jednotlivých vzdělávacích oborů jako tzv. minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů žáků s lehkým mentálním postižením v rámci podpůrných opatření od třetího stupně podpory. Pro žáky s lehkým mentálním postižením, kterým byl na základě diagnostiky přiznán třetí stupeň podpory, bude škola podle doporučení školského poradenského zařízení vytvářet individuální vzdělávací plán s podporou.

Všechny základní školy (vyjma základních škol speciálních, které jsou určeny pro vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením) budou nově tvořit svůj školní vzdělávací program na základě sjednoceného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Sjednocené kurikulum podporuje jak sjednocení podmínek vzdělávání pro všechny žáky ZŠ, tak individualizované vzdělávání žáků využívajících podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně možnosti úpravy vzdělávacího obsahu a výstupů vzdělávání od třetího stupně podpory.

Vzdělávání žáků podle školních vzdělávacích programů vytvořených na základě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením může ještě dobíhat na 2. stupni základní školy v případě žáků diagnostikovaných školským poradenským zařízením před 1. zářím 2016. Ve školním roce 2016/17 zůstalo 2 635 romských žáků 2. stupně základní školy vzděláváno podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením.

S implementací novely školského zákona bylo spojeno i vytvoření revizního pracoviště. Revizním orgánem je Národní ústav pro vzdělávání, právnická osoba zřízená a pověřená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. K 1. září 2016 začal Národní ústav pro vzdělávání vykonávat v souladu s uvedenou novelou školského zákona úkoly revizního pracoviště v oblasti diagnostiky. Žák či jeho zákonný zástupce (případně Česká školní inspekce či orgán sociálně právní ochrany

děti) mají nově možnost obrátit se na Národní ústav pro vzdělávání se žádostí o revizi zprávy a doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Do systému školských poradenských služeb je tak zaveden nový kontrolní prvek, který doplňuje právo příjemce služeb na výhrady k závěrům vyšetření, a přispívá tím ke zvyšování kvality školských poradenských služeb.

○ Střední vzdělávání a technické a odborné vzdělávání

O počtech ani relativním zastoupení romských žáků a studentů účastnících se sekundárního nebo terciárního vzdělávání nejsou k dispozici relevantní statistiky. Přesto lze, na základě odhadů, tvrdit, že jejich zastoupení je nízké v případě sekundárního a ještě nižší v případě terciárního vzdělávání. Je to dáno několika faktory. Především tím, že předpokladem pro úspěšný přechod žáků na střední školu je úspěšné absolvování kvalitního základního vzdělání, což není z výše uvedených důvodů u romských žáků mnohdy naplněno. Významným faktorem je determinace sociálního vyloučení, v němž děti a žáci žijí, vyrůstají a jenž významně formuje jejich osobnostní potenciality. Sociálně vyloučené prostředí je limituje v různých rovinách a oblastech kvality života. Limity zasahující do oblasti vzdělávání představují ohrožení několikanásobné, neboť vše, co je spojeno s procesem vzdělávání, dotýká se individuálního utváření socializačních procesů dotčených dětí, žáků a studentů. Dalšími faktory jsou nižší profesní aspirace žáků a jejich rodičů. Tyto aspirace jsou obvykle ovlivněny prostředím, v němž žák vyrůstá, kde je nezaměstnanost a nízká úroveň vzdělání často běžná. Stále je nedostatek pozitivních vzorů, nebo alespoň jejich prezentace, v podobě romských úspěšných absolventů střední a vysoké školy, kteří by jako příklad mohli vést ke snížení nedůvěry romských rodičů v budoucí uplatnění jejich dětí na trhu práce. Tyto faktory, společně v kombinaci s finanční náročností studia na střední škole, potažmo na vysoké škole, nejčastěji vedou romské žáky a studenty k tomu, že nepokračují v dalším studiu nebo že předčasně ukončují stávající studia.

S cílem podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským a vyšším odborným studiem finanční potíže, realizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dotační program *Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol*. Tato podpora se týká plnění Charty v implicitní podobě:

– Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhlašuje každoročně dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol na základě usnesení vlády č. 386 ze dne 19. dubna 2000. Další usnesení vlády č. 607 ze dne 16. června 2004 mu uložilo zajištění průběžného fungování programu podpory sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a konzervatoří. Dotace se poskytuje na základě Nařízení vlády ze dne 20. února 2002 č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem je zvýšit počet romských žáků a studentů studujících ve středních školách a vyšších odborných školách, a tím zabránit jejich předčasnému vstupu na trh práce bez odpovídající kvalifikace. Dotace jsou poskytovány právníkům osobám vykonávajícím činnost střední školy, konzervatoře nebo vyšší odborné školy zapsané ve školském rejstříku podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, na zajištění finanční a materiální podpory vzdělávání romských žáků a studentů ve středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách, pokud jsou občany České republiky. Cílem uvedeného programu je podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám způsobují náklady spojené se středoškolským studiem značné finanční potíže.

Program se realizuje ve dvou kolech: období leden - červen a září – prosinec. V programu na rok 2016 byla nově zahrnuta podpora na zajištění přímé podpory žáků/studentů ve vzdělávání, aktivita B. (doučování, *mentoring*), jejímž cílem bude zdárné ukončení studia. V minulých letech

v programu byla podporována pouze finanční a materiální podpora žáků/studentů (úhrada nákladů na stravné, cestovné, školné, ubytování a školní potřeby), aktivita A.

Program je rozdělen na dvě navazující podporované aktivity A, B:

A. zajištění finanční a materiální podpory žáků/studentů (finanční podpora na školné, stravné, cestovné, ubytování a školní potřeby)

O dotaci může žádat právnická osoba (škola) pro žáky/studenty, kteří splňují podmínky pro podání žádosti.

Podmínky pro poskytnutí dotace:

- a. žák/student se vzdělává v denní formě vzdělávání, dle § 25 zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- b. žák/student nedosáhl v době podání žádosti ještě 27 let,
- c. žák/student není ve zkušební lhůtě podmíněného vyloučení ze školy,
- d. žákovi/studentovi v předešlém ukončeném pololetí školního roku nebylo jeho celkové hodnocení hodnoceno „neprospěl“,
- e. žák/student doloží, buď on sám, nebo jeho zákonný zástupce čestné prohlášení o tom, že je příslušníkem romské menšiny,
- f. žák/student doloží, buď on sám (v případě že nežije ve společné domácnosti se zákonnými zástupci), nebo jeho zákonný zástupce čestné prohlášení o tom, že jejich příjmy jsou na hranici životního minima pro zajištění studia žáka/studenta.

Prostředky jsou určeny na částečnou nebo úplnou úhradu nákladů žáků v těchto položkách: Školné - Stravné - Ubytování- Cestovné - Školní potřeby a učebnice.

Výše dotace na jednoho žáka:

1. maximálně 4 000,- na jednoho žáka v 1. ročníku SŠ, konzervatoří
2. maximálně 5 000,- na jednoho žáka v 2. ročníku SŠ, konzervatoře
3. maximálně 6 000,- na jednoho žáka ve 3. ročníku SŠ, konzervatoře
4. maximálně 7 000,- na jednoho žáka ve 4. ročníku SŠ, konzervatoře
5. maximálně 7 000,- na jednoho žáka v 1. a 2. ročníku nástavbového studia SŠ
6. maximálně 8 000,- na jednoho studenta 1. až 3. ročníku VOŠ

B. Zajištění přímé podpory vzdělávání (podpora pro žáky/studenty, kteří žádají o podporu v rámci aktivity A.). Tato aktivita je nově zařazena do programu. Navazuje na aktivitu A., bez které nelze realizovat toto opatření. Je zaměřena na doučování žáků/studentů. Cílem aktivity je zlepšení vzdělávacích výsledků romských žáků/studentů a motivovat je k úspěšnému ukončení studia na škole. Právnická osoba zajistí realizátora aktivity, který se bude věnovat žákům/studentům v potřebných předmětech. Realizátor aktivit je stanoven měsíčně na max. 8 hodin. Předpokládá se, že podporovanou aktivitu bude moci zastávat pedagogický pracovník školy. V tomto programu se setkáváme s vysokým objemem finančních vratek, které jsou způsobeny především studijními neúspěchy žáků/studentů a jejich předčasnými odchody ze školy.

Tab. 7 Výše dotace na podporu romských žáků středních škol za sledované období

rok	výše dotace (Kč)	počet účastníků programu
2014	4 717 100	1 048
2015	4 734 800	1 023
2016	6 540 800	1 412

- Vzdělávání na vysokých školách

Pro romské studenty bakalářského, magisterského či doktorského studia jsou dostupná *stipendia Romského vzdělávacího fondu* (Roma Education Fund). Ta jsou s cílem přispět ke zvýšení vzdělanostní úrovně Romů a působit desegregačně na vzdělávací systém poskytována v 16 zemích zejména střední a východní Evropy. V České republice spravuje stipendia od roku 2010 *Romea, o.p.s.* V České republice bylo od roku 2010 do konce roku 2016 uděleno 366 stipendií romským vysokoškolákům v hodnotě 8.490.312 Kč. Pro školní rok 2016/2017 bylo v České republice podáno 55 žádostí o podporu, z nichž bylo celkem přiznáno 33 stipendií v celkové výši 40 605 EUR, tedy 1.080.093 Kč. Tradičně oblíbené jsou učitelské obory, sociální práce, historie, právo, mezinárodní vztahy, politologie, ekonomie, cizí jazyky (ruština), porodní asistentky, ale třeba i chemie nebo ekonomika letového provozu či ergoterapie. Žádat mohou romští vysokoškolští studenti bez věkového omezení, prezenční i distanční formy.

Pro školní rok 2016/2017 vyhlásila výzvu na podporu romských vysokoškolských studentů a studentek také *Nadace Open Society Fund Praha*. Výše stipendia pro jednoho studenta byla omezena částkou 60.000 Kč za rok. Podmínkami stipendijního programu je vykonání pracovní stáže (např. v soukromé firmě, státní instituci, ambasádě, apod.) v rozsahu minimálně 100 hodin za rok a dobrovolnické služby v neziskové organizaci v rozsahu alespoň 100 hodin za rok, absolvování kurzu cizího jazyka a účast na vybraných akcích *Nadace Open Society Fund Praha*. Stipendistu v průběhu programu doprovází mentor za účelem supervize, motivace a pomoci s průběhem stipendia. Žádat mohou romští vysokoškolští studenti do 26 let věku, prezenční i distanční formy. Ve školním roce 2016/2017 bylo podáno 13 žádostí, z nichž bylo celkem přiznáno 9 stipendií, a to 6 studentkám a 3 studentům. Z celkového počtu 9 podpořených stipendistů se jednalo o 7 studentů bakalářského studijního programu a 2 studentky magisterského studijního programu. V daném školním roce byla pro studenty (na stipendia, školné, jazykové kurzy, stáže) alokovaná částka 716.390 Kč. Dalších 177.640 Kč bylo určeno na koordinaci programu, zahrnující mimo jiné cestovné pro studenty na akce a společná setkání.

Stipendia pro romské žáky a studenty, kteří již byli přijati do středoškolského či vysokoškolského studia, poskytuje *Nadační fond Verda*. Fond je mnohaletým partnerem romského střediska *Drom*, jehož zaměstnanci se podílejí na administraci nadačního fondu, pomáhají při výběru žadatelů o stipendium a při zprostředkování veškerých náležitých informací. Počínaje školním rokem 2001/2002 byl poskytnut finanční příspěvek celkem 654 žadatelům v celkové výši 3 519 444,- Kč. Ve školním roce 2016/17 se přihlásilo 120 uchazečů o stipendium, podpořených bylo 89 žáků a studentů v celkové výši 540 000,- Kč. Z podpořených bylo 19 žáků středního odborného učiliště, 57 žáků střední školy, 2 studenti vyšší odborné školy a 11 studentů vysoké školy. V posledních letech výrazně převládají žadatelé z řad středoškolských žáků. Vzhledem ke způsobu výběru stipendistů, tj. podle prospěchu, se zvyšuje procento úspěšnosti, tedy počet žáků a studentů pokračující ve studiu i v dalším roce, jenž se pohybuje okolo 75 %.

- Akce České školní inspekce

Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a ústřední školní inspektor podepsali dne 23. října 2014 *Memorandum o vzájemné spolupráci*. Strany Memoranda společně deklarovaly ochotu zprostředkovat prostřednictvím přizvaných osob inspekčním týmům a školám potřeby dětí a žáků ze zranitelných skupin (vzdělávání Romů, osob se zdravotním postižením a dětí s odlišným mateřským jazykem) s cílem zkvalitnit vzdělávání těchto žáků z hlediska systému a zkvalitnit formativní hodnocení škol z hlediska rovného přístupu ke vzdělávání a konceptu kvalitní školy.

Mezi deklarované formy spolupráce patří pravidelná setkávání k aktuálním otázkám týkajících se realizace práva na vzdělání, vytvoření platformy pro vzájemnou spolupráci, informování se o přípravě a provádění koncepčních dokumentů, zajišťování podmínek a prostoru k účasti přizvaných osob na inspekční činnosti za účelem posuzování rovného přístupu ve vzdělávání a v neposlední řadě zajišťování prostoru pro poskytování odborných stáží studentům, kteří se věnují

problematice rovného vzdělávání, zejména s ohledem na osoby se speciálními vzdělávacími potřebami.

Byla vytvořena Pracovní skupina k naplňování Memoranda s Českou školní inspekcí. Má celkem 18 členů z řad zástupců ústředních orgánů státní správy, neziskového sektoru, akademické obce a občanské společnosti, kteří se v roce 2016 podíleli na tvorbě podkladů pro Českou školní inspekci k monitoringu inkluзивity vzdělávacího systému na školách.

Novela školského zákona zároveň rozšiřuje kompetence České školní inspekce při hodnocení školských poradenských zařízení. Ta dosud vykonávala ve školských poradenských zařízeních pouze kontrolu. Bylo však třeba zajistit i hodnocení kvality činnosti, která vede k zásadním závěrům ohledně dalšího vzdělávání dětí, žáků a studentů. Inspekce je vybavena novými kompetencemi, od školního roku 2016/2017 patří mezi její kompetence zjišťování a hodnocení podmínek a průběhu poskytování školských poradenských služeb.

I. 2.4. Dvojjazyčné názvy

V rámci dotačního programu Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, tematického okruhu C, jsou podporovány dvojjazyčné názvy v obcích. Dvojjazyčné označení se týká především oblastí kompaktního polského osídlení těšínského Slezska. Po ratifikaci Charty od roku 2007 probíhá postupná instalace těchto nápisů v obcích (již ve dvou třetinách zmiňovaných obcí proběhla), míru dvojjazyčnosti si stanovila každá obec individuálně na základě doporučení svého výboru pro národnostní menšiny. Pohybuje se v široké škále od dvojjazyčných nápisů na úředních budovách, přes dvojjazyčné nápisy na veřejně přístupných prostranstvích, až po silniční tabule označující vjezd a výjezd z obce. Realizace posledního zmiňovaného typu se však v některých obcích komplikuje nedorozuměním mezi zástupci národnostní menšiny a příslušnými orgány.

Tab. 8 Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích, celkem po dobu existence programu)

obec	2007 (Kč)	2008 (Kč)	2009 (Kč)	2010 (Kč)	2011 (Kč)	2012 (Kč)	2013 (Kč)	2016 (Kč)	celkem (Kč)
Albrechtice	80 845,8	0,0	8 284,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	89 130,3
Bocanovice	14 113,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14 113,0
Bukovec	59 331,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	59 331,0
Bystřice	0,0	25 756,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25 756,4
Český Těšín	212 227,5	543 188,0	4 268,5	0,0	0,0	272 000,0	192 000,0	0,0	1 223 684,0
Dolní Lomná	35 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35 000,0
Hnojník	0,0	17 612,0	0,0	0,0	15 914,0	21 000,0*	0,0	0,0	54 526,0
Horní Suchá	127 098,2	0,0	14 027,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	141 126,0
Hrádek	21 455,7	6 835,4	10 568,0	0,0	0,0	22 000,0	0,0	0,0	60 859,1
Chotěbuz	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	61 000,0	0,0	61 000,0
Jablunkov	0,0	0,0	24 276,0	0,0	0,0	138 000,0	0,0	60 000,0	222 276,0
Komorní Lhotka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	76 000,0	0,0	0,0	76 000,0
Milíkov	0,0	38 746,3	0,0	0,0	0,0	0,0	8 000,0	0,0	46 746,3
Mosty u Jablunkova	0,0	0,0	16 200,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16 200,7
Nýdek	16 779,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16 779,0
Smilovice	4 545,8	0,0	0,0	9 727,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14 272,8
Stonava	10 805,9	0,0	36 828,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	47 634,4
Střítež	0,0	13 447,0	22 543,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35 990,4
Těrlícko	0,0	18 171,3	32 418,0	0,0	0,0	107 000,0	0,0	0,0	157 589,3
Třanovice	11 662,0	0,0	0,0	157 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0	168 662,0
Třinec	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	191 000,0	0,0	0,0	191 000,0
Vendryně	57 528,1	0,0	24 717,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	82 245,6
celkem	651 392,0	663 756,4	194 132,6	166 727,0	15 914,0	806 000,0	261 000,0	60 000,0	2 701 922,0

*Z toho 10 000,- Kč na označení budovy ZŠ a MŠ s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze Hnojník.

I. 3. Ochrana a podpora německého, romského a chorvatského jazyka, včetně podmínek pro jejich užívání ve veřejném životě

I. 3.1. Německý jazyk

Německý jazyk může být vyučován na základních školách jako první cizí jazyk, i když školami a rodiči je preferován jako první cizí jazyk anglický (v 98, 59 %). Podle statistických údajů k 30. září 2016 bylo v německém jazyce jako prvním cizím jazyce vzděláváno na základních školách 7 582 žáků (1,41 %), zatímco německý jazyk jako povinný druhý cizí jazyk využilo 161 748 žáků, což je 71% z celkového počtu žáků učících se druhý cizí jazyk. Jako nepovinný si jej zvolilo 1191 žáků.

Tab. 9 Seznam základních škol, kde se vyučují některé předměty v německém jazyce na základě povolení ministerstva¹¹

ZŠ Německo-českého porozumění	Střížkovská 27/32, 180 00 Praha 8
ZŠ K Milíčovu	K Milíčovu 674, 149 00 Praha 4
ZŠ a MŠ Děčín VI	Školní 1544/5, 405 02 Děčín
ZŠ Chrjukinova	Chrjukinova 1801/12, 700 30 Ostrava-Zábřeh
ZŠ generála Zdeňka Škarvady	Porubská 831, 708 00 Ostrava - Poruba
ZŠ Zlín	Kvítková 338
ZŠ Marjánka	Praha 6, Bělohorská 52

Tab. 10 Gymnázia, kde se vyučují některé předměty v německém jazyce na základě povolení ministerstva

Gymnázium Na Pražačce	Praha 3, Nad Ohradou 23
Gymnázium Libeň	Praha 8, U Libeňského zámku I

Tab. 11 Seznam škol, kde se vyučuje v bilingvním programu v německém jazyce

Rakouské gymnázium v Praze o.p.s.	Praha 4 Modřany, Na Cikorce 2166/2b,
Gymnázium F. X. Šaldy, příspěvková organizace	Liberec 11, Partyzánská 530
Gymnázium Dr. Karla Pelešného	Znojmo, Komenského náměstí 4

Zástupce v Radě za odbornou veřejnost se v listopadu 2014 obrátil na zástupce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v otázce možností výuky němčiny jako prvního cizího jazyka na školách, a to v souvislosti s plněním požadavků plynoucích z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a z Česko-německé deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji z roku 1997. Problém se týká především pohraničních oblastí se zastoupením německé menšiny. Zástupci německé menšiny sesbírali podněty v pohraničí a opakovaně jednali na ministerstvu ohledně díkce rámcového vzdělávacího programu, která by měla být změněna. Ministerstvo přednostně vede k výuce anglického jazyka jako prvního cizího jazyka na školách. Pokud však žák či jeho zákonný zástupce zvolí jiný jazyk, musí škola prokazatelně žadatele upozornit, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve výuce jazyka při přechodu žáka na jinou nebo střední školu. To představuje problém, který odrazuje příslušníky německé menšiny, aby zvolili pro své potomky německý jazyk jako svůj první cizí jazyk. Rámcový vzdělávací program se podle názoru německých zástupců svou dikcí dostává do konfliktu se zněním Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, konkrétně s ustanovením článku 7, odstavec 2, a zároveň je v rozporu s ustanovením článku 14 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, a nakonec je i v rozporu s článkem 25, odst. 2 Česko-německé smlouvy, podle které mají smluvní strany vynaložit veškeré úsilí, aby rozšířily výuku jazyka druhé země na školách a jiných vzdělávacích institucích. Zástupcům německé menšiny jde o zrovnoprávnění němčiny jako menšinového jazyka s angličtinou a o odstranění nebo nahrazení diskriminační klauzule z rámcového vzdělávacího programu. Ministerstvo na jednání Rady podalo informaci, že první cizí jazyk se vyučuje nejpozději od 3. ročníku základní školy. Zmiňované ustanovení je v rámcovém vzdělávacím programu od roku 2005, a to z toho důvodu, že při přestupu na jinou školu může být problém se zajištěním výuky

¹¹ podle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce.

jiného cizího jazyka. Počítá se s revizí rámcového vzdělávacího programu zhruba v horizontu dvou let. Ministerstvo samozřejmě může zvážit vznesenou připomínku v úpravě příslušných formulací vztahujících se k výuce prvního cizího jazyka.

Česká republika nedisponuje přirozeným vícejazyčným prostředím tak, jako některé evropské státy. Z ekonomicko-politických a kulturních důvodů je ovšem pro občany této země nesmírně důležité mít schopnost komunikovat alespoň ve dvou cizích jazycích, tj. nejlépe v jednom z globálních jazyků a v jednom z regionálně či kulturně blízkých jazyků (princip 1 + 2). Občanům, kteří ovládají více jazyků, se otevírají nové možnosti k lepšímu životu a k zajímavým pracovním příležitostem. Od roku 2005 se prioritou stala na všech stupních vzdělávání výuka anglického jazyka jako klíčového nástroje globální komunikace. Také Evropská unie uznává angličtinu jako nejrozšířenější jazyk v Evropě, ale současně chce zajistit, aby tato situace nebyla na úkor jazykové rozmanitosti.

Zavedením dalšího cizího jazyka je oživena klesající tendence výuky jiných jazyků, než angličtiny.

Například pro posílení výuky německého jazyka hovoří jasné argumenty:

- nejpočetnější skupina evropského obyvatelstva hovoří německy,
- německá ekonomika zaujímá v hlavních ukazatelích první místo v Evropě a čtvrté na světě (za USA, Čínou a Japonskem),
- pro ČR je právě SRN největším obchodním a kulturním partnerem,
- na území ČR působí vysoký počet firem s německou, rakouskou a švýcarskou majetkovou účastí, které naléhavě hledají spolupracovníky s dobrými znalostmi němčiny,
- německy mluvící země nabízejí celou řadu stáží a studijních pobytů studentům humanitních, přírodovědných i technických oborů.

Resort školství tímto rozhodnutím alespoň částečně naplňuje doporučení EU o zavedení dvou povinných cizích jazyků do výuky v základním vzdělávání a směřuje tak k uplatňování principu mnohojazyčnosti.

Výuka cizích jazyků by měla v souladu se *Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky* směřovat zejména ke komunikaci. Jestliže se žák již několik let učí první cizí jazyk, jeho vzdělávání se v dalším cizím jazyce pro něj bude snadnější. Ministerstvo neočekává, že bude jazyk perfektně ovládat, ale že bude schopen komunikovat na úrovni A1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Žák může z důvodu specifických vzdělávacích potřeb pokračovat v rozvíjení 1. cizího jazyka.

Projekt Tandem: jeho hlavními oblastmi práce jsou dlouhodobě mimoškolní oblast, školská oblast, předškolní oblast, oblast jazyka a jazykové animace a aktivity zaměřené na jednotlivce z řad mladých lidí. Koordinační centra česko-německých výměn mládeže Tandem v Plzni a v Regensburgu podporují sbližování a rozvoj všestranných styků a přátelských vztahů mezi mladými lidmi z Česka a SRN. Poskytují poradenské služby a podporují státní a nestátní instituce a organizace obou zemí při uskutečňování a zintenzivňování česko-německých výměn mládeže a mezinárodní spolupráce v oblasti práce s mládeží. Jsme celostátními odbornými pracovišti České republiky a SRN.

Vzdělávání na vysokých školách – viz také oddíl II. čl. 7.

V roce 2017 byl v rámci výběrového dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků podpořen výzkumný projekt Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze *Němčina jako menšinový jazyk v ČR: Analýza potřeb, návrh řešení a studie proveditelnosti podpory německého dialektu v ČR*.

I. 3.2. Romský jazyk

Na základních školách je romský jazyk volitelným předmětem. Dle školních statistik ve školním roce 2016/2017 nevykázala romský jazyk žádná základní škola.

Co se týče středních škol, v roce 2016/2017 ve školních statistikách vykázaly dvě střední školy romský jazyk, v roce 2015/2016 ve školních statistikách vykázala romský jazyk jedna střední škola,

kteřá vyučovala romský jazyk, v roce 2014/2015 ve školních statistikách vykázala romský jazyk jedna střední škola, která jej vyučovala.

Z vysokých škol pouze na katedře středoevropských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy se vyučuje romský jazyk.

Romský jazyk je ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podporován v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy. Blíže o dotačním programu také viz oddíl I. 1. Jde zpravidla o podporu projektů tematicky zaměřených na dějiny Romů, literární a výtvarné soutěže romských dětí, semináře o romštině, kursy romského jazyka a metodickou podporu pedagogických pracovníků.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím své příspěvkové organizace Národní institut pro další vzdělávání nabízí a v případě zájmu realizuje v rámci průběžného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků od roku 2009 program Kvalifikační studium pro asistenty pedagoga dle § 20 písm. e) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a § 4 vyhlášky č. 317/2005 Sb., v délce 147 hodin na pěti krajských pracovištích. Studium je realizováno dle Standardu ministerstva, ale je oproti němu zaměřeno i na specifika romského jazyka a literatury a na tvorbu a adaptaci učebních materiálů a podpůrných výukových materiálů pro děti mladšího školního věku v romštině a v češtině. Jedná se o dva povinně volitelné moduly v rámci studia, prostřednictvím kterých mohou získat budoucí absolventi nástroje ke zmírnění možných jazykových a komunikačních bariér dětí, žáků a studentů při jejich vzdělávání.

I. 3.3. Chorvatský jazyk

Česká republika v rámci ratifikace Charty učinila následující prohlášení: „*Česká republika tak v souladu s Chartou prohlašuje, že za menšinové jazyky, jimiž se na jejím území hovoří, a vůči kterým bude uplatňovat ustanovení části II, považuje slovenštinu, polštinu, němčinu a romštinu.*“ Toto prohlášení je obsaženo v ratifikačním dokumentu předloženém deponitáři Charty (generálním tajemníkovi Rady Evropy) dne 15. listopadu 2006. V rámci předchozích monitorovacích aktivit k plnění závazků Charty Českou republikou výbor expertů opakovaně vyslovil názor (ve druhé i třetí monitorovací zprávě), že pod ochranu Charty v České republice spadá i moravská chorvatština. Proti tomuto závěru vznášela Česká republika námitku v rámci svého komentáře ke Třetí monitorovací zprávě s tím, že Česká republika je teprve ve fázi vyhodnocování, zda moravskou chorvatštinu zahrne pod ochranu Charty.

V roce 2015 byla z iniciativy Rady *ad hoc* pracovní skupina, jejímž cílem bylo posoudit možné rozšíření ratifikace Charty o chorvatštinu a/nebo gradišćanskochorvatský spisovný jazyk. Činnost skupiny byla organizačně zabezpečena Ministerstvem vnitra a účastnili se jí zástupci sekretariátu Rady, chorvatské menšiny (moravských Chorvatů), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva kultury a Ministerstva vnitra. Pracovní skupina vycházela mj. i z písemných podkladů poskytnutých všemi resorty, kraji, Svazem měst a obcí, kanceláří Veřejné ochránkyně práv a Českého statistického úřadu. Pracovní skupina na základě své činnosti předala v únoru 2016 Radě Souhrnnou zprávu o svých zjištěních ve vztahu k moravské chorvatštině spolu s přílohami. Rada tuto zprávu projednala na svém zasedání konaném 26. dubna 2016 a přijala usnesení č. 172, jímž pověřila svého předsedu, aby navrhnul vládě rozšíření ratifikace Charty o spisovný chorvatský jazyk s akcentem na podporu gradišćanské jazykové varianty chorvatštiny tak, že se rozšíří prohlášení České republiky, že za menšinové jazyky, jimiž se na jejím území hovoří, a vůči kterým bude uplatňovat ustanovení části II Charty, považuje vedle slovenštiny, polštiny, němčiny a romštiny také spisovný chorvatský jazyk s akcentem na podporu gradišćanské jazykové varianty chorvatštiny.

I. 4. K doporučením z třetího monitorovacího cyklu

B) Český legislativní rámec pro ochranu a podporu národnostních menšin a tím i regionálních nebo menšinových jazyků je jako celek dobře rozvinut navzdory některým nedostatkům, které Výbor expertů nastínil ve svých evaluačních zprávách. Veřejné orgány připravují změny vnitrostátní legislativy.

K nejdůležitějším tématům roku 2016 patřilo dovršení procesu novelizace zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, který byl již v roce 2008 iniciován Radou vlády pro národnostní menšiny a publikován ve Sbírce zákonů dne 6. dubna 2016 jako zákon č. 106/2016 Sb. Zmíněná novela se národnostních menšin týká ve dvou bodech: změny pravidel pro zřizování výboru pro národnostní menšiny a pro označování ulic a jiných veřejných prostranství v jazyce národnostní menšiny. Viz text v oddíle I. 2.2.

C) Česká republika má velmi dobře zavedený systém institucionálního zastoupení mluvčích hovořících menšinovými jazyky, a to prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny na ústřední, krajské i místní úrovni. Na místní úrovni však tento systém v některých případech překáží prosazování regionálních či menšinových jazyků. Problémy související se zastoupením na místní úrovni spočívají v desetiprocentním limitu a v užívání sčítání lidu jako jediného zdroje k rozhodování o velikosti národnostních menšin a o složení výborů pro národnostní menšiny. To má vliv zejména na vzdělávání ve vztahu k jazykům uvedeným v Části II.

Viz text v oddíle I. 2.2. - novela zákona o obcích

D) Česká republika stanoví roční rozpočet pro činnosti související s národnostními menšinami, včetně podpory jejich jazyků. Kromě toho vláda zavedla samostatný grantový program na podporu provádění Charty. Avšak v důsledku finanční krize se celkové finanční prostředky věnované na podporu národnostních menšin značně snížily.

Pokles finančních prostředků věnovaných na podporu národnostních menšin se *en bloc* zastavil, i přes podhodnocený program resortu kultury *Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin*. V letech 2014 – 2016 můžeme sledovat pokračující celkový nárůst podpory projektů, na němž se podílejí čím dál tím více samosprávy, především krajské a statutárních měst. Charakteristické je, že stále větší podíl mají rovněž projekty multietnického charakteru (jako jsou např. festivaly a další veřejné akce). V počtu projektů se uplatňují polské a romské projekty, přičemž polské dominují v dotacích na lokální úrovni a romské na úrovni statutárních měst a krajů. V rámci programu *Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků* došlo ve sledovaném období k výraznějšímu nárůstu poskytovaných finančních prostředků (viz oddíl I. 2.4.).

E) Němčina, moravská chorvatština a romština se nacházejí v obtížném postavení a jsou zapotřebí rozhodná a konkrétní opatření k ochraně a podpoře těchto jazyků.

Pro rok 2017 byl v rámci výběrového dotačního programu *Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků* podpořen výzkumný projekt Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze „*Němčina jako menšinový jazyk v ČR: Analýza potřeb, návrh řešení a studie proveditelnosti podpory německého dialektu v ČR*“. Ve stejném roce byl podpořen projekt romistického časopisu *Romano džaniben, který zveřejňuje romské texty on-line a poskytuje metodiku jejich využití ve výuce*. Zároveň byl také podpořen projekt *Moravské chorvatštině na stopě*, který realizuje *Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR*.

F) Co se týče romštiny, podnikly české veřejné orgány některé pozitivní kroky, včetně jazykových ustanovení v nové Strategii romské integrace, opatření v rámci kulturních činností. Dobrým příkladem toho je činnost realizovaná seminářem romských studií na Univerzitě Karlově. Přesto však je situace romštiny v České republice nadále značně ovlivněna historií sociálního vyloučení a negativním vnímáním Romů ze strany veřejnosti. Tento jazyk má nízkou prestiž, romští mluvčí trpí negativním obrazem ve sdělovacích prostředcích. Tyto faktory jsou překážkou provádění Charty ve vztahu k romštině. Přes určitý pokrok je romština slyšet jen málo v televizi nebo v rozhlasu a prakticky se nevyskytuje v předškolním a v základním vzdělávání.

Strategie romské integrace do roku 2020, která byla přijata vládou České republiky v únoru 2015, uložila úkol ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, aby vytvářelo průběžné podmínky pro institucionální rozvoj vysokoškolského oboru romistika a podporovat jeho rozšíření na další vysoké školy v ČR. V České republice funguje jediné pracoviště, a to na Katedře středoevropských studií na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde je nabízen studentům seminář romistiky. Na uvedené katedře vyučuje romistiku 7 pedagogů. V souvislosti s podporou rozvoje romského jazyka byly

z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků podpořeny projekty Univerzity Karlovy, a to *Slovník olšské romštiny* v roce 2016.¹²

G) Romské děti nejsou plně integrovány do většinového vzdělávání. Neúměrně vysoký počet romských dětí nadále navštěvuje školy pro děti „s mírným mentálním postižením“ (tzv. praktické školy) s omezenými osnovami, nebo většinové školy navštěvované pouze Romy (tedy fakticky segregované školy) s nižšími vzdělávacími standardy. Zcela oddělené školy (praktické nebo segregované školy) nepodporují užívání a výuku romštiny, ani nezvyšují začlenění romských dětí do českého vzdělávacího systému. Začleňování romských dětí do řádného většinového vzdělávacího systému vyžaduje uznání jejich bilingvních potřeb a kulturního dědictví.

Strategie romské integrace do roku 2020, která byla přijata vládou České republiky v únoru 2015, uložila úkol ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, aby (1) podpořilo výzkum českého jazykového projevu dětí z prostředí, kde se používá v běžné komunikaci romština a/nebo romský etnolekt češtiny, (2) podpořilo vývoj v praxi využitelných nástrojů pro nápravu „chyb“ v užívání obecné/spisované češtiny u dětí z tohoto prostředí, a také aby bylo (3) vzdělávání učitelů a asistentů pedagoga povinně rozšířeno o téma jazykové vybavenosti romských žáků konkrétně a důsledků jazykových a komunikačních bariér obecně.¹³

H) Přítomnost němčiny ve sdělovacích prostředcích je velmi omezená. Zatímco je němčina vyučována v rozsáhlé míře jako cizí jazyk, musí být rozvíjeno a aktivně prosazováno vzdělání v menšinovém jazyce. Německá kulturní činnost je značně rozvinutá, ale je nadále téměř výhradně financována německými institucemi a společnostmi mimo Českou republiku. Němečtí mluvčí se raději neprojeví na veřejnosti jako Němci a váhají s užíváním svého jazyka ve veřejném životě a s prosazováním svých práv.

Situace se nezměnila

I) Co se týče polštiny, je situace nadále z obecného hlediska uspokojivá, a to i v oblasti vzdělávání, zejména na předškolním a základním stupni. Došlo však k poklesu v počtu polských středních odborných škol. Co se týče trestního řízení, lze v něm podle platné legislativy užívat polštinu pouze tehdy, pokud mluvčí prohlásí, že neovládá češtinu. Přestože lze používat polštinu na jednáních se správními orgány, není v tomto směru stanovena žádná strukturovaná politika a polští mluvčí nebyvají informováni o této možnosti a vybízení k jejímu použití.

Situace se nezměnila.

J) Zavádění polsko-českých značení pokračuje i nadále, ale tento proces je nadále v některých případech brzděn problémy souvisejícími se systémem výborů pro národnostní menšiny. Zavádění dvojjazyčných značení občas působí napětí. V současné době se jedná o změnách legislativy, které by umožnily sdružením menšin požadovat instalaci dvojjazyčných značení i tehdy, když není splněno striktnější pravidlo požadující desetiprocentní limit. Postavení polštiny v rozhlase je nadále uspokojivé, ale nabídka polských pořadů v televizi je neadekvátní.

Viz text v kapitole I. 2.2. - novela zákona o obcích

K) Z důvodu vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny a zvláštních historických okolností se užívání slovenštiny v praxi střetává jen s málo problémy. V určitých oblastech veřejného života je rovnocenné češtině. Je třeba vyzkoušet další aktivní opatření ke zvýšení zájmu o výuku slovenštiny jako předmětu na školách a podpořit užívání slovenštiny ve sdělovacích prostředcích.

Situace se nezměnila.

L) Charta rovněž platí pro moravskou chorvatštinu. Orgány veřejné správy spolupracují s danou menšinou a poskytují podporu různým projektům. Je zapotřebí zajistit ve spolupráci s mluvčími nabídku vzdělávání v moravské chorvatštině.

Viz oddíl I. 3.3.

M) Závěrem Výbor expertů poznamenává, že je nadále zapotřebí zvyšovat povědomí mezi česky hovořící většinovou populací o regionálních a menšinových jazycích v České republice jako o nedílné součásti kulturního dědictví. V tomto směru je zapotřebí věnovat více cíleného úsilí ke zlepšování obrazu komunit hovořících menšinovými jazyky ve sdělovacích prostředcích, informovat širokou veřejnost o jazycích a kulturách, jejichž jsou výrazem, a vytvářet atmosféru respektu, tolerance a vzájemného porozumění.

¹² V roce 2017 pak projekty zaměřené na *Rozšíření webové podpory pro učitele a uživatele psané romštiny v České republice* a *Rozšíření slovníku olšské romštiny*.

¹³ Od 1. září 2017 platí v České republice povinný ročník předškolní přípravy dětí, který by měl umožnit lepší přípravu dětí na vstup do prvního stupně vzdělávání. V praxi by mělo docházet k snížení rozdílů v připravenosti dětí na vstup do základních škol, zejména těch, kteří přicházejí z méně podnětného prostředí. Ministerstvo školství, mládeže, tělovýchovy také pravidelně provádí kvalifikované odhady o počtu romských žáků v základních školách a nově od roku 2017 se zaměřuje také na školy mateřské, střední a vyšší odborné školy.

K atmosféře respektu, tolerance a vzájemného porozumění mezi menšinami a širokou veřejností nově od r. 2015 přispívá vysílání pořadu “Mezi námi“, který je určený především deseti národnostním menšinám žijících v ČR. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, srbskou (a ostatní menšiny bývalé Jugoslávie), maďarskou, rusínskou, ruskou, řeckou, ukrajinskou a vietnamskou menšinu; pořad však příležitostně představuje i další menšiny žijící v ČR. Novinkou při přípravě tohoto pořadu je spolupráce vybraných zástupců za národnostní menšiny s redaktory Českého rozhlasu. Vlastní redakce v ČRo mají čtyři národnostní menšiny, které jsou již dlouhodobě pod ochranou Charty. Jedná se o slovenskou menšinu (redakce zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenského magazínu ve slovenštině *Stretnutie*), polskou menšinu (redakce magazínu v polštině *Wydarzenia*), německou menšinu (redakce magazínu v němčině *Sousedé*) a romskou menšinu (redakce magazínu v romštině a češtině *O Roma vakeren*). Pořady slovenské, německé a romské menšiny jsou vysílány jednou týdně; pořad polské menšiny denně.

Od října roku 2016 je v České televizi každý měsíc vysílán nový pořad *Sousedé*. Zabývá se dlouhodobými a každodenními problémy soužití menšin žijících v České republice. V pořadu jsou užívány národnostně menšinové jazyky s českými titulky.

Část II.

1. Uved'te poslední vývoj týkající se ustanovení článku č. 7 Charty za monitorovací období (2014-2016).

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

Vláda České republiky se ve Strategii romské integrace do roku 2020 zavázala poskytovat účinnou podporu užívání romského jazyka. Dlouhodobým cílem opatření směřující k podpoře romštiny je dosažení změny v jejím vnímání, jak u Romů, tak u neromské veřejnosti skrze podporu jejího používání na veřejnosti v plnohodnotné komunikační funkci, nejen v její funkci symbolické, včetně podpory výuky romštiny na základních školách. V této souvislosti je podporována výuka romštiny jako jazyka menšiny na základních školách, podporován je také vývoj metodických a didaktických materiálů a pomůcek pro její výuku. Příkladem je základní škola Floriána Bayera v Kopřivnici, kde vyučují romský jazyk v rámci předmětu Multikulturní výchova. Výuka romského jazyka a romistiky probíhá také na Střední odborné škole managementu a práva, s.r.o. v Jihlavě, a to rozsahu 1 hodiny týdně. Co se týče výuky na vysokých školách, vedle Semináře Romistiky v Praze je romština vyučována na Univerzitě Pardubice (obor sociální antropologie) a na Filozofické fakultě Ostravské univerzity v rámci celoživotního vzdělávání v modulu Základy romologických studií a na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, jež nabízí romštinu jako volitelný předmět otevřený pro studenty libovolného oboru. Na výzkum romštiny se v současné době zaměřuje Univerzita Karlova.

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu ke změně.

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

Viz část I. Zprávy.

d) Podpora užívání menšinových jazyků

Viz část I a III Zprávy.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Vazby mezi mluvčími různých jazyků se prohlubují zejména při společných kulturních a společenských akcích organizací jednotlivých národnostních menšin, jež veřejná správa ČR finančně podporuje. Od roku 2007 tomuto účelu slouží *Dům národnostních menšin* v Praze, v němž sídlí sdružení bulharské, maďarské, německé, polské, romské, ruské, rusínské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské menšiny. Organizacím (nejen mluvčím vyjmenovaných menšinových jazyků) jsou k dispozici společné prostory – výstavní sál, zasedací místnost, společenský sál s kavárnou pro prezentaci vlastní kultury bez ohledu na regionální příslušnost mluvčích menšinových jazyků. (Dále též viz čl. 7 odst. 3).

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

ČR ve sledovaném období poskytovala ze svého rozpočtu prostředky pro výuku a studium regionálních nebo menšinových jazyků, informace se nacházejí v části I. a III. zprávy. Do seznamu škol, kde se vyučují některé předměty v ruském jazyce na základě povolení resortu dle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce, přibyla ZŠ Praha, Věda česko-ruská základní škola, Legerova 1878/5, 120 00 Praha. O podpoře výuky menšinových jazyků též viz oddíl 1.1.2.

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Tab. 12 Studijní obory na vysokých školách (menšinové jazyky)

o Bulharský jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Bulharský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Jihovýchodoevropská studia – bulharistika (jednooborové)
	Jihovýchodoevropská studia – bulharistika (dvouoborové)

o Chorvatský jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Balkanistika
	Chorvatský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Jihovýchodoevropská studia – kroatistika (jednooborové)
	Jihovýchodoevropská studia – kroatistika (dvouoborové)

o Maďarský jazyk

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Středoevropská studia: maďarština
	Středoevropská studia: hungaristika

o Německý jazyk

Filozofická fakulta Jihočeské univerzity	Česko-německá areálová studia
	Česko-německá areálová studia (dvouoborová)
	Německý jazyk a literatura (dvouoborové)
Filozofická fakulta Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem	Interkulturní germanistika
	Německá filologie v česko-německém interkulturním kontextu
	Německá filologie v česko-německém interkulturním kontextu vzdělávání
	Německá literatura
	Německý jazyk a literatura (dvouoborové)
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy (jednooborové)
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy (dvouoborové)
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Německý jazyk
	Německá literatura
	Německý jazyk a literatura
	Překladatelství německého jazyka
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Německý jazyk
	Německý jazyk a literatura
	Německý jazyk a literatura (dvouoborové)
	Němčina ve sféře podnikání
	Němčina pro překladatelskou praxi
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě	Učitelství němčiny pro střední školy (dvouoborové)
	Němčina + Italská
	Němčina (jednooborová)
	Němčina (dvouoborové)
	Němčina pro školskou praxi
	Angličtina + Němčina
	Historie + Němčina
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Germanistická medievistika (dvouoborové)
	Němčina se zaměřením na tlumočení a překlad (jednooborová)
	Němčina se zaměřením na tlumočení a překlad (dvouoborová)
	Německá literatura
	Německý jazyk
	Německá filologie (dvouoborové)
	Německá filologie
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Germánské jazyky
	Germánské literatury
	Německý jazyk a literatura

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Německý jazyk a literatura (dvouoborové)
	Němčina pro mezikulturní komunikaci (dvouoborové)
	Překladatelství: čeština - němčina (dvouoborové)
	Tlumočnictví: čeština - němčina (dvouoborové)
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Německý jazyk pro odbornou praxi
Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni	Cizí jazyky pro komerční praxi - angličtina - němčina
Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové	Cizí jazyky pro cestovní ruch – německý jazyk (dvouoborové)
	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - německý jazyk a literatura (dvouoborové)
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základních škol (dvouoborové)
Pedagogická fakulta Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem	Německý jazyk a literatura (dvouoborové)
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy (dvouoborové)
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Lektorství cizího jazyka - německý jazyk (jednooborové)
	Učitelství německého jazyka pro základní a jazykové školy (jednooborové)
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Pedagogické asistentství německého jazyka a literatury pro základní školy
	Speciální pedagogika (v němčině)
	Speciální pedagogika pro učitele (v němčině) (jednooborové)
	Výtvarná výchova (v němčině)
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Němčina se zaměřením na aplikovanou ekonomii
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Filozofie (v němčině)
	Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy anglický jazyk - německý jazyk
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni	Učitelství německého jazyka pro základní školy
	Učitelství německého jazyka pro střední školy
	Německý jazyk pro manažerskou praxi
Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně	Německý jazyk pro manažerskou praxi
Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy	Německá a francouzská filozofie (v němčině)
	Německá a francouzská filozofie v Evropě (v němčině)
	Německá a francouzská filozofie v Evropě (Eurofilozofie)
Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy	Husitská teologie (v němčině)
	Husitská teologie - Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Husitská teologie - Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ a SŠ - německý jazyk
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy	Česko-německá studia/Deutsch-Tschechische Studien
	Německá a středoevropská studia
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)

○ Polský jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Polská literatura
	Polský jazyk a literatura
	Učitelství polského jazyka a literatury pro střední školy
	Polština se zaměřením na oblast firemní praxe, služeb a cestovního ruchu
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Polský jazyk
	Polský jazyk a literatura
	Polský jazyk a literatura (dvouoborové)
	Učitelství polského jazyka a literatury pro střední školy
	Polština pro překladatelskou praxi
	Polština ve sféře podnikání
	Středoevropská historická studia se zaměřením na české, polské a slovenské dějiny

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Polská filologie
	Polská filologie (dvouoborové)
	Polština pro překladatele
	Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Slovanská filologie: polonistika
	Slovanská literatura: polonistika

o Romský jazyk

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Středoevropská studia: Romistika
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Romština jako volitelný předmět otevřený pro studenty libovolného oboru
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Předmět Integrace Romů ve studijním oboru Speciální pedagogika
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Romistika a romština v nabídce Katedry sociální a kulturní antropologie
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Základy romologických studií (celoživotní vzdělávání)

o Ruský jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Překladatelství ruského jazyka
	Ruská literatura
	Ruský jazyk a literatura
	Učitelství ruského jazyka a literatury pro střední školy
	Ruský jazyk
	Ruština se zaměřením na oblast firemní praxe, služeb a cestovního ruchu
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Ruský jazyk a literatura (dvouoborové)
	Ruština ve sféře podnikání
	Učitelství ruského jazyka a literatury pro střední školy
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
	Ruština pro překladatele
	Ruská filologie v kontextu evropské kultury a literatury
	Ruská literatura
	Ruská filologie (dvouoborové)
	Ruský jazyk
	Специальная педагогика (v ruštině)
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Mezikulturní komunikace: čeština jako cizí jazyk – ruština
	Překladatelství: čeština - ruština (dvouoborové)
	Tlumočnictví: čeština - ruština (dvouoborové)
	Ruský jazyk a literatura
	Ruština pro mezikulturní komunikaci (dvouoborové)
Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni	Cizí jazyky pro komerční praxi - angličtina - ruština
	Mezinárodní vztahy - ruská studia
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity	Cizí jazyky pro evropský a mezinárodní obchod - ruský jazyk
Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové	Cizí jazyky pro cestovní ruch – ruský jazyk (dvouoborové)
	Učitelství pro střední školy - ruský jazyk a literatura (dvouoborové)
	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - ruský jazyk a literatura (dvouoborové)
	Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Lektorství cizího jazyka - ruský jazyk (jednooborové)
	Učitelství ruského jazyka pro základní a jazykové školy (jednooborové)
	Pedagogické asistentství ruského jazyka a literatury pro základní školy
	Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni	Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství ruského jazyka pro základní školy
	Učitelství ruského jazyka pro střední školy

o Řecký jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Novořecký jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Novořecká filologie (dvouoborové)
	Řecká antická filologie (dvouoborové)

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Dějiny antické civilizace (dvouoborové)
	Starořečtina (dvouoborové studium)

o Slovanské jazyky, slavistika, jazyky jihovýchodní Evropy

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Srovnávací slovanská filologie
	Jihovýchodoevropská studia (dvouoborové)
	Slovanské filologie
	Slovanské literatury
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Kulturní dějiny: Kulturně historická slavistika
	Slavistická studia zemí Evropské unie (dvouoborové)
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Paleoslovenistika a slovanské jazyky
	Slavistika
	Sdružená jihoslovanská studia
	Balkanistika
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Teorie a dějiny slovanských literatur
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Srovnávací slovanská filologie
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy	Balkánská, euroasijská a středoevropská studia (studium v angličtině)

o Slovenský jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Slovenský jazyk a literatura
	Teorie a dějiny slovanských literatur
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Středoevropská historická studia se zaměřením na české, polské a slovenské dějiny
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Středoevropská studia: Slovakistika

o Srbský jazyk

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Srbský jazyk a literatura
	Balkanistika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Jihovýchodoevropská studia (jednooborové)
	Jihovýchodoevropská studia (dvouoborové)

o Ukrajinský jazyk

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Ukrajiniština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
	Ukrajinská filologie (dvouoborové)
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně	Ukrajinský jazyk a literatura
	Ukrajinská studia

o Vietnamský jazyk

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Etnologie se specializací vietnamistika
	Jazyky zemí Asie a Afriky
	Teorie a dějiny literatur zemí Asie a Afriky

i) Meziústátní výměny

Viz část III. čl. 12

Článek 7, odst. 2

Žádná změna.

Článek 7, odst. 3

Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami

Světový romský festival KHAMORO se koná od roku 1999 a za dobu existence se stal nejvýznamnější akcí svého druhu nejen v ČR, ale i na celoevropské úrovni. Jeho cíli v dlouhodobém měřítku jsou ukázat

bohatství a rozmanitost romské kultury a tradic, které jsou významnou součástí české, evropské a světové kultury, přispět k integraci Romů do české společnosti a k vytváření multikulturní společnosti a přispět ke zlepšení a rozvoji vztahů mezi majoritní společností a romskou komunitou prostřednictvím kulturní a odborné prezentace skrze pozitivní hodnoty, jakou hudba a jiné formy umění bezpochyby jsou. Každoročně je dotován ze státních zdrojů (rok 2014: 950 000,- Kč; rok 2015: 1 075 000,- Kč; rok 2016: 1 193 000,- Kč.).

Mezinárodní festival *Praha srdce národů* patří rovněž k nástrojům porozumění mezi menšinovou a většinovou společností (dotace ze státního rozpočtu pokaždé 80 000,- Kč za sledované období). Z dalších podobných akcí podporovaných ze státních zdrojů na regionální úrovni stojí za zmínku např. festivaly Babylonfest (Brno), Festival národnostních menšin v Orlové, festival národů Podyjí v Mikulově a Mezinárodní folklorní festival v Jablunkově.

Článek 7, odst. 4

Konzultační mechanismy

Mluvčí regionálních či menšinových jazyků mohou využívat uzákoněné možnosti aktivně se podílet na řešení záležitostí týkající se národnostních menšin v rámci Výborů pro národnostní menšiny (dále jen „Výbor“) i při jednáních Rady.

Sčítání lidu v roce 2011 výrazně změnilo počet obcí, v nichž má být Výbor zřízen. Podle něj by měl být zřízen v 64 obcích. Na základě novelizace zákona o obcích přibyla jako podmínka jeho zřízení žádost národnostně menšinového spolku operujícího v obvodu obce. V roce 2016 byl zřízen v 52 obcích, i když v 11 z nich není na základě zákona nutno Výbor zřizovat. Ve čtyřech obcích byla mimo to zřízena *Komise pro národnostní menšiny*. Obcí, kde Výbor zřízen není, byť by tomu podle sčítání lidu být mělo, je 29. Jako důvody pro tento stav jsou uváděny nezájem/neexistence příslušného spolku či pohyb obyvatel v době sčítání, motivovaný krátkodobými pracovními příležitostmi.

Stav ohledně funkcí zprostředkujících komunikaci mezi národnostními menšinami a veřejnou správou ve statutárních městech je následující: pouze jeden Výbor je zřízen na základě zákona, další dva se tak jen jmenují. Další orgány se vyskytují jednou v podobě Rady, čtyř Komisí, čtyř pracovních skupiny komunitního plánování, šesti poradců /poradkyň, sedm měst nemá žádný orgán zaměřený speciálně na národnostní menšiny.

V krajích z celkových pěti Výborů pouze čtyři existují ze zákona, k tomu bylo zřízeno pět Komisí.

Článek 7, odst. 5

Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

Ve sledovaném období nedošlo za toto monitorovací období u tohoto bodu ke změně.

2. Informace o přijatých legislativních a/nebo praktických opatřeních, které přijal stát s cílem implementovat výzvy a doporučení Výboru expertů, která byla uvedena v první evaluační zprávě.

Vláda České republiky v únoru 2015 přijala Strategii romské integrace do roku 2020, která se v kapitole 4 zaměřuje na podporu Romů jako svébytné národnostní menšiny, podpora romského jazyka a kultury. V této souvislosti byla přijata opatření, která jsou zaměřená na (1) Uchování kulturního dědictví Romů, včetně podpory bádání k jeho poznání, (2) Poskytování účinné podpory užívání romského jazyka, (3) Zajištění trvalé a důstojné vzpomínky na oběti romského holocaustu, a (4) Vytváření podmínek pro objektivní informování o romské menšině, kultuře, dějinách a současné situaci, tradicích a názorech Romů. V souvislosti s úkolem navrhnout důsledné kontrolní metody, které umožní hodnocení dopadu opatření na integraci Romů a nastaví přezkumný mechanismus pro upravování strategie, byla v říjnu 2016 vládou České republiky přijata Metodika pro sledování a vyhodnocování Strategie romské integrace do roku 2020, která uvádí sadu indikátorů k jednotlivým opatřením strategie.

V roce 2015 byla schválena novela školského zákona, jejímž účelem je změna ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a posílení inkluzivního prostředí na školách. V návaznosti na schválení novely školského zákona byla v lednu 2016 schválena vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných č. 27/2016 Sb., která nabyla účinnosti 1. září 2016. Vyhláška definuje postupy implementace změn pro posílení společného vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách za podpory nárokových podpůrných opatření. Rovněž došlo ke změně Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy, kterým byla zrušena příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání - upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Odstraněná příloha byla využita při konstrukci sjednocujícího kurikula. Vláda na svém jednání v říjnu 2016 schválila Metodiku pro sledování a vyhodnocování Strategie romské integrace do roku 2020.

Mezi další důležité legislativní opatření, které se vztahuje k naplňování výzev a doporučení Výboru expertů patří navazující novela školského zákona (č. 178/2016 Sb.), která od školního roku 2017/2018 zavádí bezplatný povinný rok předškolního vzdělávání před zahájením povinné školní docházky.

Část III.

3. Uveďte, jaké kroky byly podniknuty v oblasti regionálních či menšinových jazyků, vybraných v období ratifikace Charty, vyplývající z článku č. 2, odst. 2 Charty (legislativní a praktická opatření)

Jazyky: POLŠTINA, SLOVENŠTINA

Níže uvedené závazky pro polštinu platí v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná. Závazky pro slovenštinu platí na území celého státu.

Článek 8 – Vzdělávání ¹⁴

Předškolní vzdělávání

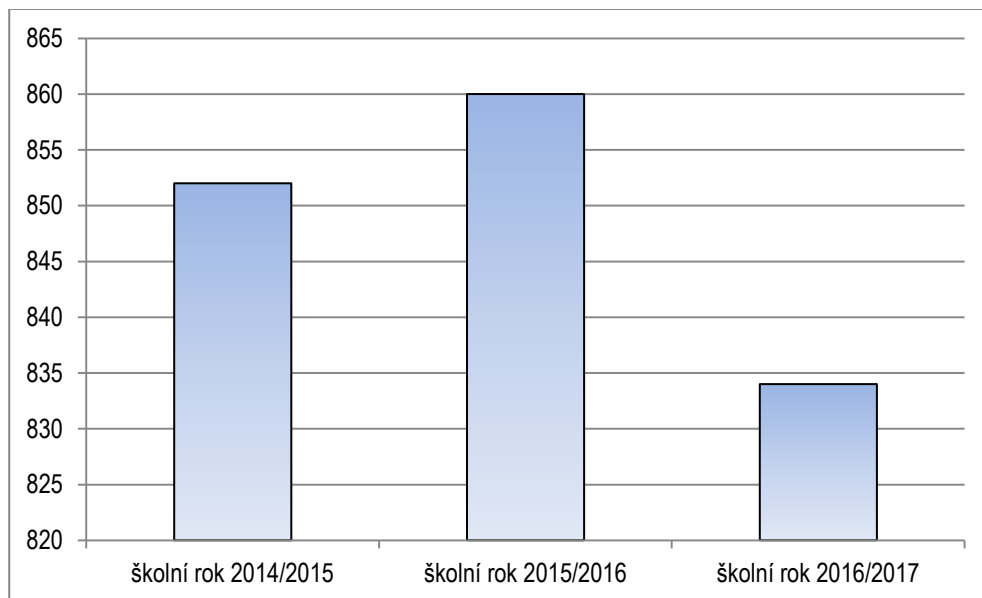
Odstavec 1) Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

- a) i zpřístupní předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- ii zpřístupní podstatnou část předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- iv pokud veřejné orgány nemají přímé pravomoce při zajišťování předškolní výchovy, budou upřednostňovat a/nebo podporovat uplatňování opatření uvedených v bodech i - iii;

o Polština

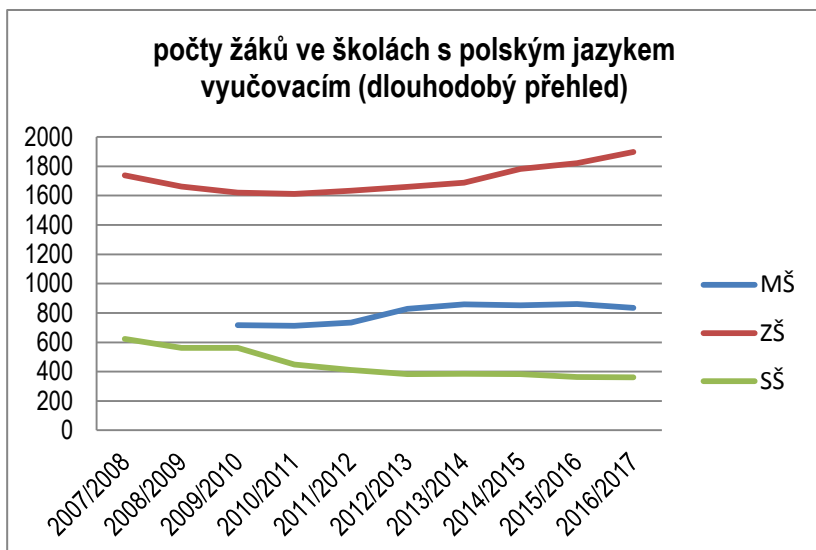
Ve sledovaném období pokračovalo vzdělávání v mateřských školách s polským jazykem vyučovacím a i v mateřských školách, v nichž byly zřízeny třídy s polským jazykem vyučovacím (celkový počet škol 33). Situace ohledně počtů se nikterak výrazněji nezměnila, jak ukazují následující grafy:

Graf 11 Počty dětí v mateřských školách s polským jazykem vyučovacím ve školních rocích 2014-2016

¹⁴ Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti vzdělávání tyto závazky: pro polštinu: odst. 1a)i/ii, b)i/ii, c)i/ii, d)ii, e)iii, f)iii, g, h, i), odst. 2 (celkem 10 bodů); pro slovenštinu: odst. 1a)iv, b)iv, e)iii, g, i), odst. 2 (celkem 6 bodů).

Graf 12 Počty žáků ve školách s polským jazykem vyučovacím (dlouhodobý přehled)

Základní vzdělávání

- b) i zpřístupní základní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- iv budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i - iii alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet bude považován za dostatečný;

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vypracovalo návrh novely Školského zákona (§ 16), platný od 1. září 2016, ten uvádí, že právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají vzdělávacím potřebám a možnostem žáka, bude náležet každému jednotlivci podle jeho potřeb, bez kategorizace na osoby se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním. Blíže viz oddíl I. 2.3.

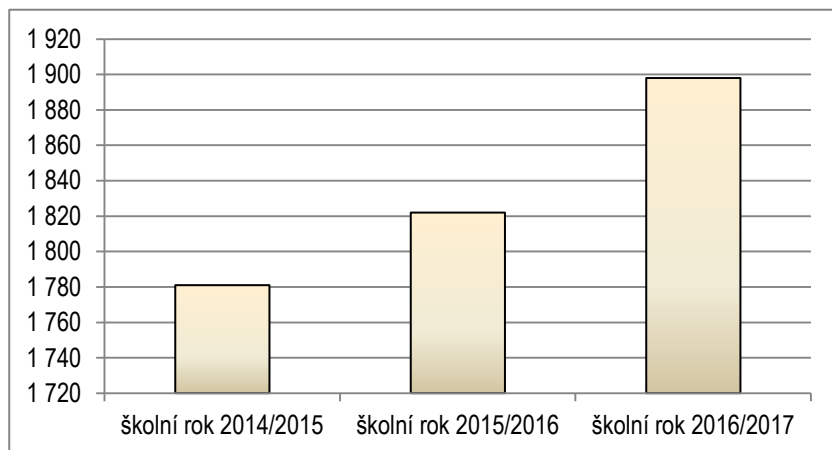
o Polský jazyk

Základní školy s polským jazykem vyučovacím vykazují ve sledovaném období nárůst, který lze sledovat i v posledních pěti letech (viz graf 12).

Všechna školská zařízení s polským jazykem vyučovacím v Moravskoslezském kraji se nacházejí na území okresů Frýdek - Místek a Karviná, kde je největší koncentrace obyvatel polské národnosti. Všechna polská školská zařízení jsou zařazena do rejstříku škol a školských zařízení resortu. Jejich úkolem je vzdělávání občanů České republiky polské národnosti v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, avšak v jejich mateřském jazyce.

Ministerstvo školství v rámci dotačního programu *Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy* polský jazyk podporuje v nejrůznějších formách, jako je např. vydávání periodických i neperiodických publikací, organizace soutěží atd.

Graf 13 Počty žáků v základních školách s polským jazykem vyučovacím (2014-2016)

○ Slovenský jazyk

Nedošlo k žádné změně, podpora zůstává na úrovni dotačních programů (viz část I této zprávy), projekty umožňující zprostředkování vyučování ve slovenštině jsou podporovány prostřednictvím dotačního programu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy a dotačního programu na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

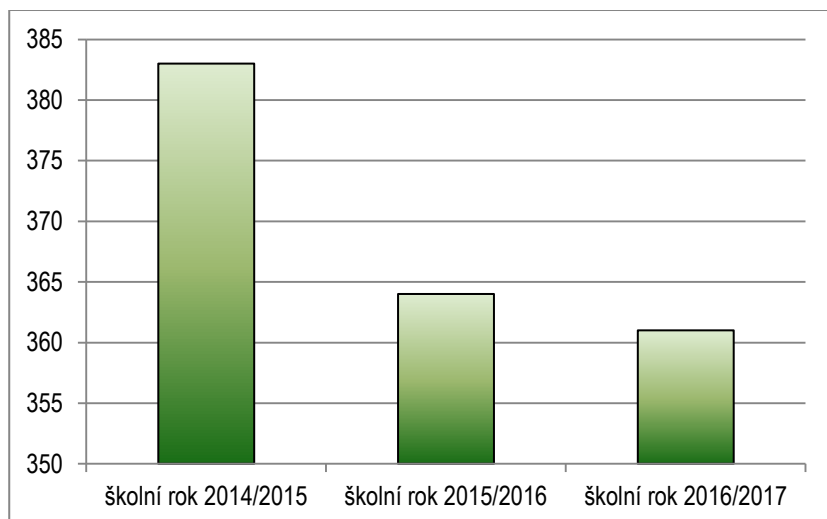
Střední vzdělávání a technické a odborné vzdělávání

- c) i **zpřístupní středoškolské vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo**
- ii **zpřístupní podstatnou část středoškolského vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo**
- d) ii **zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo**

○ Polský jazyk

Výraznější pokles, patrný v minulém monitorovacím období, se podle všeho zastavil a je mírnější. Větší zájem zůstává v případě studia na gymnáziu s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně (kde se ve školním roce 2016/2017 vzdělávalo 324 žáků ve 12 třídách, což je o 7 žáků více než v roce 2015).

Graf 14 Počty žáků ve středních školách s polským jazykem vyučovacím (2014-2016)

Vzdělávání na vysokých školách

- e) iii **nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit body i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;**

Viz oddíl I. 2.3. a oddíl II. g. Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, je působnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v České republice v tomto ohledu jednoznačně vymezena § 87 uvedeného zákona a uskutečňování studijních programů je zcela v kompetenci vysokých škol v rámci jejich autonomie dané tímto zákonem.

Vysoké školy takové studijní programy uskutečňují. Rovněž mezinárodní smlouvy podporují jazykové vzdělávání. Většina mezinárodních smluv se zeměmi, z nichž pochází národnostní menšina v ČR, obsahuje ujednání o stipendiích na letní jazykové kursy.

Většina mezinárodních smluv se zeměmi, z nichž pochází národnostní menšina v ČR, obsahuje ujednání o stipendiích na letní jazykové kursy.

Vzdělávání dospělých a další vzdělávání

- f) iii **pokud orgány veřejné správy nemají přímé pravomoci v oblasti vzdělávání dospělých, budou upřednostňovat a/nebo podporovat nabídku takových jazyků jako oborů vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání;**

- Pedagogické centrum pro polské národnostní školství Český Těšín

Oblast polského národnostního školství je řízena Pedagogickým centrem pro polské národnostní školství Český Těšín, které je přímo řízenou organizací financovanou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Hlavní činnost polského centra vychází ze Zřizovací listiny Pedagogického centra pro polské národnostní školství Český Těšín, z úkolů a dlouhodobých programů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Činnost polského centra probíhá podle schváleného plánu hlavních úkolů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a to v oblastech:

Podpora menšinového školství - jedná se především o zajišťování potřeb škol a školských zařízení s polským jazykem vyučovacím včetně podpory žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, vydávání (díky finanční podpoře Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) a distribuci metodických pomůcek - časopisů *Jutrzenka* (70/104. ročník) pro první stupeň a *Ogniwo* (70. ročník) pro druhý stupeň základních škol.

Ve všech školách a školských zařízeních s polským jazykem vyučovacím se rovněž polské centrum věnuje problematice užívání a podpory mateřského jazyka. Ve vybraných soutěžích a olympiádách, zejména s matematickým zaměřením, připravuje polské jazykové verze pro žáky.

Polské centrum připravuje a vydává nové učební pomůcky pro školy s polským jazykem vyučovacím, jako např. slabikář či pracovní sešity pro matematiku na 2. stupni základní školy.

Významná je zejména spolupráce s Polskem. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se konal celoroční cyklus workshopů pro ředitele a pedagogické sbory škol s polským jazykem vyučovacím s tematikou formativního hodnocení. Tento cyklus byl zorganizován díky projektu *Implementace formativního vzdělávání ve školách s polským jazykem vyučovacím v České republice*, který do polského Ministerstva národního vzdělávání předložila polská vzdělávací instituce Centrum občanského vzdělávání z Varšavy (Centrum Edukacji Obywatelskiej).

Důležitým pilířem v činnosti polského centra je přeshraniční česko-polská spolupráce. V roce 2014 instituce obdržela záštitu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nad pracemi česko-polské pracovní skupiny pro oblast učebnic. Pracovní skupina je součástí Polsko-české vědecké společnosti se sídlem v polské Vratislavi. Důvodem byla snaha věnovat pozornost problematice

vzájemných česko-polských stereotypů a možnostem jejich překonávání, zvláště ve výuce historie. Avšak zahájením činnosti česko-polské pracovní skupiny byla dosavadní koncentrace na analýzy polských a českých dějepisných učebnic rozšířena i o edukační média jiných předmětů, a to české a polské literatury, občanské výchovy a geografie. V říjnu 2016 se u příležitosti 1. kongresu vědy o Čechách ve Vratislavi (1. Kongres Czechoznawstwa Polskiego) konal pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy mezinárodní seminář *Způsoby prezentace významných historických událostí v současných českých a polských školních učebnicích* při účasti významných osobností české a polské didaktiky. Na tomto kongresu pracovní skupina představila nejnovější publikaci *Obraz období socialismu v českých a polských učebnicích*. Aktivitu skupiny finančně podporuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako resortní úkol.

Polské centrum velmi blízce spolupracuje s polskými organizacemi v regionu. Nejbližší partnerskou organizací je *Společnost polských učitelů v České republice a Kongres Poláků v České republice*.

Výuka historie a kultury

- g) učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;

Nedošlo k žádné změně.

Vzdělávání učitelů

- h) zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těch odstavců a) - g), které smluvní strana přijala,

- Polský jazyk

Vzdělávání učitelů pro polské menšinové školství bylo v uplynulém období i nadále zajišťováno prostřednictvím Pedagogického centra pro polské národnostní školství, se sídlem v Českém Těšíně (viz výše). Další vzdělávání učitelů také zajišťuje profesní organizace učitelů polských škol na Těšínsku – Sdružení polských učitelů (*Towarzystwo Nauczycieli Polskich*), které spolupracuje s polským i českým resortem školství.

- Romský jazyk

K výuce romštiny se mohou pedagogové připravovat díky materiálům, které veřejnosti zpřístupnil seminář romistiky působící na Katedře středoevropských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, a jenž je členem mezinárodní sítě akademických pracovišť *Network of Academic Institutions in Romani Studies*. V letech 2011 – 2014 byl v rámci semináře romistiky řešen projekt *QualiRom - Quality Education in Romani for Europe*, (řešitel: Mgr. Helena Sadílková, M.A.). V roce 2016 byly zveřejněny výsledky projektu *Webová podpora pro učitele a uživatele psané romštiny*, (řešitel: PhDr. Jan Červenka, Ph.D) a v témže roce byly také zveřejněny výsledky grantu *Slovník olašské romštiny* (řešitel: Mgr. Markéta Hajská).

Seminář romistiky se podílí jako spoluřešitel na projektu *Inovácia didaktiky rómskeho jazyka k inkluzívnemu vzdelávaniu žiakov zo znevýhodneného prostredia*, (Erasmus +, září 2016 - srpen 2019); hlavní řešitel: Štátny pedagogický ústav v Bratislave. Spoluřešitelé: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy (Jan Červenka, Helena Sadílková) a Nansen Fredssenter/Nansen Center for Peace and Dialogue, Lillehammer, Norsko.

Na webových stránkách semináře romistiky jsou zveřejněny také audiomateriály pro výuku romštiny, multidialektní slovník romštiny, výklad romského pravopisu, slovník romských neologismů a slovník olašské romštiny.¹⁵

¹⁵ <http://www.romistika.eu/>

Povinnost dozoru a podávání zpráv

- i) **ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.**

Funkci monitorovacího orgánu pro otázky národnostních menšin, tedy i používání menšinových jazyků, plní nadále Rada, která však nemá výkonnou pravomoc. Výsledkem monitoringu jsou každoroční Zprávy o situaci národnostních menšin, projednávané vládou a zveřejňované na internetu. Funkci dozorčího orgánu plní resort školství, mládeže a tělovýchovy.

Vzdělávání na územích, kde nejsou menšinové jazyky tradičně užívány

Odstavec 2) Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

V této věci nedošlo oproti minulému sledovanému období ke změnám.

Článek 9 – Soudní orgány ¹⁶

- o K novelizaci zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Třetí zpráva Výboru expertů (dále jen „třetí zpráva“) se v bodu 137 věnovala přijetí zákona o obětech trestných činů. Upozorňujeme, že v rámci novelizace trestně právních předpisů v důsledku implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (dále jen „směrnice“), došlo taktéž k novelizaci shora uvedeného zákona, a to, mimo jiné, v části upravující poskytování informací oběti, jež neovládá český jazyk. S účinností od 1. 4. 2017 došlo k rozšíření oprávnění obětí trestného činu, jež neovládají český jazyk, na překlad vybraných písemností. Jedná se o požadavek vyplývající ze směrnice, konkrétně z čl. 5 odst. 3 a čl. 7 odst. 3, 4, 5 a 7 směrnice. Uvedená ustanovení zajišťují oběti, která prohlásí, že neovládá český jazyk, právo na překlad některých informací nezbytných pro uplatnění jejich práv v trestním řízení. Spolu s pravomocným rozhodnutím, kterým se trestní řízení končí, je orgán, o jehož rozhodnutí jde, nově povinen oběti na její výslovnou žádost poskytnout v jazyce, o němž oběť prohlásí, že mu rozumí, nebo v úředním jazyce státu, jehož je občanem, i odůvodnění pravomocného rozhodnutí nebo jeho stručné shrnutí, je-li rozhodnutí odůvodněno. K požadavku směrnice nová úprava stanovuje příslušnému orgánu povinnost rozhodnout o případném neposkytnutí těchto informací usnesením, proti kterému je přípustná stížnost. Mimo uvedeného je oběť, která prohlásí, že neovládá český jazyk, oprávněna podat žádost o překlad dalších písemností; to se týká především práva na překlad písemností, které oběť považuje za podstatné (potřebné) k řádnému uplatnění svých práv v trestním řízení.

- o K předkládání dokumentů vyhotovených v menšinových jazycích v trestním řízení

V bodu 143 třetí zprávy se konstatuje, že dokumenty související s trestním řízením mohou být předkládány v menšinových jazycích teprve poté, co osoba prohlásí, že neovládá český jazyk. Konstatujeme, že je předkládání dokumentů v menšinových jazycích bez ohledu na prohlášení ve smyslu § 2 odst. 14 trestního řádu umožněno ve vztahu k listinným důkazům, když podle § 89 odst. 2 trestního řádu může za důkaz sloužit „vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu“. Náš právní řád nestanovuje jako podmínku přípustnosti přijetí

¹⁶ Česká republika přijala pro polštinu a slovenštinu v oblasti soudních orgánů tyto závazky: odst. 1a)ii; a)iii; a)iv; b)ii; b)iii; c)ii; c)iii; d); odst. 2a) (celkem 9 bodů)

dokumentů souvisejících s trestním řízením přiložení překladu daného dokumentu do jazyka českého. Každý důkaz, bez ohledu na jeho formu, případně jazyk, musí vzít v souladu se zásadou materiální pravdy orgán činný v trestním řízení při svém rozhodování v potaz a v rámci svého rozhodování se s tímto důkazem, obdobně jako s jakýmkoliv jiným důkazem, musí vypořádat.

Uvedené závěry potvrzuje recentní judikatura Ústavního soudu, konkrétně náleze ze dne 15. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 368/15, v němž Ústavní soudu konstatoval, že „orgány činné v trestním řízení jsou povinny vždy pečlivě posuzovat, zdali důkazní prostředek, z něhož plyne usvědčující důkaz, byl opatřen způsobem, jenž nezpochybňuje spolehlivost v něm obsažené informace, a v případě pochybností o spolehlivosti takto opatřeného důkazu byl následně objektivním způsobem prověřen. Taktéž je pro posouzení spolehlivosti důkazů nevyhnutelné, aby byl důkazní prostředek opatřen a přechováván způsobem, o němž nejsou pochybnosti, že mohl být jakkoliv, úmyslně, z nedbalosti nebo pouhou náhodou, upraven, pozměněn nebo zaměněn za prostředek jiný (zachování integrity důkazu). Konečně musí orgány činné v trestním řízení posoudit, zdali je použitý důkazní prostředek adekvátní povaze získávané informace, anebo je s ohledem na charakter dokazované skutečnosti zapotřebí provést kvalifikované (např. znalecké) zkoumání, či informaci zachytit výsledkem anebo jiným zvláštním způsobem dokazování, a to při plném respektování požadavků kladených na provádění důkazů trestním řádem. Pouze takový postup lze hodnotit jako souladný s principem kontradiktornosti trestního řízení, jež podmiňuje plnohodnotnou realizaci práva na obhajobu (viz čl. 6 odst. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Pokud při provádění a hodnocení důkazů vyvstanou vážné pochybnosti o spolehlivosti použitých důkazních prostředků, o něž se opírá důkaz viny obžalovaného ze stíhaného skutku, je povinností soudu se s nimi spolehlivě a přesvědčivě vypořádat v odůvodnění odsuzujícího rozsudku.“

o K výkonu vazby a trestu (sdělní Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR)

Generální ředitelství Vězeňské služby ČR v letech 2016–2017 nechalo přeložit vybrané písemnosti, formuláře, informační dokumenty a zákony (zákon č. 169/1999 Sb., zákon č. 293/1993 Sb., vyhláška č. 109/1994 Sb.) až do 16 jazyků (angličtina, arabština, bulharština, francouzština, gruzínština, čínština, lotyšština, makedonština, němčina, polština, rumunština, ruština, srbština, španělština, ukrajinština, vietnamština). Regionální či menšinové jazyky byly tedy zastoupeny.

Vězeňská služba ČR se snaží do řad odborných zaměstnanců oddělení výkonu vazby a trestu přijímat zaměstnance, kteří komunikují v některých z regionálních či menšinových jazyků (němčina, polština, romština, slovenština). V některých věznicích či vazebních věznicích je takový zaměstnanec zastoupen. Ke snížení jazykové bariéry jsou dále využívány překladatelské a tlumočnické služby agentur, se kterými má Vězeňská služba ČR uzavřené dohody.

Odstavec 1) Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

Užívání menšinových jazyků v trestním řízení

- a) v trestním řízení
 - ii zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk; a/nebo
 - iii stanoví, aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřipustné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;
 - iv bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;

Viz výše.

Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení

- b) v občanskoprávním řízení

- ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo
- iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;

Nedošlo k žádné změně.

Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech

- c) v soudním řízení ve správních věcech
 - ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo
 - iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;
- d) podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování bodů i a iii odstavců b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.

Viz výše.

Platnost právních listin

Odstavec 2) Smluvní strany se zavazují, že

- a) nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce; nebo

Nedošlo k žádné změně.

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby ¹⁷

Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

Odstavec 1) V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

- a)
 - iv zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní a písemné žádosti v těchto jazycích; nebo
 - v zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli právoplatně předkládat listiny v těchto jazycích;

Nedošlo k žádné změně.

Odstavec 2) Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby

- b) uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;
- e) se při jednání ve shromážděních regionálních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;
- f) se při jednání ve shromážděních místních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;

Nedošlo k žádné změně.

Užívání tradičních místopisných názvů

- g) se užívaly nebo přijaly tradiční a správné formy místních názvů v regionálních nebo menšinových jazycích, v případě potřeby vedle názvu v úředním jazyce (úředních jazycích);

¹⁷ Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti veřejné správy a veřejné služby tyto závazky: pro polštinu: odst. 1a)iv, odst. 2b), e), f), g), odst. 4a), odst. 5, (celkem 7 bodů); pro slovenštinu: odst. 1a)iv a)v, odst. 2b), e), f), odst. 3c), odst. 4a), odst. 5, (celkem 8 bodů).

Dne 1. července 2016 byla dovršena novelizace zákona o obcích. Zmíněná novela se národnostních menšin týká ve dvou bodech: změny ustanovení pravidel pro zřizování výboru pro národnostní menšiny a ustanovení upravující označování ulic a jiných veřejných prostranství v jazyce národnostní menšiny.¹⁸ Provedení této změny si vyžadují praktické zkušenosti v první řadě polské menšiny, kdy ne vždy výbory pro národnostní menšiny v jednotlivých obcích vyhověly žádostem zástupců příslušné národnostní menšiny na zřízení dvojjazyčných nápisů, aniž by pro své stanovisko měly legitimní důvody. Právě na tyto situace má novela reagovat tím, že by měla zavést možnost podání žádosti přímo spolkem, který zastupuje zájmy příslušné národnostní menšiny, a které ke dni podání působí na území obce alespoň 5 let. V obou případech by byla zachována základní podmínka, aby se k dané národnosti podle posledního sčítání lidu přihlásilo alespoň 10% občanů obce.

Podobně jako doposud v případě doporučení výboru pro národnostní menšiny by i ve vztahu k žádosti spolku mělo platit, aby obec po splnění dalších podmínek plynoucích z § 29 odst. 2, zákona o obcích, byla povinna nápisy v jazyce národnostní menšiny uvádět. Podmínky by byly nastaveny tak, aby žádost zástupců národnostní menšiny, podaná prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny, i nadále představovala hlavní způsob pro prosazení vícejazyčných nápisů a podání „kvalifikované“ žádosti spolkem bylo pouze výjimečným řešením v případech, kdy výbor svou úlohu zastupovat zájmy národnostní menšiny neplní řádně.

Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách

Odstavec 3) Pokud jde o veřejné služby poskytované veřejnými orgány nebo jinými osobami jednajícími v jejich zastoupení, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou užívány regionální nebo menšinové jazyky, a v závislosti na stavu každého jazyka a v rámci reálných možností:

- c) dovolí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat žádosti v těchto jazycích.

Za uplynulé období se situace nezměnila, tj. nebyly v oblasti veřejných služeb zaznamenány legislativní ani praktické překážky pro užívání menšinových jazyků ve veřejných službách.

Překlady a tlumočení

Odstavec 4) Za účelem provádění těch ustanovení odstavců 1, 2 a 3, které přijaly, se smluvní strany zavazují, že přijmou jedno nebo více těchto opatření:

- a) překlady a tlumočení podle potřeby;

V rámci dotačního programu na implementaci Charty, z rozpočtu Úřadu vlády, bylo do podpory zahrnuto též překládání a tlumočení do regionálních či menšinových jazyků.

Užívání nebo přijímání příjmení v regionálních či menšinových jazycích

Odstavec 5) Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích.

Podle ustanovení § 69a zákona o matrikách (zákonem č. 312/2013 Sb. byl s účinností od 1. ledna 2014 obsah ustanovení čl. II. bodu 2. až 7. zákona č. 165/2004 Sb., kterým se mění zákon o matrikách, přeřazen do nového ustanovení § 69a zákona o matrikách), lze:

- a) na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, uvést její příjmení v mužském tvaru, jde-li o státní občanku České republiky, která je jiné než české národnosti.

¹⁸ Návrh novely byl po určitých peripetiích znovu schválen vládou dne 8. dubna 2015 a byl projednán Poslaneckou sněmovnou (sněmovní tisk č. 454). Třetí čtení proběhlo dne 10. února 2016 a návrh zákona byl Poslaneckou sněmovnou schválen. Senátem byl pak schválen dne 16. března 2016 a dne 22. března t.r. podepsán prezidentem republiky. Zákon byl publikován ve Sbírce zákonů dne 6. dubna 2016 jako zákon č. 106/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon); účinnosti nabyl dne 1. července 2016.

- b) na základě žádosti rodičů dítěte ženského pohlaví, jehož příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, uvést jeho příjmení v mužském tvaru, je-li dítě státním občanem České republiky a je jiné než české národnosti. Jde-li o dítě starší 15 let, připojí se k žádosti jeho souhlas, bez něhož nemůže ke změně tvaru příjmení dojít. Není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, запиše se mužský tvar příjmení dítěte ženského pohlaví podle žádosti druhého z rodičů. Žádost lze podat u kteréhokoli matričního úřadu nebo u zastupitelského úřadu České republiky.

Jde o případy, kdy příjmení ženy, resp. dítěte ženského pohlaví, je v matriční knize na území České republiky již zapsáno v souladu s pravidly české mluvnice a tato žena, resp. rodiče dítěte ženského pohlaví, požádají o užívání příjmení v mužském tvaru (tj. činí prohlášení zpětně, k již provedenému zápisu). Podání žádosti není časově omezeno.

- c) požádat z titulu jiné než české národnosti o užívání příjmení v mužském tvaru již při provádění samotného matričního zápisu, tj. při zápisu uzavření manželství, při zápisu registrovaného partnerství a při zápisu narození dítěte ženského pohlaví, resp. dokud není tento zápis jako takový uzavřen a dokud není vydán příslušný matriční doklad. Jde o případy, kdy teprve dochází k zápisu matriční události do matričních knih na území České republiky. V tomto případě se do matriční knihy запиše příjmení ve tvaru odpovídajícím pravidlům české gramatiky s tím, že do poznámky se uvede, že bylo požádáno o užívání příjmení v mužském tvaru. Matriční doklady jsou pak již vydávány na příjmení v mužském tvaru.

I nadále existuje možnost, aby na žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, se jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení uvedla v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Jde-li o společné příjmení manželů, uvede se příjmení v jazyce národnostní menšiny pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let. Toto oprávnění plyne § 26 odst. 3 zákona o matrikách.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky ¹⁹

Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi

Odstavec 1) Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků,

- a) u vědomí, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:
 - iii náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;
- b) ii podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto vysílání napomohou;
- c) ii podpoří pravidelné vysílání televizních programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k takovému vysílání napomohou;

Ze zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, vyplývá povinnost provozovatelů vysílání sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině.

¹⁹ Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: pro polštinu: odst. 1a)iii, b)ii, c)ii, d, e)i, odst. 2, (celkem 6 bodů); pro slovenštinu: odst. 1a)iii, b)ii, d, e)i, odst. 2, (celkem 5 bodů).

Povinnost vysílání rozhlasových a televizních pořadů v menšinových jazycích je realizována rovněž prostřednictvím zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi a zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Oběma veřejnoprávním médiím ukládají tyto předpisy obdobné povinnosti, a to:

- a) vytvářet a šířit programy a poskytovat vyváženou nabídku pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti,
- b) rozvíjet kulturní identitu obyvatel ČR, včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin.

- Český rozhlas

Český rozhlas dlouhodobě vysílá samostatně ve čtyřech jazycích národnostních menšin. Jde o:

o Němčina:

SOUSEDE	publicisticko-kulturně společenský magazín v němčině
Četnost vysílání:	1 x týdně PÁ 15 minut, v roce 2014 ČRo Sever, od roku 2015 všechna regionální studia ČRo, záznam dostupný na iRadiu

o Polština:

KWADRANS	zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín v polštině
Četnost vysílání:	5 x týdně 25 minut PO až PÁ na regionálním okruhu Ostrava, záznam dostupný na iRadiu

o Romština:

O ROMA VAKEREN	publicisticko-kulturně-společenský magazín pro Romy, vysílá se částečně v romštině, jinak v češtině
Četnost vysílání:	1 x týdně (sobota), 55 minut - Radiožurnál, záznam dostupný na iRadiu. 2x týdně (úterý a čtvrtek), 15 minut - všechna regionální studia ČRo

o Slovenština:

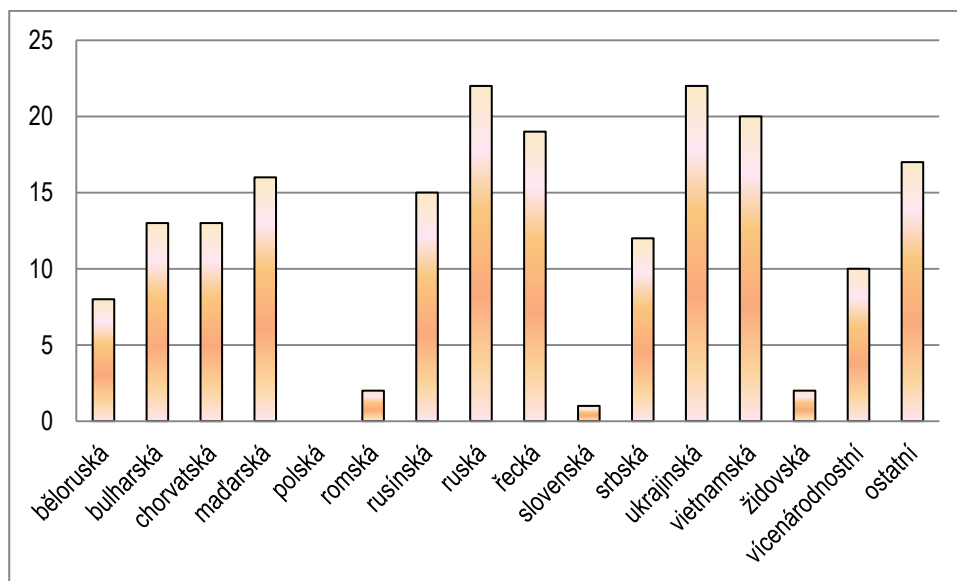
STRETNUTIE	zpravodajsko-publicisticko-kulturně společenský magazín
Četnost vysílání:	1 x týdně (neděle), 55 minut - Radiožurnál, záznam dostupný na iRadiu. 2x týdně (pondělí a středa), 15 minut - všechna regionální studia

Vedle toho došlo na konci roku 2015 k významnému posunu ohledně ostatních národnostně menšinových společenství. Na základě jednání s Radou vysílá Český rozhlas na stanici ČRo Plus pořad pro menšiny a o nich *Mezi námi*, speciálně pro ta menšinová společenství, která nemají v ČRo svoji vlastní redakci (pořad je týdenní a vysílá se v sobotu od 15:10 do 15:30, do konce roku 2016 bylo odvysíláno cca 200 jednotlivých vstupů, jako nejaktivnější se jeví ruská, ukrajinská a vietnamská menšina).

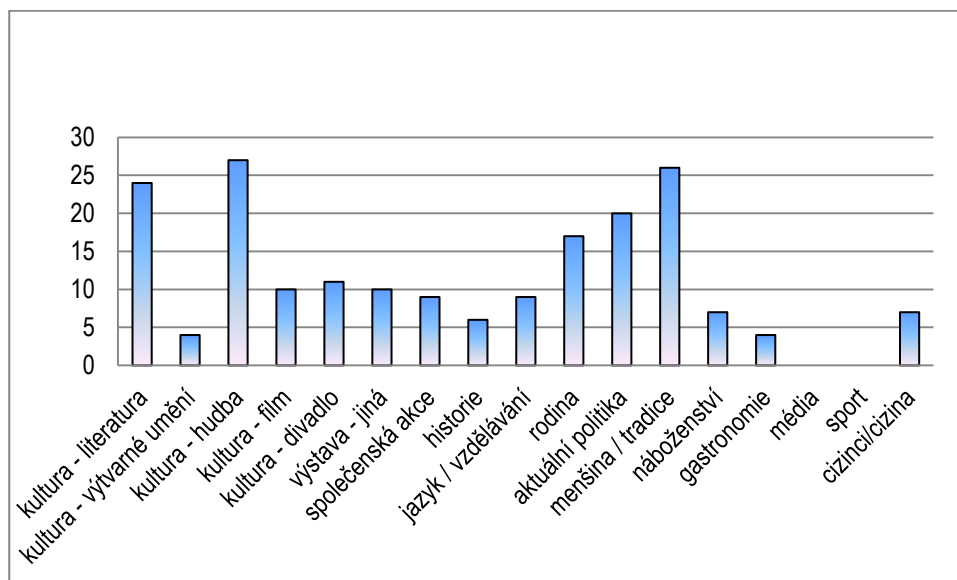

Obr. 1 Banner pořadu Mezi námi

Graf 15 Vstupy po menšinách (od počátku vysílání do konce roku 2016)

Graf 16 Vstupy po tématech (od počátku vysílání do konce roku 2016)

Kromě této úpravy je ještě v působnosti Ministerstva kultury realizován program Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, dále Program, na nějž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu. V rámci tohoto Programu je možno, na základě předložených projektů, podporovat i výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích menšin. Prostřednictvím tohoto Programu byl podpořen projekt Slovenská mozaika, vysílaný na Rádiu ZET, po celé hodnocené období, každoročně částkou 90 000,- Kč a projekt Žijí mezi námi, medailony osobností z řad příslušníků národnostních menšin, realizovaný Regionální televizí CZ, spol. s r.o. v letech 2015 a 2016. Projekt získal 370 000,- Kč a 400 000,- Kč.

- Česká televize

Z pořadů veřejnoprávní České televize (menšinové jazyky chráněné zvláštním režimem Charty)

o Německý jazyk

Zahraněční dokumenty, hudební díla i filmy byly opět opatřovány otevřenými titulky a vysílány v němčině, např. dokumenty z cyklu City Folk, dále *Abendland*, *Česká vesnice - Böhmsche Dörfer*, *Vídeňská nemocnice - Donauspital*; hudební pořady - opery *Bludný Holanďan* či *Kouzelná flétna*

nebo záznamy koncertů vážné hudby i lehčích žánrů, jako např. *Jonáš Kaufmann: Berlin 1930* nebo *The Cure*, z hrané tvorby celovečerní filmy jako *Lulu a Jimi*, *Poslední mlčení*, *Whisky s vodkou* aj.

Němčinu si mohli diváci zvolit i v rámci duálního jazykového vysílání, v dokumentárních cyklech *Dunaj - evropská Amazonka*, *GEO 360°*, případně v solitérech jako *Planeta plná plastů*, *Neonacisté v Rusku*, *Vlak svobody*. V dramatické tvorbě pak ve filmech *Teror*, *Bornholmská ulice* či v rakouském *Zkouška odvahy*, ve velkých koprodukčních projektech jako *Leningrad*, *Pád Třetí říše* či *Sissi* a seriálech jako *Hotel Adlon*, *Válečná generace* nebo rodinném seriálu pro děti *Dům plný zvířátek*.

Evropský magazín německé veřejnoprávní televize DW - *European Journal* byl během roku 2014 přejmenován na *DW - Focus on Europe*, v rámci výměny je již tradičně jednou týdně vysílán v simultánním českém překladu.

Z vlastní tvorby bylo odvysíláno několik děl z cyklu *Babylon*, týkajících se českých stop v německy mluvících zemích např. *Brněnský Vídeňák*, *Kde se v Drážďanech mluví česky*.

○ Polský jazyk

V letech 2014 až 2016 se Česká televize vrátila k vysílání oblíbeného týdenního magazínu v polsko-české mutaci *Hranice dokořán - Rozmówki polsko-czeskie* o soužití lidí v česko-polském pohraničí ve stopáži 25 minut, který zmizel z vysílání v roce 2013. V polštině se rovněž vysílá pravidelná rubrika ostravských *Zajímavostí z regionu*, nazvaná *Wiadomości w języku polskim*. Kromě běžného vysílání jsou tyto zprávy dostupné i na i-vysílání České televize. Každý týden se vysílá jeden premiérový díl ve stopáži 7-8 minut Česká televize také krátký dokument polské proveniencí *Daleko od domova* a několik celovečerních filmů v polském znění s titulky, například v roce 2014 *Čtyři noci s Annou a Sviňky*, v roce 2015 *Wałęsa - člověk naděje* a v roce 2016 *Yuma a Ida*. V rámci Studentských prázdnin i absolventský film *Přízraky*. K výročí konce 2. světové války byl odvysílán i archivní film polsko-francouzsko-německé koprodukce *Evropa, Evropa*, ve kterém se vedle polštiny hovořilo i rusky a německy.

Z vlastní tvorby se odvysílalo několik děl z cyklu *Babylon*, týkajících se naopak českých stop v Polsku (*České centrum ve Varšavě*, *Polské duše*, *Polský děkan*, *Slowioczek*, medailony *Walek* nebo *Zbygniew Czendlik* a reportáž z Kongresu Poláků žijících v ČR *Tacy jesteśmy*).

○ Romský jazyk

Z hrané tvorby byla odvysílána premiéra filmu *Cikán* a dále tituly s romskou tematikou, např. celovečerní česko-slovenský koprodukční snímek *Marian, Indián a sestřička*, *Smradi*, *El Paso*.

Z hudební scény *Gipsy Fire Generali Tour 2014*, každoroční *Roma Spirit* a *Khamoro*, záznamy závěrečných koncertů Světového romského festivalu.

Odvysílány byly premiéry dokumentů *Romové ve 3. miléniu*, *Svatba aneb Setkání romského druhu* nebo *Smysl života pana Horvátha*, stejně jako některé díly z cyklu *Babylon* (reportáže o romských kapelách Čhava Jilestar, Gulo čar nebo o zaniklé Le Čhavendar, medailon aktivisty Karla Holomka nebo Richarda Samka), dokumenty *Karvinský romský festival* a *Romské divadlo*, *VIP Romové* atd. Každoroční přenos Udílení cen za aktivity podporující integraci Romů do české společnosti *Gypsy Spirit*. Dále některé z děl cyklu *Cesta víry* (*Cikánská duše*, *Cikánská misie*), *Draci v hrnci* (*Romská kuchyně*), *Folkloristika* (*Romské hudební rody v Brně*, *moje soukromá válka* (*Opre Roma*, *vzhůru Romové!*), *Portréty* (*Ing. Karel Holomek, ochránce slabých*), *Svět bez hranic* (*Chci bejt černej*), *Ženy v přelomu tisíciletí* (*Být Romem*, *Být Romkou*), *Konfrontace Petra Fišera* (*Nebýt skanzenem romské kultury*). V česko-slovenské koprodukci celovečerní dokument *Všechny moje děti* a kratší televizní verze *Moje romské děti*. K dalším premiérám let 2014 až 2016 patřily *celovečerní časosběrný dokument Vojta Lavička: Nahoru a dolů* režisérky Třeštíkové, šestidílný cyklus dokumentů *Paterčata*, dalších šest premiérových děl z cyklu *Ptáčata* a sedm ze série *Třída 8.A*. S výjimkou hudebních pořadů se mluvený romský jazyk objevoval v kombinaci s češtinou.

○ Slovenský jazyk

Slovenština má dlouhodobě značné zastoupení jednak vzhledem k akvizicím, jednak k řadě společných koprodukčních projektů. Kromě toho účinkují osobnosti ze Slovenska v řadě vlastních pořadů České televize např. v několika dílech cyklů *13. Komnata*, *Cesty víry*, *Divadlo žije*, *Na plovárně*, *StarDance*, *Všechnopárty*, *Queer* a dalších.

Z vlastní dokumentární tvorby to bylo několik děl v cyklu *Babylon*, týkajících se naopak českých stop na Slovensku (Česká menšina na Slovensku, Dny slovenské kultury, České centrum v Košicích), ale také medailon vynikající slovenské umělkyně Z. Mináčové *Fotografka*. Slovenskou dokumentární tvorbu v původním znění zastupovaly premiéry *Absolventi*, *Čas grimas*, *Hodina dějepisu*, *Kolesa štastia*, *Křehká identita*, *Moje tetá Timrava*, *Psychodráma*, *Posledná maringotka*, *Slepá důvěra*, *Světlo porozumění* nebo *Tepuy - cesta do hlubin Země*.

V rámci vlastní dramatické tvorby byl odvysílán hraný film *Až do města Aš* a seriály *Doktor Martin*, *Labyrint* a reprízy *Záchranářů*, v koprodukci České televize a slovenských tvůrců i další premiéry - *Cigán*, *Koza*, *Můj pes Killer* a *V tichu* a film - dokument *Očima fotografky*. Ze zlatého fondu společné tvorby pak např. *Anděl milosrdenství*, *Nevěrné hory*, *Orbis Pictus* nebo *Záhrada*. V těchto pořadech se slovenština objevuje buď samostatně, nebo v kombinaci s českým jazykem.

Nedílnou součástí vysílání České televize jsou slovenské filmy bez další jazykové úpravy, z premiér např. *Balada o siedmich oběšených*, *Měděná veza*, *Orlie pierko*, *Vlčie diery*, a televizní inscenace *Člověčina*, *Dirigent* nebo *Kubo*.

○ Chorvatský jazyk

V chorvatštině (popř. modulacích jazyků zemí bývalé Jugoslávie) ve sledovaném období se vysílaly některé díly dokumentárního cyklu o životě menšin ve velkých evropských městech City Folk. Rovněž v rámci zahraniční výměny odvysílala Česká televize v roce 2016 *Hlasy strachu*, cyklus osobních příběhů lidí vypovídajících o tom, jak jsou v Evropě ohrožována lidská práva a respekt k rozmanitosti. Chorvatská televize přispěla dílem nazvaným *Spravedlnost*.

V letech 2014 - 2015 se vysílal rozsáhlý třináctidílný cyklus chorvatské televize v režii L. Zafranoviče o kontroverzním a zároveň legendárním vůdci Jugoslávie *Tito – Poslední svědci testamentu*, ve stopáži po 52 minutách.

Z vlastní tvorby odvysílala Česká televize několik děl cyklu *Babylon*, týkajících se naopak stop v zemích bývalé Jugoslávie - *České stopy v Riece*, *České stopy v Istrii*, *České stopy v Chorvatsku*, *Český Daruvar*, *Moravští Chorvaté*.

Z *dramatické* tvorby byly odvysílány filmy v chorvatském znění s titulky *Na cestě* a *Epizoda ze života sběrače železa* (v produkci Bosny a Hercegoviny) či kanadsko-německé drama z neklidného Balkánu *Informátorka* v několika jazycích včetně srbochorvatštiny / srbštiny).

Byl odvysílán i sci-fi film srbské provenience s titulky *Technotise - Edit a já*.

○ Společné

K otázkám národnostních, národních a etnických menšin, a to částečně i v jazycích těchto minorit, buď s titulky, nebo s výběrovým komentářem v češtině, odvysílala Česká televize publicistické, dokumentární a vzdělávací cykly, které se k této problematice vážou v jednotlivých dílech nebo reportážích a věnují se buď jedné menšině, nebo jejich kombinaci:

Babylon	dlouhodobý cyklus, premiéra každý týden, opakování i děl z minulých let, nejméně 5x týdně, stopáž se zvýšila z 15 minut na 30 minut
City Folk	vyrobena 24 premiér po 25 minutách
Doma ve střední Evropě	cyklus s vícedenní periodicitou, 10 minut
Evropa dnes	dlouhodobý cyklus, magazín o kulturních rozmanitostech, 27 minut
Hlasy strachu	sedmidílný cyklus o národnostech a jiných odlišnostech, 25 minut

Hranice bez hranic	dlouhodobý cyklus o soužití v příhraničních oblastech, 25 minut
Intolerance	dlouhodobý cyklus o nesnášenlivosti v nás, 25 minut
Moje soukromá válka	cyklus o tom, jak se vyrovnat s odlišností, 25 minut
Portréty	medailony významných osobností, 25 a 30 minut
Ta naše povaha česká	dlouhodobý cyklus o našich národních postojích vůči sobě i ostatním, 15 minut

Rovněž tak solitéry - *Cesta do eurostudentovy duše, Cesta ven, Černá srdce, Trojmezí* a další.

V České televizi, opět po jednání s Radou a její ad hoc Pracovní skupinou pro národnostně menšinové vysílání byla Programovou radou ČT schválena v říjnu 2016 výroba menšinového pořadu *Sousedé*, která má měsíční periodicitu (vysílání na ČT2, v pátek odpoledne, v sobotu večer repríza), pořad je vysílán od února 2017. Nový měsíčník *Sousedé* si klade za cíl poskytnout divákům aktuální pohled do života menšin u nás tak, aby posílil obecné povědomí o ostatních národnostech žijících v této společnosti. Cyklus má mapovat prolínání a vzájemné ovlivňování kulturních i životních zvyklostí, jejich uchovávání členy minorit, ale i případné proměny v českém prostředí, zabývat se obecnými aspekty začleňování do společnosti, dlouhodobé i každodenní problémy soužití. Motem komponovaného pořadu, ze kterého vzešel i jeho název, je nakouknout za okna svých sousedů.

Obr. 2 Banner pořadu ČT Sousedé

V působnosti Ministerstva kultury je realizován program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin (viz výše), na něž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu. V rámci tohoto programu je možné na základě předložených projektů podporovat mj. výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin. Prostřednictvím toho programu byl v roce 2015 podpořen projekt *Medailony osobností* (Regionální televize CZ) nebo *Slovenská mozaika* (spolek Bona Fide) na stanici Studio Z rádia BBC.

Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích

- d) **podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;**

Zákon č. 496/2012 Sb. o audiovizu nestanovuje specifický dotační okruh podpory projektů, které souvisí s problematikou národnostních či etnických menšin, je ale možné využít obecné kategorie tvorby, výroby a distribuce kinematografických děl a propagace kinematografie. Dalším nástrojem podpory regionálních či menšinových jazyků může být udělení koprodukčního statutu konkrétnímu audiovizuálnímu dílu, výrobce pak může žádat o podporu v ČR, tak i v koproducentké zemi (často se tak děje u projektů zejména se slovenskými a polskými partnery).

Dle zákona č. 239/1992 Sb. o Státním fondu kultury České republiky je možné udělovat podporu kulturním, menšinovým a regionálním, projektům (zahrnující i zvukové či hudební nahrávky), které slouží k uchování a rozvoji kultury národnostních menšin v České republice.

Podpora vydávání tiskovin

- e) **i podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat...**

Viz oddíl I. 1.

Na základě nařízení vlády č. 98/202 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, je v rámci působnosti Ministerstva kultury realizován již výše zmíněný Program podpory přijímání a rozšiřování informací v jazycích národnostních menšin. V jeho rámci jsou každoročně vyčleňovány prostředky ze státního rozpočtu a na základě předložených projektů lze podpořit vydávání periodického tisku v jazycích menšin či výroba programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích menšin. Dotace může představovat 70% hodnoty rozpočtu projektu a ve výjimečných případech může krýt i 100% rozpočtu. V roce 2014 a 2015 byla hodnota dotačního Programu 22 000 000,- Kč a v roce 2016 20 858 000,- Kč. V porovnání s rokem 2013 došlo ke zvýšení, ale Program byl v 1. a 2. monitorovacím cyklu byl téměř o třetinu vyšší.

o Polské projekty

Ve prospěch projektů této menšiny jde tradičně nejvyšší objem prostředků, podíl na hodnotě dotačního programu se mírně snížil, snížila se i absolutní hodnota poskytnutých prostředků. V jednotlivých letech to bylo 28,2 %, 28,2 % a 28,3 %. Byly podporovány dva projekty - vydávání novin *Głos Ludu* (Hlas lidu), které vychází 3x týdně, vydavatelem je kongres Poláků v České republice, z.s., a měsíčník *Zwrot* (Návrat), vydavatelem je Polský kulturně osvětový svaz v České republice z.s.

o Německé projekty

Podpora těchto projektů představuje okolo 7% hodnoty dotačního programu. V jednotlivých letech to bylo 7,4 %, 7,4 % a 7,3 %. Pravidelně byly podporovány dva projekty. Hlavní podíl má měsíčník *LandesECHO - Zemské Echo* a jedno regionální periodiku, v roce 2016 to byly dvě regionální tiskoviny. Pouze 65 tis Kč směřovalo ve prospěch vydávání tiskoviny *Eghálánd Bladl* (Chebský list), vydavatelem byl *Svaz Němců - region Chebsko*, z.s. Zbytek získal měsíčník *LandesECHO*, jehož vydavatelem bylo Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Nově byly podpořeny i dvě regionální tiskoviny, jedná se o *Heimatruf* (Hlas domoviny), která je psána německým chebským nářečím, vydavatelem byl Spolek Němců v Čechách a *Troppauer Nachrichten* - Opavský zpravodaj, který vydával spolek Slezský německý svaz.

o Romské projekty

Na projekty realizované ve prospěch romské menšiny jde okolo 13% prostředků z dotačního okruhu. Byly podporovány tři resp. čtyři projekty, podíl 15,4 %. Projekty jsou převážně realizovány přímo romskými spolky. Jsou to tyto projekty. *Romano hangos* (Romský hlas), novinový formát, který vychází 17 - 20x během roku, vydavatelem je spolek Společenství Romů na Moravě, *Kereka* (Kruh), časopis určený dětem a mládeži, vychází 7-10x v roce a vydavatelem je spolek Demokratická aliance Romů v České republice a *Romano vodi* (Romská duše), vydavatelem je Romea, o.p.s. Tento magazín byl opětovně podpořen v roce 2016. V letech 2014 a 2015 se o podporu neucházel. Posledním podpořeným projektem je vydávání almanachu *Romano džaniben* (Romské vědění), jež vychází 2x ročně a vydavatelem je spolek stejného jména, který je převážně tvořen pracovníky a studenty romistiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

o Slovenské projekty

Jedná se o druhou nejvyšší podporu v rámci dotačního programu, podpora se pohybuje okolo 13%. V jednotlivých letech to bylo 13,1 %, 13,1 % a 13,3 %. Ve sledovaném období byly podporovány pravidelně tři projekty. Jednalo se o dva časopisy a jeden mediální projekt. *Listy Slovákov a Čechov*, vydavatelem je Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v České republice, který je garantem projektu. Jinak se na realizaci podílí další dva spolky. *Slovenské dotyky*, vydavatelem je spolek Slovensko-český klub. Mediálním projektem je *Slovenská mozaika*, jedná se o výrobu rozhlasového pořadu, který je vysílán na Rádiu ZET. Tento projekt ve všech letech získal 90 000,- Kč. Zbytek peněz byl rozdělen rovným dílem mezi časopisy.

Tab. 13 Podpora vydávání vybraných periodik

	dotace v Kč		
	2014	2015	2016
<i>německý jazyk</i>	1 625 000	1 625 000	1 520 250
<i>polský jazyk</i>	6 200 000	6 200 000	5 910 000
<i>romský jazyk</i>	2 734 000	2 734 000	3 203 000
<i>slovenský jazyk</i>	2 870 300	2 870 000	2 770 000

Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí

Odstavec 2) Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušování veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyzrazení důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

V České republice je systém provozování rozhlasového a televizního vysílání nastaven dle standardů Rady Evropy i požadavků EU. Kromě ústavně zaručených práv vycházejících z Evropské úmluvy o lidských právech, Evropské úmluvy o přeshraniční televizi, směrnici EU o audiovizuálních mediálních službách, jakož i dalších dokumentů fakultativní povahy jsou tyto principy zajištěny. Česká televize připravuje od příštího roku zkušební duální vysílání.

Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení²⁰

Odstavec 1) Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií - smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové jazyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost, a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí

Podpora zpřístupňování děl a podpora akcí v menšinových jazycích

- a) budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;

Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury) každoročně vyhlašuje v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 21. února 2007 č. 122, ve znění pozdějších novelizací výběrové dotační řízení na projekty v *Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice*. (O programu také v oddíle I. 1.). Ministerstvo každoročně vyhlašuje v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 21. února 2007 č. 122 o nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb., výběrové dotační řízení na projekty v *Programu podpory aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice*. Na uvedený program byla určena finanční částka v roce 2014 ve výši 7,942 mil. Kč, v roce 2015 ve výši 7,887 mil. Kč a v roce 2016 ve výši 10,120 mil. Kč. Podpořeny byly akce a aktivity především občanských sdružení národnostních menšin, a to činnost pěveckých sborů, lidových tradičních skupin, setkání lidového umění a kultury a další.

²⁰ Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: pro polštinu: odst. 1a), f), g), odst. 2, odst. 3, (celkem 5 bodů); pro slovenštinu: odst. 1a), f), g), odst. 2, odst. 3, (celkem 5 bodů).

Tab. 14 Podpora kulturních aktivit – projekty vztahující se k vybraným menšinovým jazykům

o Chorvatský jazyk

2014	Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka - <i>Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 23. Chorvatský kulturní den v Jevišovce (kiritof)</i>
	celkem 350 000,- Kč
2015	Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka - <i>Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 24. Chorvatský kulturní den v Jevišovce (kiritof)</i>
	celkem 270 000,- Kč
2016	Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka - <i>Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 25. Chorvatský kulturní den (kiritof)</i>
	celkem 310 000,- Kč

o Německý jazyk

2014	Kulturní sdružení občanů německé národnosti, o. s., Praha - <i>Kulturní, dokumentační a informační činnost celostátního spolku německé menšiny v ČR, Kulturní sdružení občanů německé národnosti Kraslice a Heimatchor</i>
	Sdružení Němců - regionální skupina Hřebečsko, Moravská Třebová - <i>Hřebečské přástky -20. ročník Dnů česko - německé kultury</i>
	Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Praha - <i>Velké kulturní setkání německé menšiny 2014</i>
	Svaz Němců-region Chebsko, Cheb - <i>Vandrující Chebští muzikanti.</i>
	celkem 446 000,- Kč
2015	Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha - <i>Kulturní, dokumentační a informační činnost celostátního spolku německé menšiny v ČR, Kulturní sdružení občanů německé národnosti Kraslice a Heimatchor</i>
	Sdružení Němců - regionální skupina Hřebečsko, Moravská Třebová - <i>21. ročník Dnů česko - německé kultury - 20 let Hřebečského tanečního souboru</i>
	Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Praha - <i>Velké kulturní setkání německé menšiny 2015</i>
	Svaz Němců, region Chebsko, Cheb - <i>Vandrující Chebští muzikanti</i>
	celkem 395 000,- Kč
2016	Sdružení Němců - Regionální skupina Hřebečsko, Moravská Třebová - <i>22. ročník Dnů česko- německé kultury - Hřebečské přástky</i>
	Shromáždění německých spolků v České republice, z. s., Praha - <i>Velké kulturní setkání německé menšiny 2016</i>
	Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha - <i>Aktivity celostátního spolku Němců a přátel německé kultury, Základní organizace Kraslice s pěveckým sborem Heimatchor</i>
	Spolek Němců v Čechách, z. s., Nečtiny - <i>Vandrující Chebští muzikanti</i>
	celkem 410 000,- Kč

o Polský jazyk

2014	GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - <i>Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2014, Přehlídka amatérských divadelních souborů hrajících nářečím, Kongres Poláků v České republice, Český Těšín - Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Takoví jsme 2014/Tacy jesteśmy 2014. Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR v roce 2014</i>
	Občanské sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec - <i>Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNÍK</i>
	Polské pěvecké sdružení Collegium Cantorum, Český Těšín - <i>Rozvoj umění sborového zpěvu</i>
	Polský kulturně-osvětový svaz v ČR, Český Těšín - <i>Kulturně společenské aktivity Polského kulturně osvětového v ČR</i>
	Sdružení polské mládeže v ČR, Český Těšín - <i>Dny studentské kultury, INDEPENDENT.PL -setkání s polskou nezávislou kulturou</i>
	Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín - <i>Já čtu tobě a ty mně - Já czytam tobie a ty mnie, Výstava polské knihy 2014</i>
	celkem 1 607 000,- Kč

2015	GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - <i>Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2015</i>
	Kongres Poláků v České republice, Český Těšín - <i>Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Takoví jsme 2015/Tacy jestešmy 2015. Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR v roce 2015</i>
	Macierz Szkolna w Republice Czeskiej, Matice školská v České republice, Český Těšín
	XVI. <i>Festival dětské písně</i> , Občanské sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec - <i>Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNÍK</i>
	Polské pěvecké sdružení Collegium Cantorum, Český Těšín - <i>Rozvoj umění sborového zpěvu</i>
	Polské umělecké sdružení Ars musica, Český Těšín - <i>Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni</i>
	Polský kulturně-osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín - <i>Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost Polského kulturně-osvětového svazu, 26. Festival PZKO 2015</i>
	Sdružení polské mládeže v ČR, Český Těšín — <i>Dny studentské kultury</i>
	Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín - <i>Já čtu tobě a ty mně 2015</i>
	celkem 1 741 000,- Kč
2016	GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - <i>Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2016</i>
	Kongres Poláků v České republice, Český Těšín - <i>Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Takoví jsme 2016</i>
	Sdružení uměleckých a zájmových aktivit Třinec z. s., Třinec - <i>Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNÍK</i>
	Polský kulturně-osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín - <i>Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO</i>
	Sdružení polské mládeže v ČR, Český Těšín - <i>Dny studentské kultury, Independent.pl - setkání s polskou nezávislou kulturou</i>
	Sdružení přátel polské knihy, z. s., Český Těšín - <i>Já čtu tobě a ty mně 2016</i>
	celkem 1 878 000,- Kč

○ Romský jazyk

2014	Projekt romské národnostní menšiny byl zaměřen na festival. SLOVO 21, z. s., <i>Praha-Světový romský festival KHAMORO 2014</i>
	celkem 900 000,- Kč
2015	Sdružení Romů Severní Moravy, Karviná - <i>16. Karvinský Romský Festival 2015</i> , Slovo 21, z. s., Praha - <i>Světový romský festival KHAMORO 2015</i> .
	celkem 960 000,- Kč
2016	Slovo 21, z. s., Praha - <i>Světový romský festival KHAMORO 2016</i>
	Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR, Hořice - <i>Putovní výstava „Zaniklý svět“ - aktivizace česko-romského porozumění</i>
	celkem 1 179 000,- Kč

○ Slovenský jazyk

2014	Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha - <i>Slovenská historie a osobnosti k X. výročí vzniku DOMUS SM v ČR</i>
	Folklorní sdružení PŮČIK, Brno - <i>Taneční dílna slovenských lidových tanců, Tradície a zvyky slovenského ľudu uchované v ľudových piesňach a tancoch</i>
	Folklorní soubor Šarvanci, Praha - <i>Folklorní večery pro veřejnost, Pravidelná činnost souboru v roce 2014</i>
	Jánošíkov dukát, Brno - <i>Mezinárodní festival slovenského folklóru v ČR - Jánošíkov dukát 2014</i>
	Obec Slovákov v ČR, Praha - <i>Cena Mateja Hrebendu 2014</i>
	Slovenské sdružení Limbora, Praha - <i>Dětské soubory Limborka a Malá Limborka v roce 2014, Slovenské sdružení Limbora v roce 2014</i>
	Slovensko-česká společnost, Praha - <i>Dny kultury slovenské menšiny v České republice v roce 2014</i>
	Slovensko-český klub, Praha, <i>Dni slovenskej kultury po Českej republike, Komplexný program kulturních aktivit slovenskej národnostnej menšiny v ČR</i> , Slovenský literární klub v ČR, Praha - <i>Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľov</i>

2015	Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha - <i>Slovenská historie a osobnosti k výročí ukončení II. světové války</i>
	Folklorní soubor Šarvanci, Praha - <i>Folklorní soubor Šarvanci v roce 2015, Folklorní večery pro veřejnost</i>
	Obec Slováků v ČR, Praha - <i>Cena Mateja Hrebendu 2015, Kluby Koreňov</i>
	Slovenské sdružení Limbora, Praha - <i>Dětské soubory Limborka a malá Limborka v roce 2015, Limbora v roce 2015</i>
	Slovensko-český klub, Praha - <i>Dni slovenskej kultúry po Českej republike (jubilejný 20. ročník), Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR, Slovenský literárny klub v ČR, Praha - Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľův</i>
	celkem 986 000,- Kč
2016	Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha - <i>Dokumentace slovenské kultury a programy k 70. výročí návratu slovenských krajanů,</i>
	Folklorní spolek Půčik, Brno - <i>Pěťadvacetileté putování s lidovou písní a tancem, Taneční dílna slovenských lidových tanců</i>
	Folklorní soubor Šarvanci, Praha - <i>Folklorní soubor Šarvanci v roce 2016, Folklorní večery a taneční školy pro veřejnost</i>
	Jánošíkov dukát, Brno - <i>Mezinárodní festival slovenského folklóru v ČR - Jánošíkov dukát 2016</i>
	Obec Slováků v České republice, z. s., Praha - <i>Cena Mateja Hrebendu 2016</i>
	Asociace Limbora, Praha - <i>65. výročí vzniku prvního slovenského souboru a 30. výročí s názvem Limbora</i>
	Slovensko-český klub, z. s., Praha - <i>Dni slovenskej kultúry po Českej republike, Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR</i>
Slovenský literárny klub v ČR, Praha - <i>Kvarteto (+ 2), Živá dielňa slovenských spisovateľov</i>	
	celkem 1 558 000,- Kč

V rámci Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici se každý druhý rok koná pořad národnostních menšin žijících v České republice pod názvem Domovina, který se zaměřuje na prezentaci folklóru národnostních menšin České republiky. Mezi pravidelné účastníky patří také německy, chorvatsky, slovensky a romsky hovořící obyvatelé České republiky. V rámci pořadu je kladen důraz na prezentaci písňového repertoáru a mluveného slova. Kromě tohoto pořadu jsou pravidelnými hosty festivalu též zahraniční soubory, které v rámci pořadu Z krajin za obzorem prezentují nemateriální kulturní dědictví, a to včetně písní a ústního projevu svých zemí.

Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury) dále ocenilo v rámci výběrového dotačního řízení v programu na *podporu integrace příslušníků romské menšiny* projekty, týkající se ediční činnosti:

2014	Romano džaniben, Praha - Anna Sutherlandová: Romové — Neviditelní Američané
	celkem 204 000,- Kč
2015	Krajská vědecká knihovna v Liberci, p. o., Liberec - Chci se vrátit do pohádky" - vydání knihy romské autorky Ireny Eliášové
	Romea, o. p. s., Praha - Dokumentace romské kultury a její trvale zpřístupnění široké veřejnosti v roce 2015
	Slovo 21, z. s., Praha - Světový romský festival KHAMORO 2015.
	celkem 135 000,- Kč
2016	---

Podpora knihoven – dotační řízení v programu Knihovna 21. století

Oddělení literatury a knihoven každoročně vyhláší dotační řízení Knihovna 21. století, určené knihovnám evidovaným dle knihovního zákona a spolkům, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost nebo jejich podpora. Jedním z jeho okruhů je podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců. Dotace jsou poskytovány na nákup literatury v jazycích národnostních menšin a na akce, seznamující s jinými kulturami. Dále mohou být poskytovány dotace na vydávání literatury v jazycích národnostních menšin v dotačním řízení na podporu vydávání neperiodické literatury.

Tab. 15 Podpora knihoven

○ Německý jazyk

	<i>příjemce dotace</i>	<i>projekt</i>	<i>dotace v Kč</i>
2014	Městská knihovna Česká Lípa, p.o.	Nákup knihovního fondu pro národnostní menšiny v Městské knihovně Česká Lípa s důrazem na literaturu v německém jazyce	6 000

○ Polský jazyk

	<i>příjemce dotace</i>	<i>projekt</i>	<i>dotace v Kč</i>
2014	Obec Mosty u Jablunkova	Nákup knihovního fondu pro polskou menšinu	5 000
	Regionální knihovna Karviná	Podpoření multikulturních aktivit Střediska polské literatury Regionální knihovny Karviná	15 000
	Základní škola a Mateřská škola Stonava	Nákup knihovního fondu pro nejmenší polské čtenáře v Místní knihovně Stonava	10 000
2015	Obec Horní Suchá	Obnova a doplnění fondu knih vydaných v polském jazyce v Obecní knihovně Horní Suchá	10 000
	Obec Mosty u Jablunkova	Nákup knihovního fondu pro polskou národnostní menšinu	5 000
	Městská knihovna Český Těšín	Podpora příslušníků polské menšiny v oblasti přístupu k informacím v rodném jazyce ve městě Český Těšín	8 000
	Obec Smilovice	Čteme v polštině- své mateřštině	5 000
	Obec Ropice	Zajištění knih v polském jazyce	5 000
	Knihovna Jablunkov	Podpora vzdělávání a práce s národnostními menšinami	5 000
	Regionální knihovna Karviná	Podpoření multikulturních aktivit Střediska polské literatury Regionální knihovny Karviná	20 000
2016	Městská knihovna Český Těšín	Péče MěK Český Těšín o polskou minoritu. Aktivity v roce 2016	30 000
	Základní škola a Mateřská škola Stonava	Obnova starého knihovního fondu pro mládež polské národnostní menšiny v Místní knihovně Stonava	15 000
	Regionální knihovna Karviná	Doplnění knihovního fondu polské a slovenské literatury v rámci kulturních aktivit knihovny	20 000

○ Ostatní jazyky

	<i>příjemce dotace</i>	<i>projekt</i>	<i>dotace v Kč</i>
2014	---		
2015	Městská knihovna Louny	Světové dny v knihovně	35 000
	Městská knihovna Český Těšín	Podpora národnostních menšin na Těšínsku a v Chorvatsku a spolupráce s partnerskými knihovnami zahraničí	10 000
	Městská knihovna Varnsdorf	Mezinárodní svátek lužickosrbské literatury	10 000
2016	Knihovna města Olomouce, příspěvková organizace	Nebudeme čekat	10 000
	Knihovna Václava Havla	Večery běloruské, polské, ukrajinské a romské kultury v Knihovně Václava Havla	20 000
	LASTAVICA z.s.	Rozšíření jihoslovanského knihovního fondu	17 000
	Městská knihovna Louny	Světové dny v knihovně	16 000
	Městská knihovna v Třebíči	Chodíme si po světě	12 000

Podpora jazyků v dotačním titulu Podpora literárních akcí za léta 2014 - 2016

<i>příjemce dotace</i>	<i>projekt</i>	<i>dotace v Kč</i>
Slovensko-český klub, z.s.	Dům česko-slovenských literárních kontaktů	100 000
Slovenský literární klub v ČR, z.s.	Li-terárium	50 000

Tab. 16 Dotace na nákupy knih v německém a polském jazyce za sledované období

2014	2015	2016
36 000 Kč	58 000 Kč	65 000 Kč

Účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností

- f) budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti;

V oblasti působnosti Odboru muzeí Ministerstva kultury rozvíjí aktivity odpovídající zaměření *Charty Muzeum romské kultury, Slezské zemské muzeum, Moravské zemské muzeum a Národní galerie v Praze.*

- o Slezské zemské muzeum

Knihovna muzea cíleně získává do svého knihovního fondu formou nákupu nebo výměny díla v originálních jazycích pro menšiny žijící v regionu. Jedná se zejména o polskou národnostní menšinu. Knihovna má navázanou spolupráci s několika univerzitními, muzejními a knihovními institucemi v Polsku.

Aktuální seznam spolupracujících kulturních institucí v Polsku s Knihovnou Slezského muzea v Opavě:

Muzeum Gornośląskie - BYTOM

Biblioteka Śląska - KATOWICE

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego - KATOWICE

Muzeum Śląskie - KATOWICE

Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska - KATOWICE

Muzeum Narodowe - KRAKÓW

Uniwersytet Jagielloński- Biblioteka Jagiellońska - KRAKÓW

Instytut Botaniki Uniw. Jagiellońskiego - KRAKÓW

PAN - Institute of Systematic and Evolution of Animals - KRAKÓW

Instytut Archeologii i Etnologii PAN - KRAKÓW

Muzeum Archeologiczne - KRAKÓW

Scientific Library of the Polish Academy of Sciences - KRAKÓW

Instytut Archeologii i Etnologii PAN - Oddział w Łodzi - ŁÓDŹ

Biblioteka Uniwersytecka - ŁÓDŹ

Biblioteka Główna Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej - LUBLIN

Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski - OPOLE

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk - POZNAŃ

Muzeum Archeologiczne - POZNAŃ

Instytut Archeologii UAM - POZNAŃ

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku - SANOK

Muzeum Narodowe - SZCZECIN

PAN - Instytut Historii - WARSZAWA

Library of Polish Botanical Society - WARSZAWA

Instytut Sztuki PAN - WARSZAWA

Państwowy Instytut Geologiczny - WARSZAWA

PAN - Muzeum i Instytut Zoologii - WARSZAWA

Państwowe Muzeum Archeologiczne - WARSZAWA

Narodowy Instytut Dziedzictwa - WARSZAWA

Uniw. Wrocławski Instytut Archeologii - WROCLAW

Muzeum Narodowe - WROCLAW

Uniw. Wrocławski - Unstytut Historii Sztuki - WROCLAW

Biblioteka Uniwersytecka - WROCLAW
Uniw. Wroclawski - Muzeum Przyrodnicze - WROCLAW
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze - WROCLAW

○ Moravské zemské muzeum

Etnografický ústav Historického muzea Moravského zemského muzea dlouhodobě sleduje problematiku moravských Charvátů na Mikulovsku a muzejními prostředky podporuje manifestaci jejich kultury včetně jazyka (podíl na expozici v Charvátském domě v Jevišovce s fonografickými záznamy jazykového projevu z roku 1910). V rámci odborných konferencí poukazuje i na pokusy o oživení a udržení jazyka, který jako komunikaci používají účastníci hlavní společenské události komunity, tj. hodů/kiritofu v Jevišovce:

1. *Kiritof/Kirchweihfest in Jevišovka bei Nikolsburg als Identifizierungsfaktor der heutigen kroatischen Minderheit.* Gefundene und erfundene lokale Feste und Festivals nach der Wende: Zwischen Ethnobusiness und Selbstvergewisserung. Německo, Freiburg, IVDE 20.- 23. září 2015.
2. *Společenský život a jeho význam pro současnou minoritu Charvátů.* Stopy Chorvátov v strednej Evropě. Slovensko, Bratislava, SNM, 23. června 2016.

Etnografický ústav pomocí prostředků orální historie zaznamenává kulturní projevy menšin (Vietnamci, Poláci, Maďaři, Rusíni, Řekové) žijících na Moravě, hovory jsou vedeny v českém jazyce, přičemž prezentace vybraných jevů (řecká svatba-2016, vánoce-2017 apod.) v prostorách muzea je vedena v menšinovém jazyce, čímž muzeum participuje na naplňování článků Charty regionálních a menšinových jazyků.

○ Národní galerie v Praze

V rámci lektorského oddělení byly realizovány aktivity pouze v německém jazyce - přednášky. Specifické projekty věnující se problematice těchto jazyků nebo zaměřené na tyto jazyky se nerealizovaly. Pouze byli pozváni přednášející hovořící v němčině.

Příprava realizace aktivity, která se týká spolupráce s menšinami, započala v roce 2016 a probíhá i v průběhu roku 2017. Jedná se o projekt, který byl financován dotací z Ministerstva kultury z prostředků vázaných na usnesení vlády, jímž byla schválena *Koncepce integrace cizinců - Ve vzájemném respektu*. V rámci projektu probíhají prohlídky stálých expozic ve zjednodušené češtině, případně v cizích jazycích. Zmíněná aktivita cílí na cizince, účastní se jí však také osoby příslušející k národnostním menšinám, zejména vietnamské a ukrajinské.

○ Muzeum romské kultury

Součástí muzea je systematicky budovaná knihovna se zaměřením na publikace v romském jazyce, tuto činnost a formu podpory muzeum vyvíjelo také ve sledovaném období.

Při terénní výzkumné činnosti podporuje muzeum projev v romském jazyce - ve všech případech, kde lze, nahrává životopisné rozhovory nebo alespoň jejich část v romském jazyce (2 odborní pracovníci Muzea romské kultury ovládají romský jazyk na velmi dobré úrovni).

Při všech vlastních výstavách (jak přechodných, tak ve stálé expozici) a akcích pro veřejnost prezentuje právě také romský jazyk - jako součást programu (vernisáže přechodných výstav) nebo jako samostatné akce (hudební pamětnické večery), pořádá hudební a písňová vystoupení v romském jazyce, prezentuje tzv. romský hlas - tj. dává zaznít hlas samotných Romů prostřednictvím úryvků z rozhovorů, vyprávění, romských přísloví atd., přechodné výstavy mají obvykle název jak v romském jazyce, tak v jeho českém překladu.

V roce 2014 muzeum v rámci udělování Ceny Muzea romské kultury a pamětnického večera vytvořilo dokumentární snímek o legendárním primasovi Eugenu Horváthovi v originálním znění romsky s českými titulky (12 min, pouze pro interní potřeby MRK a práce s pamětníky)

V roce 2015 muzeum vydalo CD Zapomenuté tóny / Cimbálová muzika Horváthovci, které posluchačům přináší k poslechu 12 skladeb, z nichž 9 je interpretováno v romském jazyce (3 jsou instrumentální). Součástí CD je booklet s prepisem písňových textů v romštině a následném překladu do jazyka českého a anglického.

V roce 2016 vydalo doprovodnou publikaci *Poklad Romů / Amare somnaka. / Tajemství romského šperku* - samostatně v české a samostatně v anglické verzi. Do obou verzí byly zařazeny také romské citace a autentické názvy.

V roce 2014 pořádalo druhou a v roce 2015 třetí sérii literárních čtení s názvem *Mikroměsto*, kam byli k autorskému čtení přizváni také současní romští autoři a byl dán veřejný prostor také čtení v romském jazyce. V rámci akce v roce 2015 muzeum pořídilo také několik životopisných rozhovorů s literátkami v romštině.

V roce 2015 udělilo Cenu Muzea romské kultury Ignáci Zimovi právě pro jeho pedagogickou činnost spojenou s výukou romského jazyka.²¹

Průběžně též muzeum poskytuje konzultace a překlady z i do romského jazyka.

Zvláštní kapitolou je úspěšný postup při budování Muzea moravských Chorvatů (viz oddíl I. 2.1.).

Shromažďování a archivování děl v regionálních nebo menšinových jazycích

- g) budou podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;

Odbor umění, literatury a knihoven - oddělení umění poskytuje dotace ze státního rozpočtu na různé kulturní projekty; pro poskytnutí dotace je ovšem rozhodující umělecká, resp. odborná kvalita projektu, nikoli zda jsou při realizaci projektu užívány (zastoupeny) menšinové jazyky.

Některé projekty, resp. aktivity, které oddělení podporuje, nepřímo přispívají ke splnění povinností stanovených České republiky ve zmíněném či. 12 odst. 1 písm. a) Charty a také v souvisejícím či. 12 odst. 2 Charty.

Příkladem je podpora česko-slovenského divadelního festivalu *Setkání Stretnutie* pořádaného Městským divadlem Zlín. Základním cílem tohoto projektu je upozornit na aktivní vztahy českých a slovenských divadel a divadelníků, tvůrčích týmů, ukázat výsledky vzájemné spolupráce a vyvolávat diskusi o vzájemném dialogu české a slovenské divadelní kultury. Na festivalu jsou prezentovány divadelní inscenace z Česka a ze Slovenska. Na projekt obdrželo Městské divadlo Zlín v roce 2016 dotaci ve výši 350 tis. Kč, v roce 2015 dotaci ve výši 350 tis. Kč a v roce 2014 dotaci ve výši 330 tis. Kč.

Dalším příkladem je podpora celoroční umělecké činnosti Těšínského divadla, které má vedle české scény i scénu polskou. Těšínské divadlo obdrželo v roce 2016 dotaci ve výši 2,300 mil. Kč, v roce 2015 dotaci ve výši 2,165 mil. Kč a v roce 2014 dotaci ve výši 2,100 mil. Kč.

Kulturní aktivity v dalších regionech

Odstavec 2) Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

Nedošlo k žádné změně.

Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí

Odstavec 3) Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležité místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury) umožňuje prostřednictvím programu na podporu zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit na jedné straně prezentaci našich špičkových souborů ve zmiňovaných menšinových jazycích na prestižních mezinárodních soutěžích a přehlídkách, na druhé straně přispívá také k užšímu spojení s těmito kulturami a jazyky, a to přímo v zemích jejich původu. Tímto je umožněno rovněž šíření povědomí o české regionální a národní kultuře.

²¹ <http://www.rommuz.cz/o-muzeu/cena-muzea-romske-kultury/>

Tab. 17 Podpora zahraničních aktivit prostřednictvím Ministerstva kultury (za sledované období)

○ Německý jazyk

rok	organizace / příjemce dotace	projekt	dotace (Kč)
2014	---		
2015	Sdružení dechového orchestru mladých, Zlín	18. Mezinárodní hudební festival v Bad Bramstedtu, Německo, Bad Bramstedt	55 000
	Sdružení Zvoneček - Praha	Grand prix of Nations + 2 nd European Choir Games, Německo, Magdeburg	30 000
2016	PhDr. Jan Pirner, Praha	Účast na zahraniční prezentaci ČR v Mnichově, Německo	24 000
	SDOM Zlín, Vizovice	26 Thumove hudební setkání, Německo	20 000
celkem			129 000

○ Polský jazyk

2014	Amatérské sdružení hudebníků -dechový orchestr mladých Jistebník, Jistebník	VIII. Turniej Orkestr Detych o „Krystalové kolo“, Polsko, Kolo	20 000
	Folklorní sdružení Rosénka, Praha	Mezinárodní folklorní festival „World under Kyczera“, Polsko, Legnica	30 000
	Chorus Ostrava, Ostrava	III. Gdański Miedzynarodowy Festiwal Choralny, Polsko, Gdańsk	25 000
	Pěvecké sdružení ostravských učitelek, Ostrava	1 8. ročník Mezinárodního festivalu „Varsovia Cantat“, Polsko, Varšava	30 000
	Polské umělecké sdružení Ars Musica, Český Těšín	IV. Miedzyszdrojowy Wroclawski Festival Choralny „Vratislavia Sacra“, Polsko, Vratislav	15 000
	RO. NA. TA., Nový Jičín	Puellae et pueri na mezinárodním festivalu ve Varšavě, Polsko, Varšava	20 000
	Vojtěch Kouba, Chrást	Účast folklorního souboru Lidová muzika z Chrástu na Mezinárodním studentském festivalu v Katowicích, Polsko, Katowice	14 000
2015	Chrátecká muzika, Chrást	Účast folklorního souboru Lidová muzika z Chrástu na 28. Mezinárodním studentském festivalu Cieczsyn 2015, Polsko, Cieczsyn	25 000
	Základní umělecká škola Jižní Město, př.org., Praha	XI. International Choir festival „Gaude Cantem“, Polsko, Bialsko-Biała	26 000
2016	Chrátecká muzika, z. s., Chrást	Účast folklorního souboru Lidová muzika z Chrástu na MFF Integracje v Poznani, Polsko	30 000
	Sdružení rodičů a přátel dětského folklorního souboru Jarošáček, Mělník	39 th Bydgoszcz Musical Impression, Polsko	49 000
	VUS Pardubice, Pardubice	Rybnická Jesień Chorálna, Polsko	20 000
celkem			324 000

○ Slovenský jazyk

2014	Sdružení dětského pěveckého sboru Svítání, Praha 5	Svítání na Musica Sacra Bratislava, Slovensko, Bratislava	30 000
	Scénická žatva, Slovensko-Martin	MgA. Petr Hašek, Náchod	10 000
2015	Kyjovský komorní orchestr, Brankovice	Divertisimo 2015, Slovensko, Rimavská Sobota	14 000
	Základní umělecká škola Frýdlantská, přisp. org., Liberec	Zlatá Priadka - Šala 2015, Slovensko, Šala	21 000
2016	TS LIGHT, Praha	Hrdinové Puntikáři do stanice Žilina, Slovensko	30 000
	XV. Akademická Banská Bystrica, Slovensko-Banská Bystrica	Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice	20 000
celkem			125 000

Článek 13 – Hospodářský a společenský život²²

Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků

Odstavec 1) Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že

- c) budou vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami;

Nedošlo k žádné změně.

Informace o právech spotřebitelů v menšinových jazycích

Odstavec 2)

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky užívány, a v rámci reálných možností, že

- e) zajistí, aby informace o právech spotřebitelů poskytované příslušnými orgány byly zpřístupněny v regionálních nebo menšinových jazycích.

Nedošlo k žádné změně.

Článek 14 – Přeshraniční výměny²³

Podpora přeshraniční spolupráce

Smluvní strany se zavazují, že budou:

- a) uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;
- b) usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Ve sledovaném období nedošlo k zásadním změnám v plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Přeshraniční kulturní výměna se Slovenskem, Polskem i Německem probíhá dle platných Kulturních dohod i Prováděcích programů.

²² Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hospodářského a společenského života tyto závazky: pro polský jazyk: odst. 1c), odst. 2e) (celkem 2 body); pro slovenský jazyk: odst. 1c), odst. 2e) (celkem 2 body).

²³ Česká republika pro polský a slovenský jazyk přijala v oblasti přeshraniční výměny tyto závazky: pro polský jazyk: a), b) (celkem 2 body); pro slovenský jazyk: a), b) (celkem 2 body).